

«ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ»

«ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ: ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ, ΙΣΤΟΡΙΑ,
ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ»

Διπλωματική Εργασία

«Έμφυλες Αναπαραστάσεις και Σεξισμός στην Δημοσιογραφική
Γλώσσα της Διαδικτυακής Αθλητικής Δημοσιογραφίας στην
Ελλάδα»

Ευγενία Μπατσομήτρου

Επιβλέπων καθηγητής: Τζούκας Ευάγγελος

Πάτρα, Ιούλιος 2024

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία της φοιτήτριας Μπατσομήτρου Ευγενίας που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης η συγγραφέας εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας της συγγραφέα ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση της συγγραφέως. Η συγγραφέας διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

«Έμφυλες Αναπαραστάσεις και Σεξισμός στην Δημοσιογραφική
Γλώσσα της Διαδικτυακής Αθλητικής Δημοσιογραφίας στην
Ελλάδα»

«Ευγενία Μπατσομήτρου»

Επιβλέπων καθηγητής: Ευάγγελος Τζούκας
Συν-επιβλέποντες καθηγητές: Μιμήνα Πατεράκη
Κοταρίδης Νικόλαος

Πάτρα, Ιούλιος 2024

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον επιβλέποντα καθηγητή Κο Ευάγγελο Τζούκα για την επιστημονική του καθοδήγηση, καθόλη τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας. Ευχαριστώ πολύ τη μητέρα μου, για την υπομονή και την ψυχολογική της στήριξη σε όλη μου τη διαδρομή, καθώς και τον πατέρα μου, που ήταν δίπλα μου και με υποστήριζε σε αυτή την προσπάθεια.

Περίληψη

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται το θέμα των έμφυλων διακρίσεων και του σεξισμού στον γυναικείο αθλητισμό. Σκοπός της ήταν να εξετάσει την ύπαρξη έμφυλων στερεότυπων και σεξισμού στην γλώσσα της αθλητικής δημοσιογραφίας στην Ελλάδα. Για το σκοπό αυτό αναλύθηκαν 355 δημοσιεύματα από τις δημοφιλέστερες αθλητικές ιστοσελίδες της χώρας, που αφορούσαν την ειδησεογραφική κάλυψη του γυναικείου αθλητισμού στα μεγάλα αθλητικά γεγονότα που πραγματοποιήθηκαν το έτος 2023. Για την ανάλυση των δημοσιευμάτων χρησιμοποιήθηκε το μεθοδολογικό εργαλείο της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου, που δίνει τη δυνατότητα μέσω της ανάλυσης της γλώσσας ενός κειμένου να εξετασθούν οι ιδεολογικές αντιλήψεις του συγγραφέα και στη συνέχεια να συνδεθούν με την ευρύτερη ιδεολογία του κοινωνικο-πολιτιστικού περιβάλλοντος. Η ανάλυση έδειξε ότι οι δημοσιογράφοι των ιστοσελίδων δεν περιορίστηκαν στην απλή αποτύπωση των επιδόσεων των αθλητριών, αλλά εστίασαν και σε πτυχές εκτός του αθλητισμού και κυρίως στην προσωπική τους ζωή. Αναδείχθηκαν λέξεις και φράσεις που βάσει της βιβλιογραφίας εντάσσουν τις αθλήτριες σε στερεοτυπικές κατηγορίες που σχετίζονται με έμφυλες διακρίσεις και σεξισμό. Συμπερασματικά μπορεί να ειπωθεί ότι η ανάλυση των δημοσιευμάτων αποδεικνύει την ύπαρξη έμφυλων στερεότυπων και σεξισμού για τις αθλήτριες στην γλώσσα της διαδικτυακής αθλητικής δημοσιογραφίας στην Ελλάδα. Ο εντοπισμός τους στα δημοσιεύματα του συνόλου των ιστοσελίδων που εξετάστηκαν μαρτυρά τις βαθιές τους ρίζες στην ελληνική κοινωνία, εντός της οποίας, οι ρόλοι που κατασκευάζει η πατριαρχική ιδεολογία καθορίζουν τις σχέσεις μεταξύ των δύο φύλων στον αθλητισμό.

Λέξεις – Κλειδιά: Έμφυλα στερεότυπα, σεξιστική γλώσσα, αθλητική δημοσιογραφία, γυναικείος αθλητισμός, κοινωνικές αναπαραστάσεις, ανδρική ηγεμονία

«Gender Representations and Sexism in the Journalistic Language of Online Sports Journalism in Greece»

«Eugenia Batsomitrou»

Abstract

This paper deals with the issue of gender discrimination and sexism in women's sports. Its purpose was to examine the existence of gender stereotypes and sexism in the sports journalistic language in Greece. For this purpose, we analyzed 355 publications from the most popular sports websites of the country, which concerned the coverage of women's sports in the major sporting events that took place in the year 2023. For the analysis of the publications, we used the methodological tool of Critical Discourse Analysis, which gives the possibility, through the analysis of the language of a text, to examine the author's ideological perceptions and then to connect them to the wider ideology of the socio-cultural environment. The analysis showed that the journalists of the websites were not limited to the simple recording of the of the female athletes' performances, but also focused on aspects outs of sports and mainly on their personal lives. Words and phrases were emerged which, based on the literature, classify female athletes into stereotypical categories related to gender discrimination and sexism. In conclusion, it can be said that, the analysis of the publications proves the existence of gender stereotypes and sexism for female athletes in the language of online sports journalism in Greece. Their identification in the publications of all examined websites testifies their deep roots in Greek society, in which, the roles constructed by patriarchal ideology determine the relations between the two sexes in sports.

Keywords: Gender stereotypes, sexist language, sports journalism, women's sports, social representations, male hegemony

Περιεχόμενα

Περίληψη	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Abstract	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Περιεχόμενα.....	vii
Κατάλογος Σχημάτων	ix
Κατάλογος Πινάκων	x
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια	xi
Εισαγωγή.....	1
1. Θεωρητικό πλαίσιο	6
1.1 Ο αθλητισμός ως κοινωνικό φαινόμενο	6
1.1.1 Το φύλο στον αθλητισμό.....	6
1.1.2 Κοινωνιολογικές θεωρήσεις για το φύλο στο πεδίο του αθλητισμού	8
1.2 Στερεότυπα – έμφυλα στερεότυπα.....	9
1.2.1 Έμφυλα στερεότυπα στον αθλητισμό	11
1.3 Σεξισμός.....	13
1.3.1 Σεξιστική γλώσσα.....	14
1.3.2 Σεξιστική γλώσσα στον αθλητισμό	15
2. Μέσα μαζικής ενημέρωσης και αναπαραστάσεις φύλου.....	17
2.1 Κοινωνικές αναπαραστάσεις και ΜΜΕ.....	17
2.1.1 Δημοσιογραφικός λόφος ως εργαλείο αναπαράστασης της κοινωνικής πραγματικότητας	18
2.1.2 Έμφυλες διακρίσεις και κατασκευή ταυτοτήτων στα ΜΜΕ.....	19
2.1.3 Σεξισμός στα ΜΜΕ.....	20
2.2 Αθλητική κάλυψη στα ΜΜΕ.....	21
2.2.1 Μορφές σεξισμού και κατασκευή έμφυλων ταυτοτήτων στα αθλητικά μέσα	23
2.3 Αναπαράσταση γυναικείου αθλητισμού στα ΜΜΕ-βιβλιογραφική ανασκόπηση.....	24
2.4 Η αθλητική διαδικτυακή δημοσιογραφία στην Ελλάδα.....	32
3. Μεθοδολογία έρευνας.....	35
3.1 Το δείγμα.....	35
3.2 Συλλογή – ανάλυση δεδομένων	35
3.3 Μεθοδολογικό εργαλείο: κριτική ανάλυση λόγου.....	37
4. Ανάλυση δεδομένων	40
4.1 Ποσοτική ανάλυση.....	42
4.2 Κριτική ανάλυση του λόγου των δημοσιευμάτων	41
4.2.1 Sport 24	41
4.2.1.1 Ανάλυση σε μικρο-επίπεδο: περιγραφική ανάλυση δημοσιευμάτων. 41	
4.2.1.2 Ανάλυση σε μεσο-επίπεδο (ερμηνευτική ανάλυση): έμφυλα στερεότυπα και σεξισμός	43
4.2.2 Gazzeta.....	46
4.2.1.1 Ανάλυση σε μικρο-επίπεδο: περιγραφική ανάλυση δημοσιευμάτων 46	
4.2.1.2 Ανάλυση σε μεσο-επίπεδο (ερμηνευτική ανάλυση): έμφυλα στερεότυπα και σεξισμός	49
4.2.3 SDNA.....	52

4.2.3.1 Ανάλυση σε μικρο-επίπεδο: περιγραφική ανάλυση δημοσιευμάτων	52
4.2.3.2 Ανάλυση σε μεσο-επίπεδο (ερμηνευτική ανάλυση): έμφυλα στερεότυπα και σεξισμός	54
4.2.4 Sportdog	57
4.2.4.1 Ανάλυση σε μικρο-επίπεδο: περιγραφική ανάλυση δημοσιευμάτων	57
4.2.4.2 Ανάλυση σε μεσο-επίπεδο (ερμηνευτική ανάλυση): έμφυλα στερεότυπα και σεξισμός	58
4.2.5 Sportfm	59
4.2.5.1 Ανάλυση σε μικρο-επίπεδο: περιγραφική ανάλυση δημοσιευμάτων	59
4.2.5.2 Ανάλυση σε μεσο-επίπεδο (ερμηνευτική ανάλυση): έμφυλα στερεότυπα και σεξισμός	61
4.2.6 Το 10	62
4.2.6.1 Ανάλυση σε μικρο-επίπεδο: περιγραφική ανάλυση δημοσιευμάτων	62
4.2.6.2 Ανάλυση σε μεσο-επίπεδο (ερμηνευτική ανάλυση): έμφυλα στερεότυπα και σεξισμός	63
4.2.7 Sportime	65
4.2.7.1 Ανάλυση σε μικρο-επίπεδο: περιγραφική ανάλυση δημοσιευμάτων	65
4.2.7.2 Ανάλυση σε μεσο-επίπεδο (ερμηνευτική ανάλυση): έμφυλα στερεότυπα και σεξισμός	66
4.2.8 Metrosport	66
4.2.8.1 Ανάλυση σε μικρο-επίπεδο: περιγραφική ανάλυση δημοσιευμάτων	66
4.2.8.2 Ανάλυση σε μεσο-επίπεδο (ερμηνευτική ανάλυση): έμφυλα στερεότυπα και σεξισμός	68
4.2.9 Novasports	71
4.2.9.1 Ανάλυση σε μικρο-επίπεδο: περιγραφική ανάλυση δημοσιευμάτων	71
4.2.9.2 Ανάλυση σε μεσο-επίπεδο (ερμηνευτική ανάλυση): έμφυλα στερεότυπα και σεξισμός	72
4.3 Ανάλυση των δημοσιευμάτων σε μακρο-επίπεδο: προώθηση ιδεολογιών για το φύλο	73
5. Συζήτηση-συμπεράσματα	85
5.1 Συζήτηση	85
5.2 Συμπεράσματα	93
5.3 Περιορισμοί	94
5.4 Προτάσεις για μελλοντική έρευνα	94
Βιβλιογραφία	95

Κατάλογος Σχημάτων

Σχήμα 2.1: Πρόσβαση στο διαδίκτυο από την κατοικία.....	32
Σχήμα 2.2: Οι πιο δημοφιλείς τρόποι αθλητικής ενημέρωσης παγκοσμίως τον Νοέμβριο του 2022.....	33

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 2-1: Οι δέκα ελληνικές αθλητικές ιστοσελίδες με τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα τον Ιανουάριο του 2024	34
Πίνακας 4-1: Αριθμός δημοσιευμάτων ανά ιστοσελίδα	40
Πίνακας 4-2: Αριθμός δημοσιευμάτων ανά άθλημα	41
Πίνακας 4-3: Στερεότυπα ανά ιστοσελίδα	74

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

MME Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

ΚΑΛ Κριτική Ανάλυση Λόγου

Εισαγωγή

Ο αθλητισμός είναι ένα κοινωνικό πεδίο εντός του οποίου διαμορφώνονται σχέσεις και συμπεριφορές που αντικατοπτρίζουν τις πολύπλοκες σχέσεις μιας κοινωνίας. Η ανισότητα που χαρακτηρίζει την μεταχείριση των γυναικών στην κοινωνία αναπαράγεται και στο χώρο αυτό (Frey & Eitzen 1991: 203). Ωστόσο οι έρευνες αποδεικνύουν ότι η συμμετοχή των γυναικών στον αθλητισμό αποτελεί τη βάση για την αμφισβήτηση των έμφυλων στερεότυπων (Kefi-Chatzichamperi et al. 2021: 6).

Ο αθλητισμός παραδοσιακά αποτελεί ένα κοινωνικό πεδίο που αναπαράγει τα ανδρικά σωματικά προνόμια (Parks & Robertson 2000: 422). Η μυϊκή ανωτερότητα των ανδρών γίνεται έντονα αντιληπτή μέσω των διαφόρων μετρήσεων της αθλητικής απόδοσης που αποδεικνύουν την ανδρική ανωτερότητα έναντι των σωματικά αδύναμων γυναικών και ενισχύουν τις σχέσεις εξουσίας μεταξύ των δύο φύλων. Μέχρι τις αρχές του 21^{ου} αιώνα οι αντιλήψεις των κοινωνιών για τη θέση της γυναίκας είχαν έντονο αντίκτυπο στο χώρο του αθλητισμού και η λέξη γυναίκα δεν ήταν συμβατή με τη λέξη αθλήτρια (Kane 1996: 97-99). Οι σαρωτικές αλλαγές που επέφερε ο φεμινισμός στον τρόπο επίτευξης της ισότητας των δύο φύλων έχουν αλλάξει τον τρόπο σκέψης των δυτικών κοινωνιών, παρέχοντας την ευκαιρία για την ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στα περισσότερα πεδία της κοινωνικής ζωής (Shauna et al. 2013: 186). Η σταδιακή κατάρριψη της αντίληψης περί ασυμβατότητας αθλητισμού και γυναικείας φύσης συνοδεύεται από την αποδοχή και συμμετοχή όλο και περισσότερων γυναικών στο «ανδρικό οχυρό» του αθλητισμού (Kane 1996: 99). Παρά την πρόοδο αυτή όμως διαπιστώνεται ότι στο χώρο του αθλητισμού διαφαίνεται ακόμη ο σεξισμός και τα στερεότυπα διαχωρισμού των φύλων (Messner & Cooky 2010: 5), με πιο κρυφούς βέβαια τρόπους απ' ότι στο παρελθόν (Musto et al. 2017: 574).

Μεταξύ του αθλητισμού και των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης υπάρχει μια ιδιαίτερη σχέση αλληλεξάρτησης που βασίζεται στην προβολή από τη μια και στην κατανάλωση από την άλλη (Trolan 2013: 224). Τα ΜΜΕ συμβάλλουν στη διαμόρφωση, ενίσχυση και υποστήριξη ιδεολογιών και επομένως παίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της ιδεολογίας περί γυναικείου αθλητισμού και του ρόλου της γυναίκας αθλήτριας. Αυτό επιτυγχάνεται τόσο με την ποσότητα των σχετικών με τον γυναικείο

αθλητισμό άρθρων, όσο και με τον τρόπο αναπαράστασης των αθλητριών σ' αυτά και συνδέεται έντονα με το γεγονός ότι το κοινό στο οποίο απευθύνονται τα αθλητικά ΜΜΕ είναι στο μεγαλύτερο ποσοστό άνδρες (Kian 2007: 19). Η επικρατούσα ιδεολογία αντανakλάται στις γλωσσικές επιλογές των δημοσιογράφων, τόσο στο γραπτό όσο και στον προφορικό τους λόγο (Kane 1996: 100-110). Η μελέτη της γλώσσας αναπαράστασης των επιτευγμάτων των αθλητριών είναι πολύ σημαντική, καθώς ο αθλητισμός, ως παραδοσιακά ανδροκρατούμενο πεδίο, δύναται να αποτελέσει το μέσο για την ανίχνευση των εξελίξεων σε θέματα διαχωρισμού των φύλων στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον (Bandy 2016: 726). Οι γλωσσικές επιλογές με τις οποίες οι αθλητικογράφοι πλαισιώνουν τα αθλητικά γεγονότα αποκαλύπτουν τις κοινωνικές αντιλήψεις για το φύλο, τις ενισχύουν ή κατασκευάζουν νέες (Messner et al. 1993: 133). Καθώς απευθύνονται σε μεγάλο μέρος του πληθυσμού, η συμβολή τους στην εκκρίωση των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων και των στερεοτύπων που κυριαρχούν στην κοινωνία είναι ιδιαίτερα σημαντική.

Η μελέτη πληθώρα άρθρων σε παγκόσμιο επίπεδο οδήγησε στο συμπέρασμα ότι, η υπόθεση ότι οι γυναίκες αποτελούν σεξουαλικό αντικείμενο για τους άντρες οδηγεί στην αναπαράσταση των αθλητριών στη βάση αυτή. Επίσης παρουσιάζονται σε ρόλους συμβατούς με τα επικρατούντα έμφυλα στερεότυπα (σύζυγοι, μητέρες, φίλες), με ταυτόχρονη μείωση των αθλητικών ικανοτήτων ή επιτευγμάτων (Messner & Cooky 2010: 24). Πληθώρα κειμένων αθλητικών κυρίως μέσω ενημέρωσης βρίθουν περιγραφών της εξωτερικής εμφάνισης των αθλητριών, της προσωπικής τους ζωής, ακόμη και των στυλιστικών τους επιλογών, παραμερίζοντας τις επιτυχίες εντός του γηπέδου, τις οποίες συχνά πιστώνουν στον άνδρα προπονητή (Arapı 2021: 34). Επίσης, η έλλειψη κυρίαρχης γλώσσας και ενθουσιασμού, η χλιαρή περιγραφή των γυναικείων αθλημάτων, τα ελάχιστα και ασήμαντα σχόλια που παρατηρήθηκαν, μπορεί σύμφωνα με τον Billings (2010: 12-13), να μην συνιστούν αποκάλυπτο διαχωρισμό, αλλά υπονοούν τη μείωση και τον ευτελισμό της γυναίκας αθλήτριας.

Από την μελέτη της βιβλιογραφίας προκύπτει ότι οι ερευνητές επικεντρώθηκαν κυρίως στην ποσότητα κάλυψης των γυναικείων αθλημάτων από τα ΜΜΕ και στην μελέτη των αντιλήψεων για τις αθλήτριες μέσω της επιλογής των φωτογραφιών που πλαισιώνουν την παρουσίαση των γεγονότων. Το γενικό συμπέρασμα είναι ότι παρά την διαχρονική βελτίωση, συνεχίζει να υφίσταται η υποεκπροσώπηση του γυναικείου

αθλητισμού στον αθλητικό τύπο, η μείωση των επιτευγμάτων των αθλητριών και η αντιμετώπισή τους ως αντικείμενα τέρψης του πολυπληθούς ανδρικού κοινού.

Σύμφωνα με τον Ponterotto (2014: 96), η ανάλυση του τρόπου περιγραφής των γεγονότων είναι ιδιαίτερα σημαντική στην ανάδειξη των κρυμμένων αντιλήψεων και μηνυμάτων, ενώ ο λόγος έχει μεγάλη δύναμη στην αναπαραγωγή και παραγωγή αντιλήψεων. Στη μελέτη των ιδεολογιών σχετικά με το φύλο σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η ανάλυση του γραπτού λόγου, διότι ενσωματώνει τις πιο ιδιαίτερες και κρυφές αντιλήψεις ολόκληρης της κοινωνίας (Bucholtz 2008: 57-58).

Μελετώντας τον γραπτό λόγο των αθλητικογράφων κατά την κάλυψη αθλητικών γεγονότων η εργασία αυτή φιλοδοξεί μέσω των προσωπικών τους περιγραφών, να αναδείξει τυχόν προσπάθειες των αθλητικών ΜΜΕ να κατασκευάσουν μια συγκεκριμένη ταυτότητα για τις Ελληνίδες αθλήτριες, τα κρυμμένα νοήματα που σχετίζονται με τις αντιλήψεις και τα στερεότυπα της ελληνικής κοινωνίας γι' αυτές και να εξετάσει τυχόν διαφορές με την αντίστοιχη ιδεολογία άλλων δυτικών κοινωνιών. Μέσω αυτών θα διαπιστωθεί αν η επίδραση του φεμινιστικού και μεταφεμινιστικού κινήματος στον ελληνικό αθλητικό κόσμο είναι αρκετή για να αντιμετωπίσει το διαχωρισμό αρρενωπότητα/θηλυκότητα και την εμπορευματοποίηση στον αθλητισμό, που θέτει το γυναικείο αθλητικό σώμα στο επίκεντρο, ως αντικείμενο τέρψης του αντρικού πληθυσμού.

Σκοπός της εργασίας είναι η ποιοτική ανάλυση του λόγου που χρησιμοποιούν οι αθλητικογράφοι κατά την κάλυψη των γυναικείων αθλημάτων, με στόχο να διερευνηθεί αν οι αθλητικογράφοι του ελληνικού διαδικτυακού τύπου επιλέγουν γλώσσα που συμβάλλει στην διαιώνιση των έμφυλων στερεότυπων που υπάρχουν στην ελληνική κοινωνία και να διαπιστωθεί ο βαθμός αναπαραγωγής των στερεότυπων αυτών.

Τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας είναι:

1. Χρησιμοποιούν οι αθλητικογράφοι σεξιστική γλώσσα κατά την περιγραφή των επιτευγμάτων των αθλητριών?
2. Οι γλωσσικές επιλογές των αθλητικογράφων φανερώνουν αναπαραγωγή των έμφυλων στερεότυπων?

3. Το λεξιλόγιο των αθλητικογράφων αναπαράγει την παραδοσιακή άποψη της κοινωνίας περί ανδρικής ηγεμονίας?
4. Ο δημοσιογραφικός λόγος περιορίζεται στην περιγραφή των αθλητικών επιτευγμάτων των αθλητριών?

Σημαντικότητα της Έρευνας

Ο 21^{ος} αιώνας χαρακτηρίζεται από την αυξημένη συμμετοχή των γυναικών στον οργανωμένο επαγγελματικό αθλητισμό. Παρόλα αυτά θεωρείται ακόμη ένα πεδίο ανδροκρατούμενο, με σεξιστικό και έμφυλο προσανατολισμό (Bernstein, 2020: 6). Η θηλυκότητα των αθλητριών, όπως είναι πολιτισμικά αποδεκτή, είναι καθοριστική τόσο για την ένταξη στο χώρο όσο και για την καριέρα τους, διότι επιδρά στην επιλογή του αθλήματος και στην αποδοχή των επιτυχιών τους από την κοινωνία (Plaza et al., 2016: 202).

Σημαντικό ρόλο στην διάδοση του αθλητισμού στο ευρύ κοινό έχουν τα ΜΜΕ, τα οποία αποτελούν το κύριο μέσο μετάδοσης της πληροφορίας και διαμόρφωσης απόψεων και στάσεων για διάφορα ζητήματα που απασχολούν την κοινωνία. Η παρακολούθηση ενός αθλήματος μέσω του αθλητικού ρεπορτάζ, σε μια εις βάθος ανάλυση, έχει αποδειχθεί ότι συνδέεται με την αμφίδρομη μετάδοση μηνυμάτων, αξιών και ιδεολογιών και χαρακτηρίζεται από την αναπαραγωγή έμφυλων στερεότυπων και γλωσσικού σεξισμού (Maguire, 2014). Η ανάλυση των κειμένων των αθλητικογράφων αποκαλύπτει λέξεις και φράσεις που αντανακλούν τις κοινωνικές πεποιθήσεις, που παρόλο που σταδιακά αλλάζουν, παραμένουν βαθιά έμφυλες και σεξιστικές (Rojas-Torrijos & Nölleke 2023: 857). Έχει αποδειχθεί από τους ερευνητές ότι η αθλητική δημοσιογραφία αντιμετωπίζει τον αθλητισμό με βάση το φύλο, καθώς υποβαθμίζει τις επιτυχίες των αθλητριών, εστιάζει στην παρουσίαση και περιγραφή των σωματικών χαρακτηριστικών τους και τις αντιμετωπίζει ως κατώτερες από τους άνδρες αθλητές. Το κοινό τους είναι τόσο εξοικειωμένο με τον τρόπο αναπαράστασης των αθλητριών που τις περισσότερες φορές δεν μπορεί να αντιληφθεί αυτά τα χαρακτηριστικά (Bernstein 2020: 6). Οι λέξεις που χρησιμοποιούν οι αθλητικοί σχολιαστές μεταφέρουν νοητά τους αναγνώστες στον αγωνιστικό χώρο και αποτελούν φορείς μηνυμάτων (Kane 1996: 113). Η αποκωδικοποίηση των κειμένων των αθλητικογράφων επομένως μπορεί να αναδείξει τα κρυμμένα νοήματα που εμπεριέχονται σ' αυτά. Επίσης επειδή η γλώσσα αποτελεί το μέσο έκφρασης της ιδεολογίας ολόκληρης της κοινωνίας, η

ανάλυση της γλώσσας που χρησιμοποιούν οι αθλητικογράφοι είναι σημαντική για τον εντοπισμό φανερών σεξιστικών και στερεοτυπικών αναφορών, αλλά και κρυμμένων προκαταλήψεων για τις γυναίκες αθλήτριες.

Η Ελλάδα παρόλη την σταδιακή άμβλυνση των διαφορών, κατέχει την τελευταία θέση στον δείκτη ισότητας των φύλων της Eurostat με βαθμολογία 53,4 στα 100 (ΚΕΔΕ, 2023). Το γεγονός αυτό καθιστά σημαντική την έρευνα για την ισότιμη αντιμετώπιση των γυναικών στο πεδίο του αθλητισμού. Επίσης, καθώς, λόγω της ευρείας πλέον χρήσης του διαδικτύου από τα ελληνικά νοικοκυριά, τα ψηφιακά ΜΜΕ κερδίζουν συνεχώς έδαφος έναντι των παραδοσιακών έντυπων, λόγω του πλεονεκτήματος της άμεσης ενημέρωσης και της διαδραστικότητας, και η έλλειψη αντίστοιχων ερευνών στη χώρα μας, η ανάλυση της γλώσσας των Ελλήνων αθλητικογράφων κατά την κάλυψη του γυναικείου αθλητισμού έχει μεγάλο ενδιαφέρον και μπορεί να αναδείξει τις απόψεις της ελληνικής κοινωνίας για τη θέση της γυναίκας αθλήτριας.

1. Θεωρητικό Πλαίσιο

1.1 Ο Αθλητισμός ως Κοινωνικό Φαινόμενο

Ο αθλητισμός είναι μια πολύ σημαντική πτυχή της κοινωνίας, καθώς ο καθένας μπορεί να συμμετέχει είτε ως πρωταγωνιστής, είτε ως θεατής. Αποτελεί έτσι παράγοντα κοινωνικοποίησης και φορέα αξιών και κουλτούρας (Parks & Robertson 1998: 481). Η αθλητική δραστηριότητα, όπως υποστηρίζει ο Naumenko (2018: 6), εστιάζει στην δημιουργία μιας «κοινωνικο-πολιτισμικής σωματικότητας», σχετικής με τη φύση και τις απαιτήσεις του κάθε αθλήματος. Σύμφωνα με τον Ιωαννίδη (2011: 28), έχει την ικανότητα να παράγει νοήματα δημιουργώντας στάσεις και συμπεριφορές ιδιαίτερα στους κόλπους της νεολαίας, παράγοντας έτσι έναν αθλητικό πολιτισμό. Η Λευκή Βίβλος για τον αθλητισμό αναγνωρίζει τη σημαντική του συμβολή στην προαγωγή βασικών κοινωνικών αξιών, όπως η ανοχή στη διαφορετικότητα και ο αλληλοσεβασμός (EU, 2008). Η αλληλεπίδρασή του με άλλα πεδία, όπως η οικονομία, το κράτος, η εξουσία, οι κοινωνικές τάξεις, η οικογένεια, (Ζαϊμάκης & Φουρναράκη 2015: 20) και η ευρεία εξάπλωσή του στην κοινωνία του δίνει τη δύναμη να περάσει μηνύματα κατά σημαντικών κοινωνικών προβλημάτων όπως η βία, ο ρατσισμός, τα ναρκωτικά, οι έμφυλες διακρίσεις κ.α. (Παναγιωτόπουλος, 1999). Ταυτόχρονα όμως, υιοθετώντας σκοτεινές πρακτικές μπορεί να γίνει πεδίο διατήρησης φυλετικών, ταξικών και έμφυλων ανισοτήτων (Ζαϊμάκης & Φουρναράκη 2015: 25). Ως μορφή ψυχαγωγίας σχετίζεται με την ανάπτυξη των ΜΜΕ, τα οποία εκφράζοντας τις αντιλήψεις του σύγχρονου κόσμου, εκφράζουν ταυτόχρονα και τις κοινωνικές σχέσεις στα πλαίσια των αθλημάτων. Ως εκφραστής της ελευθερίας, μπορεί να θεωρηθεί φορέας των δικαιωμάτων περί ισότητας και ελεύθερων επιλογών, μακριά από προκαταλήψεις και παραδόσεις (Kokovic 2010: 44) και μεταφορέας κοινωνικών τάσεων και μετασχηματισμών (Nilanovic et al. 2015: 603).

1.1.1 Το Φύλο στον Αθλητισμό

Συμπορευόμενος με τους υπόλοιπους κοινωνικούς τομείς, ο αθλητισμός χαρακτηρίζεται από απόψεις για την διαφοροποίηση των φύλων. Οι θεωρήσεις για το φύλο στον αθλητισμό βασίζονται στις διαφορές ανδρών και γυναικών, ως αποτέλεσμα ιστορικών, κοινωνικών και πολιτισμικών διαφορών και προσδοκιών σχετικών με τις ικανότητες, τα ενδιαφέροντα και τις συμπεριφορές τους στο πεδίο. Η σχέση φύλου και

αθλητισμού δεν χαρακτηρίζεται από σταθερότητα και εξαρτάται από τις κοινωνικές και πολιτισμικές διαφορές της κάθε περιοχής (Jarvie 2006: 309) και σύμφωνα με τους Parks & Robertson (2000: 422), χαρακτηρίζεται γενικά από συντηρητικότητα. Παραδοσιακά θεωρούνταν ανδρικό πεδίο και παρόλο που οι γυναίκες έχουν διεισδύσει σημαντικά στους κόλπους του, εξακολουθεί να διατηρεί τις αρσενικές παραδόσεις του. Παραδείγματα αποτελούν η ανάληψη διοικητικών θέσεων στον αθλητισμό κατά κύριο λόγο από άντρες, η επαγγελματοποίηση ανδρικών αθλημάτων, σε αντίθεση με τα αντίστοιχα γυναικεία και οι χαμηλότερες αμοιβές των αθλητριών (Parks & Robertson 1998: 481). Ο γυναικείος αθλητισμός άρχισε να κατακτά έδαφος στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, υπό την επίδραση της βιομηχανικής επανάστασης, του φεμινιστικού κινήματος και του ολυπισμού και της κατάρριψης του βιολογικού μύθου περί ασυμβατότητας του αθλητισμού και της γυναικείας φύσης (Αλμπανίδης, χ.χ.). Οι υποστηρικτές της ανδροκρατίας στον αθλητισμό βασίζονται στην θεωρία ότι ο αθλητισμός αποτελεί ανταγωνιστικό πεδίο και χαρακτηρίζεται από επιθετικότητα, ιδιότητες που χαρακτηρίζουν τους άνδρες και έρχονται σε αντίθεση με τους παραδοσιακούς γυναικείους ρόλους (Hardin & Greer, 2009). Παρόλα αυτά, αναγνωρίζονται διαφοροποιήσεις που οφείλονται στις διαφορετικές θεωρήσεις περί αρρενωπότητας διαφόρων πολιτισμών (Jarvie 2006: 309). Η θεώρηση σχετικά με τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία σχετίζεται και με τη συμμετοχή των γυναικών στον αθλητισμό. Η επιλογή του κατάλληλου για τη γυναίκα αθλήματος βασίζεται στη χάρη και όχι στη δύναμη και τη σκληρότητα. Έτσι τα κοινωνικά αποδεκτά για τις γυναίκες αθλήματα πρέπει να εναρμονίζονται με τα χαρακτηριστικά αυτά, που χαρακτηρίζουν παραδοσιακά τη θηλυκότητα. Δεν είναι επομένως παράξενο που αθλήματα όπως η ρυθμική γυμναστική, η συγχρονισμένη κολύμβηση και το καλλιτεχνικό πατινάζ θεωρούνται γυναικεία αθλήματα, ενώ η πυγμαχία, η άρση βαρών, η σφαιροβολία, το ποδόσφαιρο, δεν θεωρούνται συμβατά με τη γυναικεία φύση και συμπεριφορά, καθώς απαιτούν μυϊκή δύναμη, επιθετικότητα και σκληρότητα, που χαρακτηρίζουν τους άνδρες (Kane 1996: 106). Παρατηρείται επομένως κατά των Jarvie (2006: 310), μια διχοτόμηση στη βάση των σχέσεων αρσενικό-θηλυκό, μυαλό-σώμα, λόγος-συναίσθημα, που ρυθμίζουν τη συμπεριφορά των φύλων στο πεδίο, που βασίζεται στις θεωρήσεις περί βιολογικού και κοινωνικού φύλου, κατά την οποία η ανδρική πλευρά είναι προνομιακή ενώ η γυναικεία υποτιμάται και εμπεριέχει σχέσεις εξουσίας υπέρ των ανδρών.

1.1.2 Κοινωνιολογικές Θεωρήσεις για το Φύλο στο Πεδίο του Αθλητισμού

Η αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων από τον Coubertin που συνδέθηκε με αντιλήψεις ταξικές, ελιτίστικές και πατριαρχικές, οδηγώντας συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες, μεταξύ των οποίων και οι γυναίκες, να διεκδικήσουν ισότιμη συμμετοχή στον αθλητισμό (Ζαϊμάκης & Φουρναράκη 2015: 27). Οι φιλελεύθερες αξίες των σύγχρονων αστικών κοινωνιών και το δικαίωμα στις ίσες ευκαιρίες σε συνδυασμό με τον μετασχηματισμό των παραδοσιακών σπορ οδήγησαν στην αναδιαμόρφωση του πεδίου του αθλητισμού και στην σύνδεσή του με άλλα πεδία της κοινωνικής ζωής. Οι αντιλήψεις περί σωματικής κουλτούρας, αρρενωπότητας, θηλυκότητας, ανδρικής ηγεμονίας, σεξουαλικότητας, έμφυλων σχέσεων, ερμηνεύονται από κοινωνιολόγους όπως οι Elias, Dunning, Weber, Bourdieu, Foucault, Baudrillard, που προσπαθούν τις ερμηνεύσουν μέσω συγκεκριμένων θεωρήσεων (Ζαϊμάκης & Φουρναράκη 2015: 25-26).

Σύμφωνα με την προσέγγιση του δομολειτουργισμού, ο αθλητισμός εξετάζεται στη βάση της σύνδεσής του με άλλους κοινωνικούς θεσμούς συμβάλλοντας στη διατήρηση της τάξης στον κοινωνικό σύστημα, εντός του οποίου αναλύονται οι κυρίαρχες αξίες της κοινωνίας (Maguire 2011: 867). Η θεωρία του σχηματισμού των Elias & Dunning συνδέει τις πολιτιστικές διαδικασίες στο χώρο του αθλητισμού με τον χειρισμό συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μεταξύ άλλων και έμφυλα (Ζαϊμάκης 2015: 10). Η Μαρξιστική προσέγγιση εξετάζει τον αθλητισμό ως πεδίο έκφρασης ιδεολογικών και κοινωνικών αντιθέσεων, έμφυλων αντιλήψεων και διακρίσεων (στο ίδιο :20). Η φεμινιστική θεώρηση βασίζεται στην ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στα σπορ, στις έμφυλες σχέσεις, την αμφισβήτηση της ανδροκρατικής κουλτούρας και της ανδρικής ηγεμονίας στο πεδίο του αθλητισμού και εξετάζει πώς οι αντιλήψεις αυτές αναπαράγονται μέσω συγκεκριμένων πρακτικών των ΜΜΕ (στο ίδιο: 24-25), τα οποία προβάλλουν συγκεκριμένα πρότυπα ομορφιάς και ανδρικού και γυναικείου σώματος συντηρώντας ή και δημιουργώντας κοινωνικές αξίες που αναπαράγουν τις έμφυλες ανισότητες σε ένα παγκοσμιοποιημένο /εμπορευματοποιημένο περιβάλλον (Burstyn 2000: 32-33 Ζαϊμάκης 2015: 26). Σύμφωνα με την θεώρηση του Bourdieu, η άσκηση του σώματος μέσω ενός αθλήματος δημιουργεί συγκεκριμένη αισθητική και συγκεκριμένα αξιακά πρότυπα, που εστιάζουν είτε στην ενδυνάμωση του σώματος και της ψυχής μέσω των περιορισμών και της

εξάσκησης που απαιτεί ο αθλητισμός, είτε έχουν «ηδονιστικό προσανατολισμό» (Bourdieu 1991: 362). Η θεωρία του εξετάζει τις κοινωνικές αντιθέσεις στο πεδίο του αθλητισμού, που οδηγούν σε διαμάχη μεταξύ των κοινωνικών ομάδων και στην δημιουργία ταυτοτήτων και πολιτισμικών και κοινωνικών διακρίσεων (Ζαϊμάκης 2015: 29-30). Οι πολιτισμικές προσεγγίσεις των σπορ εστιάζουν σε θέματα σχέσεων εξουσίας και κουλτούρας και ιδεολογικών συγκρούσεων. Εξετάζουν επίσης τη συμβολή των ΜΜΕ στην αναπαραγωγή συμπεριφορών, προτύπων και αξιών, έμφυλων διακρίσεων και ανδρικής ηγεμονίας ως μορφών λαϊκής κουλτούρας και την διάδοσή τους στην παγκόσμια κοινότητα (Ζαϊμάκης 2015: 32). Στο πλαίσιο τους εξετάζεται επίσης ο τρόπος προβολής του αθλητικού σώματος μέσω των κυρίαρχων αντιλήψεων για τη θηλυκότητα και την αρρενωπότητα (Washington & Karen 2001: 188). Οι μεταστρουκτουραλιστικές προσεγγίσεις συμβάλουν στην προσπάθεια εξήγησης της αναπαράστασης της κοινωνίας του αθλητισμού (Ζαϊμάκης 2015: 33). Καθοριστική σημασίας για την ανάπτυξή τους είναι οι θέσεις του Foucault για την πειθάρχηση του σώματος (το σώμα ως μηχανή) και τις βιολογικές διαδικασίες που σχετίζονται με τον πολλαπλασιασμό του πληθυσμού (το σώμα ως είδος), βάσει των οποίων το σώμα των αθλητών μέσω της βιο-εξουσίας, ελέγχεται, εξουσιάζεται και επιτηρείται και διακρίνεται τελικά σε αποδεκτό και μη αποδεκτό. Έτσι δημιουργούνται κοινωνικές διακρίσεις και κατασκευάζονται έμφυλες ταυτότητες. Στο πλαίσιο αυτό τα ΜΜΕ αποτελούν μια βιο-εξουσία που επιτηρεί τα σώματα των αθλητών και δημιουργεί συγκεκριμένη σωματική αισθητική που ανταποκρίνεται στην επιθυμία των τηλεθεατών-αναγνωστών (Ζαϊμάκης 2015: 35). Η θεωρία του Baudrillard εστιάζει στην κυριαρχία της καταναλωτικής κουλτούρας στο πεδίο του αθλητισμού, που δημιουργεί πρότυπα σεξιστικά (Giulianotti 2004: 230) και οδηγεί στην αντιμετώπιση των αθλητών από τα ΜΜΕ ως σταρ, προβάλλοντας την ιδιωτική ζωή παρά τα αθλητικά επιτεύγματα και προσαρμόζοντας τις εικόνες του σώματος ώστε να ανταποκρίνονται στις επιθυμίες των καταναλωτών (Ζαϊμάκης 2015: 35).

1.2 Στερεότυπα-Έμφυλα Στερεότυπα

Τα στερεότυπα είναι αποδόσεις αυθαίρετων χαρακτηριστικών σε μέλη μιας ομάδας που περνούν από γενιά σε γενιά και οδηγούν στη μείωσή τους και στον αποκλεισμό τους από διάφορες κοινωνικές διαδικασίες (Grau & Zotos 2016 Unesco 2003). Αποτελούν το μέσο για την αναπαράσταση της κοινωνικής πραγματικότητας

και για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων εντός αυτής (Haslam et al. 2003: 161). Αφορούν ένα σύνολο ανθρώπων που συνδέονται με κάποιο κοινό χαρακτηριστικό που μπορεί να αφορά κοινή καταγωγή, επάγγελμα, φύλο, φυλή, ηλικία, θρησκεία, πολιτικά πιστεύω κ.α. (Σωτηρόπουλος 2003: 72) και διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στον τρόπο που το άτομο αντιλαμβάνεται το κοινωνικό περιβάλλον και διαμορφώνει τη συμπεριφορά του εντός αυτού (Μοσχοβάκου & Χατζηαντωνίου 2018: 15). Η οικοδόμηση της ομοιότητας που συνδέει τις ομάδες ατόμων προέρχεται από ισχυρότερα άτομα ή και ομάδες που επιβάλουν τις απόψεις τους βίαια ή συναινετικά, εξασφαλίζοντας σε κάθε περίπτωση ηγεμονία (Αρχάκης & Τσάκωνα 2011: 30).

Τα έμφυλα στερεότυπα αφορούν πεποιθήσεις σχετικές με τα χαρακτηριστικά των δύο φύλων, που υιοθετούνται χωρίς να συνυπολογίζονται τα ατομικά χαρακτηριστικά των μεμονωμένων ατόμων (European Commission, 2010). Το φύλο είναι βασικό χαρακτηριστικό των ατόμων και τα κατατάσσει σε ομάδες (Plaza et al., 2012). Η διαμόρφωση έμφυλων ταυτοτήτων αφορά στην αντίληψη του φύλου ως αρσενικό ή θηλυκό από το άτομο, με αποτέλεσμα τη δημιουργία του διπόλου άνδρας-γυναίκα και ανδρικής-γυναικείας συμπεριφοράς (Morrow & Messinger 2006: 8 Κωστούλας 2017), που ανταποκρίνεται στους συγκεκριμένους ρόλους, συμβατούς με την αρρενωπότητα και την θηλυκότητα, που αποδίδονται σε κάθε ένα από τα δύο φύλα (Μαλτέζου & Κουλαουζίδης 2020: 93). Το φύλο έχοντας δύο διαστάσεις (βιολογικό και κοινωνικό-πολιτισμικό), λαμβάνει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που οδηγούν στον προσδιορισμό συγκεκριμένων ρόλων (Ρεθυμιωτάκη κ.α. 2015: 15). Ενώ το βιολογικό φύλο καθορίζεται από τη στιγμή της γέννησης βάσει ανατομικών χαρακτηριστικών, το κοινωνικό φύλο κατασκευάζεται μέσω διαδικασιών αλληλεπίδρασης εντός συγκεκριμένου κοινωνικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος (Λαμπροπούλου 2014: 410) και καθορίζει τους ανδρικούς και γυναικείους ρόλους, ωθώντας τα κορίτσια στην υιοθέτηση θηλυπρεπών συμπεριφορών και τα αγόρια ανδροπρεπών (Μαλτέζου & Κουλαουζίδης 2020: 93). Έτσι τα έμφυλα στερεότυπα θεωρούν τους άνδρες δυναμικούς, κατάλληλους για λήψη αποφάσεων και ευθυνών σε ηγετικές θέσεις, ενώ οι γυναίκες θεωρούνται κατάλληλες για το νοικοκυριό και την ανατροφή των παιδιών και γενικότερα για ρόλους βοηθητικούς. Επίσης οι άντρες χαρακτηρίζονται από δύναμη και λογική, ενώ οι γυναίκες είναι αδύναμες και ευαίσθητες, χαρακτηριστικά τα οποία είναι βιολογικά καθορισμένα (Eagly & Wood

2012: 469-470). Το εκάστοτε κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον διαφοροποιεί τις συμπεριφορές και τις αντιλήψεις για τα δύο φύλλα (Arnold, McKenna & Deloney, 2015). Η κατηγοριοποίηση των ατόμων βάσει των έμφυλων στερεότυπων οδηγεί σε προκαταλήψεις και διακρίσεις σε βάρος των γυναικών (EIGE). Ο φεμινισμός με τη θεωρία περί ισότητας των φύλων συνέβαλε στη διαφοροποίηση των αντιλήψεων των δυτικών κοινωνιών για τον ρόλο των γυναικών. Η απόκτηση μόρφωσης, η οικονομική ανεξαρτητοποίηση, η αλλαγή της οικογενειακής δομής, οδήγησαν στην διαφοροποίηση του κοινωνικού προφίλ των γυναικών. Παρόλα αυτά τα έμφυλα στερεότυπα δεν έχουν εκριζωθεί απ' όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής και εκδηλώνονται με διαφορετικές μορφές, συχνά μη εύκολα ορατές (Musto, Cooky & Messner 2017: 574 Pomerantz, Raby, & Stefanik 2013: 186).

1.2.1 Έμφυλα Στερεότυπα στον Αθλητισμό

Ο αθλητισμός θεωρείται πεδίο που διατηρεί και αναπαράγει έμφυλα στερεότυπα. Τα περισσότερα αθλήματα απευθύνονται σε άνδρες, ενώ το αθλητικό κοινό αποτελείται κυρίως από άνδρες (Hardin & Greer, 2009: 220). Ο αθλητισμός, σε παγκόσμιο επίπεδο έχει συνδεθεί με την αρρενωπότητα και την ανδρική κυριαρχία. Αυτή η πεποίθηση περί ανωτερότητας συνδέεται με τις σχέσεις εξουσίας μεταξύ των φύλων και η ανδροκρατία στον αθλητισμό εξαρτάται από την διατήρηση των ηγεμονικών σχέσεων στο πεδίο (Kane 1996: 97-98). Η απεικόνιση αυτής της αντίληψης γίνεται εύκολα ορατή στον τρόπο κάλυψης των ΜΜΕ και αφορά στην αναλογία αναφοράς των αθλητικογράφων στα επιτεύγματα των ανδρών αθλητών, σε συνδυασμό με την υποαναφορά στα επιτεύγματα των αθλητριών και στην απεικόνιση των αθλητριών σε ρόλους σύμφωνους με τα κοινωνικά πρότυπα για τη θέση της γυναίκας ως συζύγου, μητέρας, φίλης, νοικοκυράς και σεξουαλικού αντικειμένου προς τέρψη των ανδρών (Brandt & Carstens, 2005: 6-7). Η αντίληψη αυτή οδήγησε στον διαχωρισμό των αθλημάτων με βάση το φύλο. Παραδοσιακά ή έννοια της θηλυκότητας ήταν αντίθετη με το να είναι μια γυναίκα αθλήτρια (Kane 1996: 99). Οι αθλήτριες ντύνονται με αθλητικά ρούχα, ιδρώνουν, αναπτύσσουν σωματότυπο που ταιριάζει σε άνδρες αθλητές και γενικότερα αναπτύσσουν χαρακτηριστικά που δεν ανταποκρίνονται στις προσδοκίες της κοινωνίας (Krane et al. 2004: 315). Οι γυναίκες λόγω της φύσης τους θεωρούνται ακατάλληλες για κάποια αθλήματα που απαιτούν συγκεκριμένο σωματότυπο και δεξιότητες που δεν είναι συμβατές με την θηλυκότητα (Angelini, 2008:

1190). Σύμφωνα με τα έμφυλα στερεότυπα, κατάλληλα για τους άνδρες είναι τα αθλήματα που βασίζονται στη δύναμη, στην ταχύτητα και στη σωματική επαφή, ενώ για τις γυναίκες, αυτά που απαιτούν εκφραστικότητα και χάρη, διαχωρίζοντας τα αθλήματα σε αρσενικά και θηλυκά (Plaza et al., 2016: 202). Σύμφωνα με την αντίληψη αυτή, κατάλληλα για τις γυναίκες θεωρούνται τα αθλήματα που βασίζονται στη αισθητική και στην ατομικότητα, όπως το καλλιτεχνικό πατινάζ και η ρυθμική γυμναστική. Τα αθλήματα αυτά χαρακτηρίζονται από τις σεξουαλικές στολές των αθλητριών και από το μακιγιάζ και όχι από τη δύναμη, την σκληρότητα και την επικινδυνότητά τους (cd radio, 2021). Το ποδόσφαιρο αντίθετα, που εμπεριέχει τα στοιχεία της επαφής και της δύναμης, χαρακτηρίζεται ως ανδρικό (Hardin et al. 2006: 431). Έτσι η επιλογή του αθλήματος βασίζεται στις επιταγές της κοινωνίας και όχι στην πραγματική επιθυμία του αθλητή/αθλήτριας, με τους άνδρες να έχουν το προβάδισμα, όχι μόνο στην επιλογή των αθλημάτων, αλλά και στην παρακολούθηση αυτών (Messner, 2011: 166).

Ενώ θα περίμενε κανείς η έννοια της ισότητας που προβλήθηκε από τα φεμινιστικά κινήματα, και οδήγησε στην αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στον αθλητισμό, να έχει ως αποτέλεσμα και την αλλαγή της νοοτροπίας για τα έμφυλα στερεότυπα στον αθλητισμό (Kane 1996: 99), παρά τις υπάρχουσες αλλαγές, υπάρχουν ακόμη βαθιά ριζωμένες οι πατριαρχικές αντιλήψεις που εμποδίζουν την πλήρη απελευθέρωση του αθλητισμού από τα έμφυλα στερεότυπά του (Burton, 2015: 160). Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, σε πολλές κοινωνίες, τον χαρακτηρισμό των ανδρών που δεν αθλούνται ως «θηλυπρεπείς» και των γυναικών που αθλούνται ως «αρρενωπές» (European Union, 2014). Παρόλη την αποδοχή των αθλητριών αυτές εξακολουθούν να συγκρίνονται με τους άνδρες αθλητές, τα επιτεύγματα τους να θεωρούνται υποδεέστερα και οι αμοιβές τους και τα χρηματικά έπαθλα να είναι χαμηλότερα σε σύγκριση με των ανδρών (Fu et al. 2016). Αυτό οφείλεται στην προγενέστερη εμφάνιση του ανδρικού αθλητισμού, στον μεγαλύτερο αριθμό των ανδρών στο χώρο, στις βιολογικές διαφορές που οδηγούν στην καλύτερη απόδοση των ανδρών, στις υψηλότερες ικανότητές τους και στην καθιέρωση της θέσης τους σε όλους τους τομείς του αθλητισμού (αγωνιστικούς, προπονητικούς, διοικητικούς) (Lumpkin 2009: 39). Η σωματική κατασκευή των ανδρών συνδυάζεται παραδοσιακά με την δύναμη και την εξουσία, ενώ των γυναικών με την αδυναμία και την εξάρτηση. Οι μετρήσεις και οι

συγκρίσεις στις οποίες βασίζεται ο αθλητισμός αποτελούν την απόδειξη για την υπεροχή των ανδρών έναντι των γυναικών (Kane 1996: 96-97). Έτσι οι αθλήτριες εξακολουθούν να προβάλλονται στους στερεοτυπικούς ρόλους της «βασίλισσας της ομορφιάς», του «χαριτωμένου κοριτσιού της διπλανής πόρτας», της συζύγου και μητέρας, που συνδέονται με τα χαρακτηριστικά της γοητείας, της χάρης και της σύνεσης (Vincent, et al. 2003: 18) και οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι αθλήτριες είναι πάνω απ' όλα γυναίκες (Koivula 1999: 603) και επομένως είναι συνεπείς και δεν απειλούν την ανδρική κυριαρχία στο χώρο (Jones 2013: 259).

1.3 Σεξισμός

«Σεξισμός ή σεξουαλικός ρατσισμός ή έμφυλη ανισότητα είναι η πρακτική μέσω της οποίας υποβαθμίζονται άτομα με βάση το φύλο τους». (Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων, 2014) και αφορά την προβολή του φύλου σε καταστάσεις που αυτό δεν αποτελεί το κυριότερο στοιχείο (Vetterling-Braggin, 1981 στο Μοσχοβάκου & Χατζηαντωνίου 2018: 17). Βασίζεται στην ιδέα για την ανωτερότητα ενός φύλου έναντι του άλλου, που οδηγεί στην άνιση αντιμετώπιση και επομένως τον κοινωνικό αποκλεισμό και αποτελεί μια μορφή εξουσίας κυρίως κατά των δικαιωμάτων γυναικών (Mediterranean Institute of Gender Studies, 2009) και μπορεί να εκδηλώνεται ως αποτέλεσμα συνειδητής σκέψης ή ασυνειδητής προκατάληψης (EIGE). Έτσι, η εμφάνιση, οι πράξεις, οι ικανότητες, οι συμπεριφορές των γυναικών ορίζονται και κρίνονται βάσει συγκεκριμένων προσδοκιών του αρσενικού φύλου (Umera-Okeke 2012: 3). Ο σεξισμός σύμφωνα με τους Swim, Mallett and Stangor (2004: 125-127), μπορεί να εκδηλωθεί με διάφορες μορφές:

- Έκδηλος (σκόπιμος): πρόκειται για την φανερή άνιση και άδικη αντιμετώπιση των γυναικών έναντι των ανδρών
- Συγκαλυμμένος (σκόπιμος): Σκοπίμως αποκρύπτουσα άνιση και άδικη αντιμετώπιση των γυναικών έναντι των ανδρών
- Λανθάνων σεξισμός (μη σκόπιμος): Μη αναγνώριση της άνισης και άδικης αντιμετώπισης των γυναικών, επειδή αυτή θεωρείται φυσιολογική. Είναι η πιο επικίνδυνη μορφή διότι βασίζεται σε καλά κρυμμένα στερεότυπα.

Μια διαφορετική θεώρηση εξετάζει τον σεξισμό βάσει δύο διαφορετικών συνιστωσών, της εχθρότητας και της καλοσύνης. Ο εχθρικός σεξισμός θεωρεί τις γυναίκες αδύναμες και ακατάλληλες για τη λήψη αποφάσεων και αντιμετωπίζει τις

γυναίκες ανταγωνιστικά, ασκώντας αρνητική κριτική όταν δεν ακολουθούν τους αποδεκτούς από την κοινωνία ρόλους. Ο καλοπροαίρετος σεξισμός τις αντιμετωπίζει προστατευτικά και συμπάθεια, ως απόρροια της κατωτερότητάς τους (Glick & Fiske, 1997). Άλλη μορφή αποτελεί ο ρετρό σεξισμός που αφορά στις πτυχές της θηλυκότητας που σχετίζονται με την εξάρτηση από τους άντρες, στην ελκυστικότητα και στην προσήλωση στα καθήκοντα του νοικοκυριού (Williamson, 2003).

1.3.1 Σεξιστική Γλώσσα

Η γλώσσα αποτελεί το μέσο έκφρασης των αντιλήψεων, των σκέψεων και των συναισθημάτων και επηρεάζεται από τις εμπειρίες του ομιλούντα (Gumperz & Levinson, 1996, στο Μοσχοβάκου & Χατζηαντωνίου 2018: 22). Οι αλλαγές σε μια κοινωνία αντανakλώνται και στη γλώσσα που χρησιμοποιούν τα μέλη της, η οποία εξελίσσεται, χαρακτηρίζεται από δυναμικότητα να αντανakλά τις εκάστοτε κοινωνικές αξίες. Η ανάλυση της γλώσσας μπορεί να αναδείξει κρυμμένα κοινωνικά νοήματα και αξίες (Messner et al. 1993: 132), επομένως οι πατριαρχικές αντιλήψεις, τα έμφυλα στερεότυπα και ο σεξισμός που χαρακτηρίζουν μια κοινωνία αντανakλώνται και στις γλωσσικές επιλογές των μελών της (Umera-Okeke, 2012: 2-3).

Ως σεξιστική γλώσσα, σύμφωνα με τους Parks & Robertson (1998: 477), ορίζονται οι λέξεις και φράσεις που διαφοροποιούν τους άντρες από τις γυναίκες ή υποβαθμίζουν οποιοδήποτε φύλο. Τέτοιες είναι γενικές λέξεις γένους αρσενικού όπως «αυτός», «άνθρωπος», διαχωριστικοί όροι όπως «άντρας», «σύζυγος» και ονόματα επαγγελμάτων προσδιορισμένα ως προς το φύλο, γλώσσα που μειώνει την αυτοεκτίμηση και την προσωπικότητα των γυναικών, όπως η χρήση της λέξης «κορίτσια» κατά την αναφορά σε ενήλικες γυναίκες, και γλώσσα που δίνει έμφαση στην οικογενειακή κατάσταση, όπως «δεσποινίς - κυρία» (στο ίδιο: 420). Ο γλωσσικός σεξισμός μπορεί να γίνει εμφανής και μέσα από εκφράσεις που υποκρύπτουν συγκεκριμένα μηνύματα και έχουν ως στόχο να μειώσουν το άλλο φύλο. Είναι ένα μέσο διατήρησης και επέκτασης των έμφυλων στερεότυπων και οδηγεί σε έμφυλες διακρίσεις (Μοσχοβάκου & Χατζηαντωνίου 2018: 17). Τέτοιες εκφράσεις είναι «γυναικοδουλειά», «ανδρογυναίκα», ανδροπρέπεια», «επανδρώνω», «κλαίει σαν γυναίκα», «αγορίστικα μαλλιά», «εργαζόμενη μητέρα», «γυναίκα για σπίτι», «φέρσου σαν άντρας», «αληθινός άντρας», «γυναικόπαιδα» (Μπρέγιαννη, 2018), που

αποδεικνύουν ότι η σεξιστική γλώσσα παρουσιάζει τον κόσμο μέσα από την ανδρική οπτική (Umera-Okeke, 2012: 4).

1.3.2 Σεξιστική Γλώσσα στον Αθλητισμό

Ο αθλητισμός, εξαιτίας του συντηρητισμού του στον τρόπο αντιμετώπισης των δύο φύλων και της διαίωνισης των ανδρικών προνομιών, μπορεί να αποτελέσει ιδανικό πεδίο για τη μελέτη της σεξιστικής γλώσσας (Parks & Robertson 2000: 422). Μελέτες της γλώσσα του αθλητισμού διαπίστωσαν ότι στη γλώσσα του αθλητισμού οι γυναίκες παραγκωνίζονται και αναφέρονται με μειωτικούς χαρακτηρισμούς. Ο αθλητισμός χαρακτηρίζεται από «ασύμμετρη σήμανση του φύλου», τα αθλητικά γεγονότα χαρακτηρίζονται επίσημα ως γυναικεία, όταν τα ανδρικά χαρακτηρίζονται απλά ως αθλητικά γεγονότα. Παράδειγμα αποτελεί ο χαρακτηρισμός ενός τουρνουά ανδρών, απλά ως «The Final Four» ενώ το αντίστοιχο γυναικών ως «The Women's Final Four». Ο αθλητισμός χαρακτηρίζεται επίσης από την αορατότητα των γυναικών, έναντι των ανδρών, κατάσταση που αντικατοπτρίζεται σε φράσεις που έχουν καθιερωθεί και χρησιμοποιούνται ευρέως, όπως «άμυνα man to man», αντί του ορθότερου «player to player», «first baseman» αντί του «first base player» (στο ίδιο :481). Η υιοθέτηση μειωτικής γλώσσας (χρήση της λέξης «κορίτσια» για την αναφορά σε ενήλικες αθλήτριες, σε αντίθεση με τους άντρες που ποτέ δεν αναφέρονται ως «αγόρια»), η σήμανση του φύλλου (χρήση της λέξης «κυρία»), η χρήση του μικρού ονόματος για την προσφώνηση των αθλητριών κατά την περιγραφή του γυναικείου αθλητισμού, φανερώνουν την κυριαρχία των ανδρών στο χώρο (Kane 1996: 111-113). Η ρητορική της αθλητικής γλώσσας περιλαμβάνει μεταφορές συμβατές με την επιθετικότητα και την δυναμικότητα, περιγραφές συμβατές με την αρρενωπότητα, φράσεις που εστιάζουν στη σεξουαλικότητα των αθλητριών, αναδεικνύοντας τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα που κυριαρχούν στον αθλητισμό και εδραιώνοντας έναν γλωσσικό σεξισμό που υπερτονίζει την ανδρική ηγεμονία (Jones 2013: 247). Οι φράσεις «αγωνίστηκε σαν άντρας», «δυνατό κορίτσι», που διαπιστώθηκε ότι χρησιμοποιούνται ευρέως από τους αθλητικογράφους για την περιγραφή της απόδοσης των αθλητριών, τις συγκρίνει με τους άντρες των οποίων την ανωτερότητα υπονοεί (Halbert & Latimer 1994: 301 International Olympic Committee 2018: 7). Η χρήση λέξεων για τους άνδρες όπως «γρηγορότερος», «δυνατός», «νικήσει», «κυριαρχία», ενώ για τις γυναίκες «έγκυες», «παντρεμένες», «αγωνίζονται», «συμμετέχουν», «προσπαθούν», κατά την περιγραφή

αθλητικών γεγονότων από τα ΜΜΕ χαρακτηρίζουν τα γυναικεία αθλήματα ως λιγότερο συναρπαστικά, και ανταγωνιστικά (Fox, 2021). Διαδεδομένη είναι επίσης η χρήση σχολίων και λέξεων σχετικών με την εμφάνιση των αθλητριών, όπως «το δυνατό είναι σέξι», «όμορφες κυρίες», «σέξι», «καλλίγραμμη», «χαριτωμένη», «καλοφτιαγμένη», «κοκέτα», που φανερώνουν την αντιμετώπιση των αθλητριών ως σεξουαλικά αντικείμενα, και σχετικών με την ψυχική τους δύναμη και ικανότητα, όπως «κακόκεφη», «αρνείται να τα παρατήσει», «μακριά από σπίτι και οικογένεια», «η επιτυχία της οφείλεται στην τύχη», προωθούν το μήνυμα ότι οι αθλήτριες είναι άτομα σωματικά και ψυχικά αδύναμα, που δεν αξίζουν το σεβασμό, υπονομεύοντας γενικότερα τον γυναικείο αθλητισμό στο σύνολό του (International Olympic Committee 2018: 7 Women's Sports Foundation).

2. Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και Αναπαραστάσεις Φύλου

2.1 Κοινωνικές Αναπαραστάσεις και ΜΜΕ

Όταν αναφερόμαστε στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, εννοούμε θεσμούς και τεχνικές που χρησιμοποιώντας τεχνικά μέσα (τύπος, ραδιόφωνο, τηλεόραση) εκπέμπουν περιεχόμενο ταυτόχρονα σε πολλούς αποδέκτες (Janowitz 1968, στο Kocena & Mirasciema 2018: 61). Ο ρόλος τους είναι ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς επηρεάζουν την κοινωνική πραγματικότητα, μέσω της απεικόνισης των υπάρχουσών κοινωνικών αξιών (Kocena & Mirasciema 2018: 59). Σύμφωνα με την Kane (1996: 100), αποτελούν τον φορέα ενίσχυσης των δεσποζουσών ιδεολογιών σε μια κοινωνία, έχοντας επίσης τη δυνατότητα διαμόρφωσης ή ενίσχυσης αξιών και συμπεριφορών (Kane 2007: 5), αποτελώντας αναπόσπαστο στοιχείο του πολιτισμού μας, ο οποίος μέσω της τεχνολογίας παίρνει μορφή (Pennington 2012: 97). Η εμπορευματοποίηση της ενημέρωσης έχει αποδειχθεί ότι οδηγεί τα ΜΜΕ στην απεικόνιση μέρους της πραγματικότητας, ανάλογα με τις επιθυμίες του κοινού (Bullock & Cubert 2002: 491). Ατομικές συμπεριφορές και ευρύτερα κοινωνικά θέματα επιλέγονται, αξιολογούνται και διαμορφώνονται ώστε να είναι ελκυστικά στο ευρύ κοινό (Μπρέγιαννη 2018), κάνοντας έτσι τα ΜΜΕ φορέα της λαϊκής κουλτούρας και δημιουργώντας μια αμφίδρομη σχέση μεταξύ μαζικής κουλτούρας και ΜΜΕ. Οι δημοσιογράφοι ορίζουν μεν το αξιοσημείωτο, όμως ουσιαστικά οι προτιμήσεις του κοινού οδηγούν στις επιλογές τους (Pennington 2012: 100-102). Σύμφωνα με τον Fairclough (2003: 41), ο δημοσιογράφος έχει τη δύναμη να παρεμβαίνει στα γεγονότα, να επηρεάζει την πορεία τους και να επιλέγει τους συνεντευξιζόμενους που επιθυμεί, εναρμονίζοντας ουσιαστικά το θέμα με την πολιτική του εκάστοτε Μέσου. Η επιλογή της σελίδας, η χρησιμοποιούμενη γλώσσα, οι φωτογραφίες, οι γωνίες λήψης της κάμερας συντελούν στη δημιουργία εξιδανικευμένων ή στερεότυπων ταυτοτήτων, συμβατών με την κυρίαρχη κουλτούρα του Μέσου ή/και της κοινωνίας (Brandt & Castens, 2005: 5). Το ίδιο αποτέλεσμα μπορεί επίσης να επιτευχθεί μέσω της «απουσίας» ενός θέματος από τις δημοσιογραφικές επιλογές, καθώς η μη παρουσίαση ενός θέματος οδηγεί σε ισχυροποίηση του μηνύματος που μεταφέρει το θέμα που επιλέγεται (Huffman et al., 2004: 477).

Ο καθοριστικός ρόλος των ΜΜΕ στη σύγχρονη κοινωνία, ως αποτέλεσμα της επίδρασής τους στη διαμόρφωση και προώθηση στάσεων και συμπεριφορών (Μοσχοβάκου & Χατζηαντωνίου 2018: 5), αφορά στην παρουσίαση θετικών και αρνητικών προτύπων, στερεότυπων, κοινωνικών διακρίσεων, ρατσισμού, σεξισμού και γενικότερα αντιλήψεων που χαρακτηρίζουν την κυρίαρχη κοινωνική αμάδα (Μπρέγιανη 2018). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο τρόπος απεικόνισης των γυναικών, έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του ανδρικού κοινού, που βασίζεται στα στερεότυπα σύζυγος, μητέρα, νοικοκυρά, αντικείμενο ομορφιάς και σεξουαλικό αντικείμενο (Brandt & Carstens, 2005: 5-6).

2.1.1 Δημοσιογραφικός Λόγος ως Εργαλείο Αναπαράστασης της Κοινωνικής Πραγματικότητας

Η επικοινωνία σύμφωνα με τον (Bourdieu (1991: 9), δεν είναι μια απλή ανταλλαγή απόψεων και πληροφοριών μεταξύ του πομπού και του δέκτη, αλλά είναι η άσκηση μιας «συμβολικής δύναμης», του πομπού προς τον δέκτη. Ο δημοσιογραφικός λόγος είναι αυτός που εκπέμπεται από τον δημοσιογράφο (πομπός) για να ενημερώσει και να πληροφορήσει τον δέκτη (αναγνώστης), επομένως πρέπει να είναι έτσι κατασκευασμένος ώστε να τον ελκύει και να του δίνει τη δυνατότητα να κατανοήσει και να αποκωδικοποιήσει τα νοήματα. Το εργαλείο για την επίτευξη του σκοπού αυτού είναι η γλώσσα. (Fer 2018: 1). Οι γλωσσικές επιλογές των δημοσιογράφων χαρακτηρίζονται από «ωφελιμισμό», που συνδέεται με την ανταπόκριση σε μαζικό κοινό και στην εύκολη ανάγνωση του κειμένου απ' αυτό (Konkon & Solomkina 2021: 425). Η ανάλυση της γλώσσας που χρησιμοποιεί ένας δημοσιογράφος συμβάλει στην κατανόηση του τρόπου που αυτός διαμορφώνει την άποψη και στη συνέχεια μεταδίδει την είδηση. Μέσω της γλώσσας ο δημοσιογράφος ενημερώνει, πείθει, μεταφέρει φανερά ή κρυμμένα μηνύματα, ενισχύει πεποιθήσεις, χειραγωγεί και επηρεάζει στάσεις και απόψεις του κοινωνικού συνόλου για ανθρώπους, γεγονότα και για γενικότερα κοινωνικά ζητήματα (Fer 2018: 2-4). Για να αναπαραστήσει την κοινωνική πραγματικότητα ο δημοσιογράφος αναπτύσσει συγκεκριμένο λόγο, με συγκεκριμένα στυλιστικά χαρακτηριστικά που καθορίζονται από πολιτισμικά καθορισμένες συμβάσεις με τις οποίες είναι εξοικειωμένοι οι αναγνώστες (Broersma 2010: 22). Η επιλογή χρήσης συγκεκριμένων λέξεων και φράσεων για την παρουσίαση συγκεκριμένων ζητημάτων μπορεί συνειδητά να αναπαραστήσει την πραγματικότητα

από συγκεκριμένη οπτική γωνία για να προωθήσει συγκεκριμένες στάσεις και πεποιθήσεις και να αναπαράγει κυρίαρχες ιδεολογίες (Σερακιώτη 2012: 289). Ισχυρό παράδειγμα αποτελεί ο αθλητικός δημοσιογραφικός λόγος, που επειδή απευθύνεται κατά κύριο λόγο σε άνδρες, η χρησιμοποιούμενη γλώσσα προσαρμόζεται στα στερεοτυπικά και σεξιστικά πρότυπα της κοινωνίας για τη θέση της γυναίκας (Brandt & Carstens, 2005: 3 Στάμου, κ.ά., 2016: 24-25). Ο δημοσιογραφικός λόγος επομένως συμβάλει στην διαμόρφωση της κοινωνικής πραγματικότητας και στην πλήρη ενσωμάτωση στάσεων και πεποιθήσεων από το αναγνωστικό κοινό (Χουλιαράκη 2020: 228). Η επέκταση των MME μέσω της χρήσης του διαδικτύου έχει επιφέρει αλλαγές στα χαρακτηριστικά του δημοσιογραφικού λόγου, που προσαρμόζεται σταδιακά στο στυλ των αναγνωστών, σχηματίζοντας μια «έντυπη εκδοχή» του, που χαρακτηρίζεται από ταυτόχρονη χρήση της καθομιλουμένης και του επαγγελματικού δημοσιογραφικού λόγου (Konkon & Solomkina 2021: 426).

2.1.2 Έμφυλες Διακρίσεις και Κατασκευή Ταυτοτήτων στα MME

Το περιεχόμενο των MME συχνά αποτελεί το μέσο για την διαιώνιση έμφυλων στερεοτύπων, με αποτέλεσμα την ενίσχυση των ανισοτήτων των φύλων. Οι έμφυλες διακρίσεις αφορούν τόσο το περιεχόμενό τους, όσο και τη συμμετοχή των γυναικών ως απασχολούμενες σε αυτά και αντιμετωπίζονται συνήθως ως σεξουαλικά αντικείμενα, μοντέλα, μητέρες, νοικοκυρές, θύματα βίας ή και ως άτομα που έπραξαν κάτι διαφορετικό από αυτό που έπρεπε, σύμφωνα με τις κοινωνικές προκαταλήψεις για τους έμφυλους ρόλους (Μοσχοβάκου & Χατζηαντωνίου 2018: 5). Ο υποτιμητικός τρόπος απεικόνισης αφορά επίσης και στα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των γυναικών που αντιτίθενται στην γυναικεία χειραφέτηση και ενδυνάμωση. Στο πλαίσιο αυτό, τονίζεται η ευαισθησία, η ματαιοδοξία, η χάρη, η πραότητα, η υποτακτικότητα των γυναικών, σε αντίθεση με την δυναμικότητα, την επιθετικότητα, τον εγωισμό, την σκληρότητα και την ανεξαρτησία των ανδρών (Hurtz & Durkin, 2004 Brancato, 2007: 49 Azmi et al., 2016: 239), παράγοντας έναν έντονο διαχωρισμό αρρενωπότητας-θηλυκότητας που βασίζεται στην κυριαρχία των ανδρών (Tsotsou & Stamou, 2018: 78). Στον κόσμο των MME, που έχει τη δύναμη να προβάλει και να επιβάλει, οι γυναίκες υποεκπροσωπούνται σε όλους τους τομείς. Στον κόσμο αυτό βασικοί χώροι, όπως πολιτική, εργασία, έχουν καταληφθεί από άνδρες, ενώ οι περισσότερες γυναίκες περιορίζονται κυρίως στον ιδιωτικό χώρο του σπιτιού τους. Ακόμη και η αναφορά σε

γυναίκες που διακρίνονται σε υψηλές επαγγελματικές, πολιτικές και κοινωνικές θέσεις, χαρακτηρίζεται από την προβολή καταρχάς του ρόλου της μητέρας, νοικοκυράς και συντρόφου (Μπρέγιανη 2018). Σύμφωνα με το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ 2018), η έμφαση σε προσωπικές πληροφορίες χαρακτηρίζει τα άρθρα που αναφέρονται σε γυναίκες είναι σε πολλές περιπτώσεις εντελών άσχετες με το θέμα. Η απουσία των γυναικών από τα ΜΜΕ αποτελεί επίσης δείγμα έμφυλης διάκρισης. Η χαμηλή συχνότητα αναφορών των γυναικών σε σχέση με των ανδρών, παρά τις όποιες βελτιώσεις, εξακολουθεί να υφίσταται και συνδυάζεται συχνά με στερεότυπες και σεξιστικές αναφορές (Μοσχοβάκου & Χατζηαντωνίου 2018: 32). Καθώς τα ΜΜΕ θεωρούνται το βασικότερο ίσως μέσο για την προβολή και δημιουργία κοινωνικών αξιών και ιδεολογιών, ο τρόπος αναπαράστασης των γυναικών, των σχέσεων των δύο φύλων και των συμπεριφορών κατά φύλο, αποτελεί το μέσο για την διαιώνιση των έμφυλων προκαταλήψεων, του σεξισμού, των κοινωνικών διακρίσεων, δημιουργώντας μια στρεβλή άποψη και γενικότερη στάση της κοινωνίας έναντι των γυναικών (WACC, 2008 Χαραμής & Γλαρέντζου, 2009: 8).

2.1.3 Ο σεξισμός στα ΜΜΕ

Η γλώσσα που χρησιμοποιούν οι δημοσιογράφοι για να περιγράψουν ή να σχολιάσουν μια είδηση είναι αποτέλεσμα επίδρασης κοινωνικών και πολιτιστικών συντελεστών και επομένως υποκρύπτει προκαταλήψεις και στερεότυπα, μεταξύ των οποίων και τα έμφυλα (Messner et al. 1993: 132). Η επίδραση των ΜΜΕ στη διαμόρφωση της λαϊκής κουλτούρας σχετίζεται με τις επιλογές του περιεχομένου τους, τόσο σε εικόνες, όσο και σε κείμενα (Settras et al. 2023: 86). Τα ΜΜΕ σύμφωνα με ερευνητές διαιώνίζουν σεξιστικές συμπεριφορές, συμβάλλοντας έτσι στην κανονικοποίηση της αντικειμενοποίησης και των διακρίσεων σε βάρος των γυναικών (Viki et al., 2003: 536). Το γυναικείο σώμα και οι συμπεριφορές των γυναικών αποτελούν προσφιλή θέματα για το σύνολο σχεδόν των ΜΜΕ, τα οποία δίνουν έμφαση στην ομορφιά, στα σωματικά χαρακτηριστικά, στα ρούχα, στην οικογενειακή κατάσταση και στους ρόλους των φύλων. Οι γυναίκες παρουσιάζονται πάντα όμορφες, καλλίγραμμες, καλοντυμένες και άψογα μακιγιαρισμένες, ανεξάρτητα από το ρόλο που παρουσιάζουν και μακριά από την καθημερινότητά τους στην πραγματική ζωή. Αποκλείονται επίσης από θέματα που στερεοτυπικά θεωρούνται από την κοινωνία ως αντρικά, όπως για παράδειγμα η ενασχόληση με τα αυτοκίνητα, θέμα στο οποίο οι

γυναίκες έχουν θέση μόνο ως μοντέλα για τη διαφήμισή τους (Settras et al. 2023: 86-88). Το σεξιστικό περιεχόμενο των ΜΜΕ συνοδεύεται και από σεξιστική γλώσσα, καθώς λέξεις όπως «καλλίγραμμη», «πανέμορφη», «γοητευτική», «μοιραία», χρησιμοποιούνται ευρέως, ενώ δεν συμβαίνει το ίδιο και για τους άνδρες, για τους οποίους τα επίθετα που χρησιμοποιούνται αφορούν στο δυναμισμό, την αυτοπεποίθηση, τη φιλοδοξία, την αποφασιστικότητα, την ψυχραιμία, την αποφασιστικότητα και όχι την εξωτερική εμφάνιση (Μοσχοβάκου & Χατζηαντωνίου 2018: 36-37 Μπρέγιαννη 2018). Οι γυναίκες αποτελούν το «ωραίο φύλο», το «αδύναμο φύλο» και χαρακτηρίζονται από συναισθηματική ευθραυστότητα και προορίζονται για συγκεκριμένους ρόλους σύμφωνα με τα κοινωνικά στερεότυπα, της μητέρας, της συζύγου, της φίλης, της νοικοκυράς (Καλοπλάστου & Πετροπούλου 204). Έτσι, οι προκαταλήψεις που εμπεριέχονται στη γλώσσα των ΜΜΕ και εκδηλώνονται μέσω φανερού ή κρυφού γλωσσικού σεξισμού, διαιωνίζουν τις ήδη υπάρχουσες έμφυλες ανισότητες ή κατασκευάζουν νέες (Messner et al. 1993: 133).

2.2 Αθλητική Κάλυψη στα ΜΜΕ

Το πεδίο του αθλητισμού έλκει το ενδιαφέρον μεγάλου μέρους των ΜΜΕ, τα οποία αναπαράγουν πολλά από τα ζητήματα που απασχολούν το σύγχρονο αθλητισμό (Lange 2002: 22). Λόγω της περιορισμένης δυνατότητας στην παρουσίαση ολοκληρωμένης εικόνας του αθλητισμού, λειτουργούν επιλεκτικά τόσο στην επιλογή του θέματος, που γίνεται βάσει της αξίας της είδησης και της επιλογής του κοινού, όσο και στον τρόπο παρουσιάσής του, που αφορά στην αφήγηση, στις συγκρούσεις, στις συμβολικές δράσεις, στις τελετουργίες, στις λεκτικές μονομαχίες, που συμβάλουν στην προσαρμογή του αθλητισμού στη δική τους λογική.

Ωστόσο επειδή η μεταξύ τους σχέση είναι σχέση αλληλεξάρτησης όχι μόνο στο οικονομικό, αλλά και στο κοινωνικό και πολιτιστικό πεδίο (Jarvie 2006: 140-141), τα αθλητικά ΜΜΕ οφείλουν να παρουσιάζουν τα αθλητικά γεγονότα μέσω αξιόπιστων πηγών και πρακτικών συμβατών με τα ιδεώδη του αθλητισμού (Ιωαννίδης 2021: 14). Η κατανόηση της διαδικασίας με την οποία τα ΜΜΕ παρουσιάζουν το αθλητισμό οδήγησε στην ανάπτυξη μοντέλων που εξετάζουν τη σχέση τους σε ιδεολογική βάση. Το συναλλακτικό μοντέλο εξετάζει τη φύση του περιεχομένου, τον προφορικό και γραπτό λόγο και τις εικόνες που σχετίζονται με τις κυρίαρχες κοινωνικές αξίες. Το μοντέλο του κυκλώματος κεφαλαίου επηρεασμένο από την μαρξιστική θεωρία,

επικεντρώνεται στα παραγόμενα κείμενα και πώς αυτά διαβάζονται από τον απλό αναγνώστη, στην παραγωγή πολιτισμού μέσω αυτών και στις υπάρχουσες κοινωνικές σχέσεις (Washington & Karen 2001: 198-199). Όπως υποστηρίζει η Kane (1996: 100), τα ΜΜΕ παρουσιάζουν τα σπορ ως αναπαραστάσεις συγκεκριμένων κοινωνικών τάξεων, υποστηρίζοντας επικρατούσες αξίες και ιδεολογίες, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την σταθερή προτίμηση στον ανδρικό αθλητισμό που αντανακλά τις παραδοσιακές πατριαρχικές αντιλήψεις που επικρατούν στο πεδίο. Στη σημερινή εποχή της πληροφορίας, που η τοπική κοινωνική ζωή επηρεάζεται από παγκόσμιες πρακτικές, ο αθλητισμός αποτελεί ένα πεδίο για τον διαμοιρασμό, μέσω των ΜΜΕ, πληροφοριών, εμπειριών και αξιών που μπορούν να αλλάξουν τις θεωρήσεις περί αθλητισμού σε διάφορες κοινωνίες. Η διαδραστικότητα των εικόνων και των κειμένων των αθλητικών ΜΜΕ επιδρά έντονα στον τρόπο που ο αθλητισμός αναπαρίσταται, διαμορφώνεται και τελικά επιδρά στην διαμόρφωση της άποψης του κοινού για αθλητές και αθλητικά γεγονότα (Jarvie 2006: 147). Η παραγωγή ποιοτικών δημοσιογραφικών κειμένων, πληροί συγκεκριμένα κριτήρια όπως η ακρίβεια, η αναπαράσταση της πραγματικότητας και να περιέχει ποιοτικές και ηθικές απόψεις (Costera-Meijer 2020: 2338). Η ποιότητα και η ηθική διασφαλίζουν έναν δημοσιογραφικό λόγο αξιόπιστο, που δεν απαιτεί φίλτρα πριν αναγνωσθεί από το κοινό (Rojas-Torrijos & Nölleke 2023:857).

Οι αθλητικές ειδήσεις αφορούν στην παράθεση των ειδήσεων, συνοδευόμενων από οπτικό υλικό, σχόλια των γεγονότων και των παρασκηνίων (Παναγιωτοπούλου 2013: 75) και οφείλουν να παρέχουν αντικειμενικές πληροφορίες για τα συμβάντα στον αγωνιστικό χώρο (σκορ, ρεκόρ, συμμετέχοντες, τραυματισμούς), αλλά και πληροφορίες για ομάδες, αθλητές και προπονητές (Lange 2002: 23). Ο τρόπος της αθλητικής κάλυψης αντανακλάται στα μέσα που χρησιμοποιούνται και αφορούν τις χρησιμοποιούμενες λέξεις, φράσεις και εικόνες που επιλέγονται για την κατασκευή της είδησης (Kane, 1996: 122-124). Η επικρατούσα άποψη είναι ότι χαρακτηρίζονται από υποκειμενικότητα και μεροληψία και χρησιμοποιούν πομπώδεις τίτλους για να προσελκύσουν το ενδιαφέρον των αναγνωστών. Εστιάζουν κυρίως σε δημοφιλή σπορ και δημοφιλείς αθλητές που αποτελούν πρότυπα για το ευρύ κοινό, τόσο για την αθλητική τους επίδοση, όσο και για τον χαρακτήρα και τη συμπεριφορά τους (Παναγιωτοπούλου 2013: 75-76), παρουσιάζουν στοιχεία της ιδιωτικής τους ζωής,

ασχολούνται με τα ρούχα και την εμφάνισή τους (Arapı, 2021: 34), παρέχοντας έτσι πληροφορίες λαϊκής κουλτούρας (Lange 2002: 23). Η εμπορευματοποίηση του αθλητισμού που πρεσβεύουν, αντιμετωπίζει τους αθλητές ως προϊόντα και το κοινό ως αγοραστές (Birkner & Noelleke 2016: 369-380). Σημαντικός είναι επίσης ο ρόλος τους στην δημιουργία αντιλήψεων για τις έμφυλες σχέσεις και ανισότητες, καθώς τόσο ο τρόπος παρουσίασης των σπορ και των παρασκηνίων τους, όσο και η παρουσία ή η απουσία κάλυψης γεγονότων ή ατόμων αναδεικνύουν τον ισχυρό και μειώνουν τον περιθωριοποιημένο (Billings et al. 2005: 157 Messner & Montez de Oca 2005: 1904). Σύμφωνα με τον Kian (2008: 43-44), η κάλυψη των αθλητριών από τα ΜΜΕ δεν είναι ισότιμη με αυτή των ανδρών και έχει στερεοτυπικά χαρακτηριστικά. Τα αγωνίσματα των γυναικών έχουν μικρότερη κάλυψη τόσο σε τοπικό, όσο και σε εθνικό επίπεδο και αφορά κυρίως τη συμμετοχή σε γυναικεία αθλήματα. Η συμμετοχή των ανδρών σε «αρσενικά» αθλήματα, όπως το ποδόσφαιρο και το μπάσκετ, καλύπτεται εκτενώς από τα ΜΜΕ, ενώ συνήθως παραλείπεται ή υποβαθμίζεται η συμμετοχή τους σε αθλήματα που δεν θεωρούνται καθαρά ανδρικά.

2.2.1 Μορφές Σεξισμού και Κατασκευή Έμφυλων Ταυτοτήτων στα Αθλητικά Μέσα

Καθώς παραδοσιακά ο αθλητισμός απευθύνονταν κυρίως στους άντρες, λόγω της αντίληψης περί της σωματικής τους ανωτερότητας, η δημοσιογραφική κάλυψή του, ταυτιζόμενη με την αντίληψη αυτή, ιστορικά, επικεντρώθηκε κυρίως στα αντρικά αθλήματα. Η επίδραση των φεμινιστικών κινημάτων και η αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στον αθλητισμό, που κατέρριψαν την ανωτέρω αντίληψη, οδήγησε σταδιακά στο ενδιαφέρον των αθλητικών ΜΜΕ για τα γυναικεία αθλήματα (Billings & Young 2015: 5), με διαφορετικό ωστόσο τρόπο, λιγότερο συναρπαστικό, με έμφαση στη σεξουαλικότητα και ταυτιζόμενο με την ιδέα της ασημαντότητας και περιθωριοποίησης των γυναικών (Bruce 2015: 380 Lumpkin 2009: 39) και της κάλυψης με βάση το φύλο (Musto & McGann 2016: 101).

Το κυριότερο χαρακτηριστικό της κάλυψης του γυναικείου αθλητισμού είναι η αντιμετώπιση των αθλητριών ως σεξουαλικά αντικείμενα (Messner & Montez de Oca 2005: 1904) και της απεικόνισής τους εκτός των αθλητικών χώρων. Ιστορικά, οι αθλητικοί σχολιαστές χρησιμοποιούσαν απροκάλυπτα σεξιστική συμπεριφορά κατά

την κάλυψη των γυναικείων αθλημάτων. Τα αθλητικά ρεπορτάζ απευθύνονται κυρίως σε άνδρες, οπότε η γλώσσα που κατά καιρούς χρησιμοποιήθηκε προσαρμόστηκε στις επιθυμίες τους. Η νίκη ή η πρόκριση μιας αθλήτριας χαρακτηρίζεται με τα επίθετα «παλικάρισια» ή «μάγκικη», που αφορούν χαρακτηρισμούς των ανδρών (Καλόπλαστου & Πετροπούλου 2024), ενώ η περιγραφή δεν εστιάζει στην απόδοση, αλλά στην φυσική εμφάνιση, σε μέρη του σώματος, στο ντύσιμο, στο κούρεμα και χαρακτηρίζεται από κομπλιμέντα, ανταποκρινόμενη στις κοινωνικές αντιλήψεις περί θηλυκότητας (Lumpkin 2009: 49). Οι πρώτες μελέτες για την δεκαετία 1989-1999 απέδειξαν σεξουαλικά υπονοούμενα και κοροϊδευτικά σχόλια για τις γυναίκες αθλήτριες, με κοινή χρήση λέξεων και φράσεων όπως «σέξι», «καλλονή», «ομορφιά και μυαλό», «ελκυστική αθλήτρια». Οι εικόνες, τα σχόλια κατά τους αγώνες, τα παραλειπόμενα των αποδυτηρίων, προέτρεπαν τους θεατές σε μια «σεξουαλική ηδονοβλεψία», εστιάζοντας σε στιγμές που διακρίνονταν τα εσώρουχα των αθλητριών και σε φαντασιώσεις για ερωτικά ραντεβού, προτροπές που συνοδεύονταν από ειρωνικά γέλια, ενώ λίγες ήταν οι περιπτώσεις που δεν παρατηρήθηκαν σεξουαλικά υπονοούμενα και αντιμετώπιζαν τις αθλήτριες με τον απαιτούμενο σεβασμό (Messner, Duncan, and Cooky 2003: 41-44). Σε μελέτη των αθλητικών μεταδόσεων κατά την δεκαετία 1999-2009 παρατηρήθηκε μια μεταστροφή του τρόπου αντιμετώπισης των αθλητριών από τους αθλητικογράφους. Τα σεξιστικά σχόλια δεν είναι πλέον τόσο απροκάλυπτα και αναγνωρίζονται πρωτίστως τα επιτεύγματα των αθλητριών. Ωστόσο συνεχίζει η περιθωριοποίηση, μέσω της έμφασης σε ρόλους συμβατούς με τα κοινωνικά στερεότυπα για το φύλο, που δεν σχετίζονται με την παρουσία τους στο γήπεδο, αλλά στην προσωπική τους ζωή, όπως η αναφορά στο ρόλο των αθλητριών ως σύζυγοι, μητέρες και φίλες (Buysse & Embser-Herbert 2004: 66 Musto, Cooky & Messner 2017: 580). Μετά το 2014, η εξάπλωση του διαδικτύου και οι μεταφεμινιστικές θεωρήσεις συνέβαλαν στην αποσύνδεση του αθλητισμού από την ανδρική ηγεμονία (Heywood και Dworkin 2003). Παρατηρείται ωστόσο μια νέα μορφή σεξισμού, που αφορά στην αγνόηση των αθλητριών ή και στην υποτίμησή τους, μέσω ποσοτικής διαφοροποίησης μεταξύ των αναφορών στον ανδρικό και γυναικείο αθλητισμό, την προτεραιότητα στον ανδρικό αθλητισμό και την βαρετή απεικόνιση των γυναικείων αθλημάτων ((Lumpkin 2009: 39 Musto, Cooky & Messner 2017: 577). Η κάλυψη των γυναικείων αθλημάτων καλύπτει ένα ελάχιστο ποσοστό της συνολικής κάλυψης των αθλητικών γεγονότων και αφορά παραγωγές χαμηλότερου κόστους σε

σχέση με των ανδρικών, ενώ η χρησιμοποιούμενη γλώσσα διαφοροποιείται. Στην περίπτωση των ανδρικών αθλημάτων είναι πιο ενδιαφέρουσα, γεμάτη δράση, χιούμορ και ενθουσιασμό, ενώ στα γυναικεία αθλήματα η περιγραφή είναι μονότονη και βαρετή, αποκαλύπτοντας μια μορφή σεξισμού, χωρίς καθαρή αναφορά στο φύλο. Οι γυναίκες αθλήτριες δεν περιθωριοποιούνται πλέον απροκάλυπτα, αλλά η ποσότητα και ο τρόπος περιγραφής, παρόλο που εστιάζουν στην αξία και στην απόδοση, ευνοούν την ανδρική κυριαρχία στο χώρο και δημιουργούν την άποψη ότι τα ανδρικά αθλήματα είναι πιο ενδιαφέροντα, κατασκευάζοντας μια νέα μορφή σεξισμού, που σχετίζεται με την κατασκευασμένη κατωτερότητα των γυναικών, μέσω της ήπιας κάλυψης των γυναικείων αθλημάτων (Musto, Cooky & Messner 2017: 581-586). Κατά τους Mason and Rail (2006: 32), η κάλυψη του γυναικείου αθλητισμού εξαρτάται από το πόσο κοινωνικά αποδεκτό είναι το άθλημα στο οποίο συμμετέχουν και το οποίο συμβαδίζει με τα πρότυπα ομορφιάς και γυναικείας αισθητικής της κοινωνίας, σε αντίθεση με την κάλυψη των ανδρικών αθλημάτων που περιβάλλεται από τελείως διαφορετικές θεωρήσεις (Jones, 2013: 245). Οι αθλήτριες για να εξασφαλίσουν το μερίδιό τους στην κάλυψη των ΜΜΕ στο πλαίσιο αυτό, είναι υποχρεωμένες να συμβαδίσουν με τις προσδοκίες του συστήματος, αποκτώντας χαρακτηριστικά συμβατά με την ιδεολογία του αναγνωστικού κοινού. Έτσι, οι όμορφες και σεξουαλικά επιθυμητές αθλήτριες τραβούν το ενδιαφέρον των μέσων ενημέρωσης (Bernstein & Galily, 2008: 175), ενώ η συμμετοχή σε αθλήματα σκληρά, που απαιτούν σωματική δύναμη και επαφή οδηγεί στον χαρακτηρισμό «αγοροκόριτσο» ή και «λεσβία» (Brandt et al 2005: 7), εμμένοντας στην άποψη υπέρ της σημαντικότητας του σώματος της αθλήτριας και όχι των επιδόσεών της (Trolan 2013: 215).

Ως μορφή σεξισμού θεωρείται επίσης η ενασχόληση με θέματα που δεν έχουν σχέση με την αθλητική επίδοση, και αφορούν κυρίως στην προσωπική ζωή των αθλητριών, σε αντίθεση με αυτή των ανδρών αθλητών, που δεν προβάλλεται. Παρόλο τα ΜΜΕ δεν προβάλλουν πλέον το στερεότυπο της νοικοκυράς όσο στο παρελθόν (Brandt et al 2005: 7), οι ερωτήσεις των αθλητικογράφων εστιάζουν στην συμφιλίωση αθλητικής και οικογενειακής ζωής, ενισχύοντας την άποψη ότι το κύριο καθήκον των γυναικών είναι η ενασχόληση με την οικογένεια και ότι η οικογένεια είναι υπόθεση της γυναίκας και αποπροσανατολίζουν τους αναγνώστες από τα αθλητικά επιτεύγματα, υπονομεύοντας έτσι την θέση και την αξία των γυναικών συνολικά στην κοινωνία

(Μοσχοβάκου & Χατζηαντωνίου 2018: 34). Η επιλογή των θεμάτων του γυναικείου αθλητισμού έχει σχέση με τον βαθμό ανταπόκρισης της αθλήτριας στα κοινωνικά πρότυπα, όπως καλή σύζυγος και μητέρα, αγνή, σεμνή, υπάκουη (Brandt & Carstens, 2005: 2), με αποτέλεσμα, όπως υποστηρίζει ο Trolan (2013: 217), η μη συμμόρφωση με τους παραδοσιακούς ρόλους να σημαίνει την περιθωριοποίηση και την υποεκπροσώπηση.

Ο τρόπος παρουσίασης της επιτυχίας ή της αποτυχίας των αθλητριών σε σχέση των ανδρών εμπεριέχει επίσης μια μορφή σεξισμού. Οι Eastman and Billings (2000:192), παρατήρησαν τονισμό της αποτυχίας των αθλητριών και της επιτυχίας των αθλητών και αναφέρθηκαν σε απόδοση της αποτυχίας των γυναικών στην έλλειψη δέσμευσης, ενώ των ανδρών σε ανεπάρκεια αθλητικών ικανοτήτων. Οι επιτυχίες των αθλητριών, σύμφωνα με την Arapi (2021: 34), αποδίδονται συχνά στους άνδρες προπονητές αντί στην ίδια την αθλήτρια και καλούνται σε συνεντεύξεις αντί αυτών, για να μιλήσουν για την επιτυχία. Οι επιτυχίες και αποτυχίες των αθλητών και των αθλητριών κρίνονται και κατακρίνονται με τρόπο που ανταποκρίνεται στα έμφυλα στερεότυπα της κοινωνίας. Οι έπαινοι στους άνδρες αθλητές αφορούν στην απόδοσή τους και η αποτυχία τους συνήθως οφείλεται σε κακοτυχία, αστοχία και στη δύναμη και την ευφυΐα των αντιπάλων τους. Αντίθετα οι έπαινοι στις γυναίκες αφορούν στην εξωτερική τους εμφάνιση παρά στην αθλητική τους επίδοση, ενώ η αποτυχία τους οφείλεται σε έλλειψη αυτοπεποίθησης, επιθετικότητας, αντοχής και στην νευρικότητα (Halbert & Latimer 1994: 301). Η επιτυχία των ανδρών αθλητών είναι αποτέλεσμα της αποφασιστικότητάς τους και της εμμονής τους με την τελειότητα, ενώ των αθλητριών είναι αποτέλεσμα της σκληρής δουλειάς, του ταλέντου και της συμβολής της οικογένειας (Messner et al. 1993: 227).

Η αντιμετώπιση από τα MME του γυναικείου αθλητισμού ως κατώτερου διαφαίνεται στον τρόπο που αυτά αντιμετωπίζουν τον διαχωρισμό του αθλητισμού σε αρσενικό και θηλυκό. Η ασύμμετρη σήμανση του φύλλου, η κατωτερότητα δηλαδή των γυναικών έναντι των ανδρών, που χρησιμοποιούνται ως πρότυπο, γίνεται φανερή στον τρόπο που τα MME παρουσιάζουν τους γυναικείους αγώνες ως «γυναικείους», ενώ την ίδια στιγμή οι ανδρικοί αγώνες αναφέρονται απλά ως «αγώνες» (Springer, 2023). Σε συνδυασμό με την επιλογή της θεματολογίας κατά την κάλυψη αυτών, που σε πολλές

περιπτώσεις αφήνει στο παρασκήνιο τις αθλητικές επιδόσεις, αποκαλύπτεται η επίδραση σεξιστικών καταβολών (Ponterotto 2014: 96).

Ο ευτελισμός των αθλητριών και των επιδόσεών τους εκδηλώνεται επίσης και με την αναφορά σ' αυτές με το μικρό τους όνομα, ενώ οι άνδρες αθλητές αποκαλούνται με το επίθετό τους, φανερώνοντας έτσι επισημότητα και κυριαρχία, που σε συνδυασμό με την εκτεταμένη χρήση της λέξης «κορίτσια», που φανερώνει ανωριμότητα και μειωμένη ικανότητα, ενισχύει την αμφιθυμία της κοινωνίας για τον γυναικείο αθλητισμό (Messner et al., 1993: 225-226).

2.3 Αναπαράσταση Γυναικείου Αθλητισμού στα ΜΜΕ-Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Το ζήτημα της αναπαράστασης του γυναικείου αθλητισμού στα Μέσα Μαζικής ενημέρωσης έχει απασχολήσει διαχρονικά τους ερευνητές, οι οποίοι έχουν εξάγει συμπεράσματα που καταλήγουν σε μη ισότιμη μεταχείριση, παρά τις σχετικές βελτιώσεις που παρατηρούνται με το πέρασμα των χρόνων.

Σε μελέτη των αθλητικών περιοδικών του 1990 δημοσιεύτηκε το 2009 από τον Lumpkin παρατηρείται έντονα σεξιστική γλώσσα, με έμφαση στην σεξουαλικότητα του γυναικείου σώματος. Οι περιγραφές αφορούν την εξωτερική εμφάνιση των αθλητριών, τα μέρη του σώματός τους, τα μαλλιά και το ντύσιμό τους. Ενώ τα γυναικεία αθλήματα υποβαθμίζονται, όταν γίνεται αναφορά σ' αυτά, αυτή συνοδεύεται από κομπλιμέντα για την εμφάνιση των αθλητριών (Lumpkin 2009: 49).

Η Daddario στις έρευνες που πραγματοποίησε το 1994 και το 1997 για την κάλυψη των Χειμερινών και Θερινών Ολυμπιακών Αγώνων του 1992 διερεύνησε τις τεχνικές περιθωριοποίησης και ευτελισμού των αθλητριών από τα ΜΜΕ και διαπίστωσε τη χρήση επιθέτων και περιγραφών που εξευτελίζουν και περιθωριοποιούν τις αθλήτριες και αποπροσανατολίζουν από τα αθλητικά τους επιτεύγματα, τα οποία μειώνουν, ενισχύοντας παράλληλα την ανδρική κυριαρχία στο χώρο του αθλητισμού. Συγκεκριμένα οι αθλήτριες αντιμετωπίζονται είτε ως σεξουαλικά αντικείμενα, είτε με εφηβικό προφίλ και τα επιτεύγματά τους υποτιμούνται καθώς παρουσιάζονται ως αποτέλεσμα συλλογικής προσπάθειας και όχι ατομικής προσπάθειας και ανταγωνισμού (1994: 275 1997: 103).

Ο Kane (1996: 111-113), διαπίστωσε την αναφορά σε «γυναικεία αθλητικά γεγονότα», σε αντίθεση με τα αντίστοιχα των ανδρών αναφέρονται απλά ως «αθλητικά γεγονότα, το οποίο αποτελεί καθαρό παράδειγμα έμφυλης γλώσσας στον αθλητισμό. Άλλο χαρακτηριστικό έμφυλης γλώσσας που διαπιστώθηκε είναι η αναφορά των αθλητριών με τα μικρά τους ονόματα, σε αντιδιαστολή με το χαμηλό ποσοστό αντίστοιχης αναφοράς των ανδρών αθλητών, κατατάσσοντας ουσιαστικά τις γυναίκες σε χαμηλότερο επίπεδο εξουσίας.

Οι Goddard και Patterson (2000: 32), παρατήρησαν σχόλια σχετικά με μέρη του σώματος των αθλητριών όπως τα πόδια, το στήθος και το στόμα, παραπέμποντας ουσιαστικά σε σεξουαλικά χαρακτηριστικά, κάτι που επιβεβαιώνει και η έρευνα των (Billings, Halone & Denham, 2002: 311-313), οι οποίοι, κατά την κάλυψη του Κολεγιακού Πρωταθλήματος Μπάσκετ ανδρών και γυναικών, διαπίστωσαν ότι οι δημοσιογράφοι έδιναν έμφαση στη θηλυκότητα των αθλητριών και αναπαρήγαγαν τις ανισότητες των δύο φύλων.

Οι Eastman and Billings (2000: 208-209) παρατήρησαν διαφορές στην λεκτική αντιμετώπιση ανδρών και γυναικών από τους αθλητικογράφους, οι οποίοι χρησιμοποιούσαν για τους άντρες αθλητές φράσεις όπως «είναι τέρας», «αυτός είναι ο άντρας», «μην τα βάζεις μαζί του» ενώ για τις γυναίκες φράσεις όπως, «απλώς δεν ήταν έτοιμη για τέτοιου είδους ανταγωνισμό» ή «η ανάγκη την έκανε...». Επίσης οι αθλητικογράφοι συχνά σύγκριναν τους άντρες αθλητές με τον Superman και τον Ιησού Χριστό, τονίζοντας τη δύναμη και την κυριαρχία τους και χρησιμοποιούσαν τους άντρες αθλητές ως πρότυπα για την σύγκριση με τις γυναίκες αθλήτριες, τις οποίες ευτέλιζαν, χαρακτηρίζοντάς τες ελκυστικές, χαριτωμένες και συναισθηματικές και υποβάθμιζαν τις επιτυχίες τους. Συχνές ήταν ακόμη οι αναφορές στις οικογένειες των αθλητριών, σε αντίθεση με τους αθλητές, ενισχύοντας τον στερεοτυπικό ρόλο των γυναικών στην κοινωνία.

Οι Duncan, Messner και Williams, αναλύοντας στοιχεία από την δεκαετία 1989-1999, παρατήρησαν συχνή αναφορά των λέξεων «κορίτσια» και «γυναίκες» και την φράση «νεαρές κυρίες», ενώ οι άνδρες δεν αναφέρονταν ποτέ ως αγόρια. Τα επίθετα που χαρακτήριζαν τους άνδρες αθλητές ήταν «μεγάλος», «δυνατός», «τολμηρός», «λαμπρός», ενώ οι γυναίκες χαρακτηρίζονταν από τα επίθετα

«κουρασμένη», «απογοητευμένη», «πανικοβλημένη», «ευάλωτη» (Duncan, Messner & Williams, 2000: 12-13).

Η περιγραφή με βάση το φύλο ήταν εμφανής και κατά την δημοσιογραφική κάλυψη των Θερινών Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, που αναλύθηκε από τους Billings και Angelini. Η επιτυχία και η αποτυχία αντιμετωπίστηκε διαφορετικά για τα δύο φύλα, με τα ανδρικά αθλήματα να καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο ποσοστό του χρόνου και οι άνδρες αθλητές να χαρακτηρίζονται ως θαρραλέοι και τυχεροί (Billings & Angelini 2007: 95). Αναλύοντας την ίδια διοργάνωση ο Billings αναφέρεται έμφυλες προκαταλήψεις στο δημοσιογραφικό λόγο σε αθλήματα που βασίζονται σε υποκειμενική αξιολόγηση, όπως η γυμναστική και οι καταδύσεις, σε αντίθεση με αθλήματα που βασίζονται σε αντικειμενικές μετρήσεις όπως ο στίβος και η κολύμβηση (Billings 2007: 340-342). Στα ισπανικά MME παρατηρείται σήμανση των αγώνων με βάση το φύλο και μικρές διαφορές στον τρόπο παρουσίαση των αθλητών και των αθλητριών. Παρατηρήθηκε λεξιλόγιο ευτελισμού των αθλητριών έναντι των αθλητών (χρήση της λέξης «κορίτσια» έναντι της λέξης «παλικάρια») και επιμονή στη συναισθηματική κατάσταση των αθλητριών με τη χρήση των λέξεων «κλαίνε» και «δακρύζουν» (Crolley & Teso, 2007: 157-160).

Κατά τους Χειμερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του 2006 στο Τορίνο ο δημοσιογραφικός λόγος, διατηρώντας τις έμφυλες προκαταλήψεις, παρουσίαζε τους άνδρες αθλητές ως επιτυχημένους εξαιτίας των αθλητικών τους ικανοτήτων, ενώ τις γυναίκες αθλήτριες ως αποτυχημένες εξαιτίας της ανικανότητάς τους να λειτουργήσουν υπό συνθήκες πίεσης (Billings, et al. 2008: 228-229).

Η χρήση των λέξεων «κουρασμένη», «απογοητευμένη», «πανικοβλημένη», «ευάλωτη», διαπιστώθηκε σε έρευνα του Billings (2010: 12-13), που χρησιμοποιούνται κατά κόρον κατά την περιγραφή των προσπαθειών των αθλητριών κατά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Πεκίνου το 2008, εστιάζοντας στη συναισθηματική τους κατάσταση και διαιωνίζοντας την αντίληψη περί κατώτερης γυναικείας φύσης ευθραυστότητας και συναισθηματικής αδυναμίας των γυναικών. Η έρευνα του Jones για τους ίδιους αγώνες κατέληξε σε αποτελέσματα συμβατά με της έρευνας του Billings όσον αφορά στον αδύναμο συναισθηματικό κόσμο των αθλητριών. Διαπιστώνει τη χρήση φράσεων που παρουσιάζουν τις αθλήτριες ως συναισθηματικά ευάλωτες

(«ξέσπασαν σε κλάματα»), που χρειάζονται συμπαράσταση («έπρεπε να παρηγορηθούν», «της ανέβασε τη διάθεση»), παραπέμποντας σε ελαττώματα των γυναικών, ενώ αντίθετα οι άνδρες αθλητές πιο δυνατοί συναισθηματικά, δεν κλαίνε, αλλά είναι «αναστατωμένοι», «αγανακτισμένοι», «έξαλλοι», ανταποκρινόμενοι στα έμφυλα στερεότυπα της κοινωνίας για τη συμπεριφορά των δύο φύλων. Κατά τους αγώνες και τα δύο φύλα ήταν «δυνατά» και «κυρίαρχα» έναντι των αντιπάλων τους. Παρατηρήθηκε επίσης άσκοπη αναφορά στους ρόλους των αθλητριών ως συζύγων, μητέρων και φιλενάδων, χωρίς να γίνεται αντίστοιχη αναφορά για τους άνδρες αθλητές (Jones 2013: 256-259).

Η ανάλυση της γλώσσας που χρησιμοποίησαν οι αθλητικοί δημοσιογράφοι κατά την κάλυψη των Χειμερινών Ολυμπιακών Αγώνων του Βανκούβερ το 2010, οδήγησε στην διαπίστωση ότι τα έμφυλα στερεότυπα εξακολουθούν να κυριαρχούν, καθώς οι επιτυχίες των ανδρών αθλητών παρουσιάζονταν ως αποτέλεσμα εμπειρίας, ενώ οι επιτυχίες των γυναικών ως αποτέλεσμα θάρρους, ενώ οι αποτυχίες τους ως αποτέλεσμα έλλειψης δέσμευσης (Angelini, MacArthur & Billings 2012: 276). Επίσης σε σύγκριση του τρόπου αναπαράστασης συγκεκριμένων αθλημάτων (σκι, καλλιτεχνικό πατινάζ, πατινάζ ταχύτητας και σνόουμπορντ), οι ερευνητές αντιλήφθηκαν σημαντικές διαφορές στην δημοσιογραφική γλώσσα βάσει του φύλου κατά την περιγραφή του καλλιτεχνικού πατινάζ που θεωρείται γυναικείο άθλημα. Έτσι στο άθλημα αυτό η περιγραφή εστίαζε στις αθλητικές δεξιότητες, την εξυπνάδα και την ψυχραιμία των αθλητριών, ενώ οι επιτυχίες των αθλητών αποδίδονταν στην εμπειρία (Angelini, Billings & MacArthur 2013: 1194).

Διαφορετικά συμπεράσματα από τις προηγούμενες έρευνες εξάγονται από την έρευνα της Caple που διεξήχθη για λογαριασμό της Αυστραλιανής Επιτροπής Αθλητισμού. Τα ευρήματα φανερώνουν ισότιμη αντιμετώπιση των αθλητριών, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως σοβαρές και με πλήρη διαχείριση των συναισθημάτων τους, παρόλη την χαμηλή έκταση της κάλυψης των γυναικείων αθλημάτων συγκριτικά με τα ανδρικά (Caple 2013: 291).

Η αναπαράσταση των αθλητριών ως ερωτικό αντικείμενο επιβεβαιώνεται από τον Ponterotto (2014:105), ο οποίος παρατηρεί μειωτικούς χαρακτηρισμούς όπως

«χαριτωμένα κοριτσάκια», εμμονή στο διαχωρισμό αρρενωπότητα/θηλυκότητα και στους παραδοσιακούς ρόλους και υποβιβασμό των επιτυχιών τους.

Οι έρευνα των MacArthur et al. σχετικά με την αντιμετώπιση από τα ΜΜΕ των αθλητών και των αθλητριών που έλαβαν μέρος στους Χειμερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του 2014, αποκάλυψε ότι οι γυναίκες αθλήτριες χαρακτηρίζονταν κυρίως βάσει των συναισθημάτων τους, σε αντίθεση με τους άνδρες αθλητές που λάμβαναν περισσότερα σχόλια για την καταγωγή τους (MacArthur, et al, 2016: 1565).

Η λεκτική αντιμετώπιση των αθλητριών από τους δημοσιογράφους κατά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Ρίο το 2016, όπως παρουσιάστηκε από τον Lindzon, συμβαδίζει με τα αποτελέσματα αντίστοιχων ερευνών. Η γλώσσα επικεντρώθηκε στην εξωτερική εμφάνιση και στην προσωπική ζωή των αθλητριών. Η χρήση της λέξης «κορίτσια» είναι η αγαπημένη των δημοσιογράφων, σε αντιδιαστολή με την μη χρήση της λέξης «αγόρια» για τους άνδρες αθλητές. Χρησιμοποιήθηκαν επίσης λέξεις σχετικές με την ηλικία και την οικογενειακή κατάσταση των αθλητριών («ηλικιωμένη», «παντρεμένη-ανύπαντρη», «έγκυος»). Όσον αφορά την περιγραφή των επιτυχιών, οι λέξεις που συνδέθηκαν με τους άνδρες αθλητές ήταν «νίκη», «μάχη» και «κυριαρχία», «γρήγορος», «δυνατός», ενώ για τις γυναίκες χρησιμοποιήθηκαν οι λέξεις «συμμετέχω», «αγωνίζομαι» και «ανταγωνίζομαι», συμβατές με τα στερεότυπα της κοινωνίας για τη θέση της γυναίκας στον αθλητισμό και στην κοινωνία γενικότερα (Lindzon, 2016).

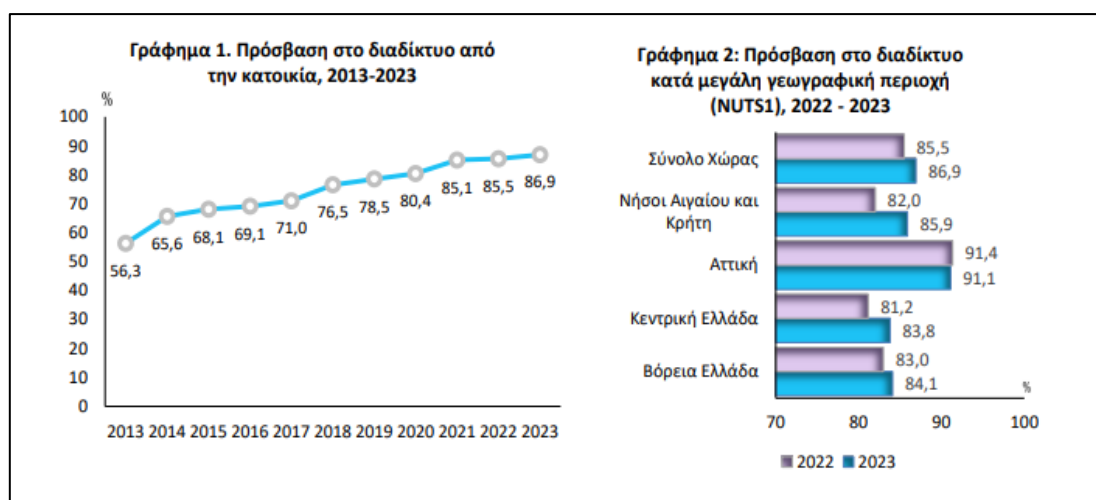
Οι Musto et al. (2017: 587-590) διαπίστωσαν βελτίωση των γλωσσικών επιλογών των αθλητικογράφων, με σεβασμό και απουσία αποκάλυπτα υποτιμητικών σχολίων, που υπέκρυπτε ωστόσο πίστη στην ιδεολογία περί ανδρικού οχυρού. Η έλλειψη κυρίαρχης γλώσσας και ενθουσιασμού, η χλιαρή περιγραφή των γυναικείων αθλημάτων, οι πλούσιες φιλοφρονήσεις για τα επιτεύγματα των ανδρών αθλητών, τα ελάχιστα και ασήμαντα σχόλια που παρατηρήθηκαν για τις γυναίκες αθλήτριες, μπορεί να μην συνιστούν αποκάλυπτο διαχωρισμό, αλλά υπονοούν τη μείωση και τον ευτελισμό της γυναίκας αθλήτριας.

Η ανάλυση της γλώσσας των αθλητικογράφων κατά την κάλυψη των Αγώνων της Κοινοπολιτείας το 2018 από τα αυστραλιανά ΜΜΕ απέδειξε διαφορές στην αντιμετώπιση των αθλητριών. Οι νίκες των ανδρών αθλητών είναι αποτέλεσμα της

ικανότητάς τους και χαρακτηρίζονται ως «ήρωες» και «ταλαντούχοι», ενώ οι νίκες των αθλητριών είναι αποτέλεσμα «επιμονής» και «σκληρής δουλειάς» και όχι του ταλέντου (Yang et al., 2020: 680-681).

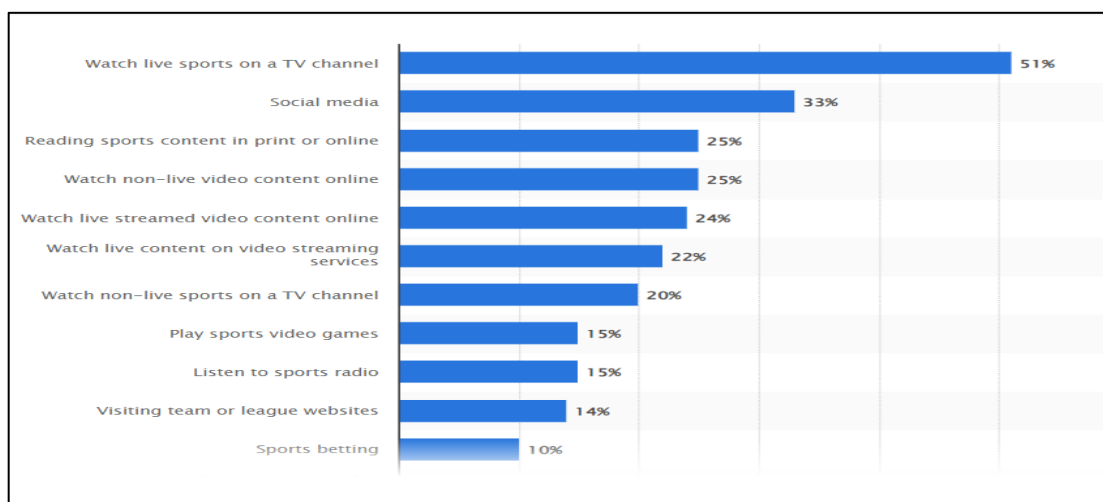
2.4 Η Αθλητική Διαδικτυακή Δημοσιογραφία στην Ελλάδα

Η αθλητική ενημέρωση παραδοσιακά παρέχονταν από τις αθλητικές εκπομπές της τηλεόρασης, του ραδιοφώνου και από τις αθλητικές εφημερίδες. Σήμερα αυτό έχει αλλάξει και το ρόλο αυτό έχουν κατά κύριο λόγο αναλάβει οι αθλητικοί ιστότοποι (Hutchins & Rowe 2010: 710). Η επέκταση της χρήσης του διαδικτύου τις τελευταίες δεκαετίες έφερε σημαντικές αλλαγές στο χώρο των ΜΜΕ. Η μείωση του χρόνου που απαιτείται πλέον για την διάδοση μιας είδησης οδήγησε στην παρακμή των παραδοσιακών μέσων και στην ανάπτυξη των ψηφιακών (Σιαπέρα & Δημητρακοπούλου 2012: 32), τα οποία παρέχουν τη δυνατότητα αδιάλειπτης και ανεμπόδιστης 24ωρης ενημέρωσης, καθ' όλη τη διάρκεια της εβδομάδας και χωρίς γεωγραφικούς περιορισμούς (Hutchins & Rowe 2010: 711).

Διάγραμμα 2-1: Πρόσβαση στο διαδίκτυο από την κατοικία. Πηγή ΕΛΣΤΑΤ

Το διαδίκτυο επέφερε σημαντικές αλλαγές στις σχέσεις των ΜΜΕ με τον αθλητισμό, καθώς αποτελεί πλέον ένα πολύ σημαντικό μέσο της αθλητικής κάλυψης, μέσω ενός ιδιαίτερα μεγάλου αριθμού αθλητικών ιστοσελίδων που παρέχουν μια υπερπροσφορά αθλητικού περιεχομένου (Lange 2002: 2).

Διάγραμμα 2-2: Οι πιο δημοφιλείς τρόποι αθλητικής ενημέρωσης παγκοσμίως το Νοέμβριο του 2022. Πηγή: Statista.com

Από την εξέλιξη αυτή δεν έμειναν ανεπηρέαστα και τα ελληνικά αθλητικά ΜΜΕ. Στην Ελλάδα ανέκαθεν υπήρχε υπερπροσφορά αθλητικής ενημέρωσης, καθώς η αθλητική ενημέρωση παρέχονταν από τηλεόραση, ραδιόφωνο, αθλητικές εφημερίδες και περιοδικά και από εκτενή ένθετα (8-12 σελίδων) πολιτικών εφημερίδων (Παναγιωτοπούλου 2013: 68). Με την έλευση του διαδικτύου προστέθηκαν οι διαδικτυακές αθλητικές ιστοσελίδες, που αποτελούν κυρίως τμήματα μεγάλων επιχειρηματικών ομίλων στο τομέα της ενημέρωσης. Η πρώτη δημιουργήθηκε το 1995 και ήταν η *filathlos.gr* και ακολούθησε το 1999 η συνδρομητική *sportline.gr*. Πλέον η αναζήτηση στο διαδίκτυο αποκαλύπτει πληθώρα αθλητικών ιστοσελίδων σε τοπικό και πανελλήνιο επίπεδο, με αθλητικά νέα από την Ελλάδα και τον κόσμο, που αφορούν είτε όλα τα αθλήματα, είτε συγκεκριμένα. Εκτός των αθλητικών νέων περιλαμβάνονται επίσης θέματα πολιτικού, κοινωνικού και lifestyle περιεχομένου. Τη μερίδα του λέοντος όμως καταλαμβάνει το ποδόσφαιρο και ακολούθως το μπάσκετ, καθώς, σύμφωνα με την Παναγιωτοπούλου (2013: 84), είναι τα δύο αθλήματα που ενδιαφέρουν περισσότερο τους Έλληνες, και το ενδιαφέρον μεγαλώνει κατά την διεξαγωγή διεθνών αγώνων με συμμετοχή ελληνικών ομάδων. Στην Ελλάδα υπάρχουν 134 αθλητικές ιστοσελίδες (*Greeksites.gr*), με μεγάλο αριθμό επισκεπτών.

Ιστοσελίδα	Μηνιαίες Επισκέψεις
Sport24.gr	29,7 εκ
Gazzeta.gr	29,6 εκ
Sdna.gr	23,7 εκ
Sportdog.gr	19,3 εκ
Sport-fm.gr	15,7 εκ
to10.gr	7εκ
Sportime.gr	3,9εκ
Metrosport.gr	2,9 εκ
Contra.gr	1,7 εκ
Novasports.gr	1,3 εκ

Πίνακας 2-1: Οι 10 ελληνικές αθλητικές ιστοσελίδες με την μεγαλύτερη επισκεψιμότητα τον Ιανουάριο του 2024. Πηγή similarweb.com

3. Μεθοδολογία Έρευνας

3.1 Το Δείγμα

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από ένα σύνολο 711 δημοσιευμάτων που προέκυψαν από την αναζήτηση σε 9 αθλητικές ειδησεογραφικές ιστοσελίδες. Η επιλογή των ιστοσελίδων έγινε με βάση την επισκεψιμότητά τους και είναι οι: sport24.gr, Gazzeta.gr, Sdna.gr, Sportdog.gr, Sport-fm.gr, to10.gr, Sportime.gr, Metrosport.gr, Novasports.gr. Αποκλείστηκε η ιστοσελίδα contra.gr, λόγω της αλλαγής του σχεδιασμού της το τελευταίο εξάμηνο με αποτέλεσμα την αδυναμία αναζήτησης παλαιότερων δημοσιευμάτων.

Τα δημοσιεύματα αφορούν την ειδησεογραφική κάλυψη των εξής αθλητικών γεγονότων που πραγματοποιήθηκαν το έτος 2023:

- Wimbledon
- Παγκόσμιο Κύπελο ποδοσφαίρου γυναικών
- Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα βόλεϊ γυναικών
- Παγκόσμιο πρωτάθλημα ενόργανης γυμναστικής
- Ευρωπαϊκό πρωτάθλημα ρυθμικής γυμναστικής
- Παγκόσμιο πρωτάθλημα στίβου
- Παγκόσμιο πρωτάθλημα υγρού στίβου

Από τον έλεγχο των 712 άρθρων που προέκυψαν από την αρχική αναζήτηση προέκυψαν τελικά 355 άρθρα που περιείχαν σεξιστική ή και έμφυλη γλώσσα και ήταν αυτά που τελικά αναλύθηκαν.

3.2 Συλλογή – Ανάλυση Δεδομένων

Η συλλογή του υλικού αφορά τα δημοσιεύματα των ιστοσελίδων για τα μεγάλα αθλητικά γεγονότα ατομικών και ομαδικών αθλημάτων, ευρωπαϊκής και παγκόσμιας εμβέλειας που πραγματοποιήθηκαν στο διάστημα 1 Ιανουαρίου έως 31 Δεκεμβρίου 2023.

Η ανάλυση των δεδομένων βασίζεται στην στρατηγική δύο φάσεων ανάλυσης λόγου του Huckin (2004: 4-6), πραγματοποιήθηκε ως εξής:

1^η φάση: Σε ρόλο τυπικού αναγνώστη, πραγματοποιήθηκε απλή, μη κριτική ανάγνωση των δημοσιευμάτων, για τον εντοπισμό στοιχείων (λέξεων, φράσεων) που παραπέμπουν με την πρώτη ματιά σε έμφυλα στερεότυπα και σεξισμό. Εστίασαμε κυρίως στις επικεφαλίδες και σε κείμενα στα οποία δίνεται έμφαση μέσω υπογράμμισης, έντονων γραμμάτων, πλαισίωσης και ιδιαίτερου φόντου.

2^η φάση: πραγματοποιήθηκε λεπτομερής ανάλυση των δημοσιευμάτων για τον εντοπισμό γλωσσικών και λεκτικών χαρακτηριστικών, στρατηγικών και κρυμμένων νοημάτων που ενισχύουν τα έμφυλα στερεότυπα και τον σεξισμό. Στη φάση αυτή αναζητήθηκαν εντός του συνολικού κειμένου παραλείψεις, χαρακτηριστικά υποβάθμισης, παθητική/επιφανειακή περιγραφή, στοιχεία πρόθεσης και σύνολα λέξεων και προτάσεων που παραπέμπουν σε στερεοτυπική συμπεριφορά και σεξισμό.

Με βάση τη βιβλιογραφία, όπως αυτή παρατέθηκε στην βιβλιογραφική επισκόπηση και προκειμένου να υποστηριχθούν οι ερευνητικές μας υποθέσεις αναζητήθηκαν εντός των δημοσιευμάτων συγκεκριμένες γλωσσικές αναφορές και στοιχεία που φανερώνουν διαφορετική προσέγγιση των αθλητριών σε σύγκριση με τους άνδρες αθλητές ως εξής:

- Σήμανση με βάση το φύλο των αθλημάτων
- Ασύμμετρη σήμανση φύλου (επώνυμο+όνομα, μόνο επώνυμο, μόνο όνομα)
- Πλούσιες φιλοφρονήσεις: «ελκυστική αθλήτρια», «καλλίγραμμα», «χαριτωμένη», «δροσερή», «καλοφτιαγμένη», «πανεμορφη», «γοητευτική», «μοιραία», «όμορφη», «όμορφες κυρίες», «υπέροχη»
- Χρήση κυρίαρχης γλώσσας: «δυνατός», «ισχυρός», «ήρωας», «τέρας», «μεγάλος», «τολμηρός», «λαμπρός», «νίκη», «αίγλη», «μάχη», «κυριαρχία», «φοβερό», «φανταστικό», «γρήγορος», «ταλαντούχος», «παλικάρι», «αυτός είναι ο άντρας», «μην τα βάζεις μαζί του», «παλικαρίσια νίκη», «μάγκικη νίκη»
- Νηπίωση: «κορίτσι», «νεαρή κυρία», «χαριτωμένα κοριτσάκια»
- Ευτελισμός επιτευγμάτων: «απλώς δεν ήταν έτοιμη για τέτοιου είδους ανταγωνισμό», «η ανάγκη την έκανε...», «αποτέλεσμα επιμονής», «αποτέλεσμα σκληρής δουλειάς», «η επιτυχία της οφείλεται στην τύχη», «αγωνίστηκε σαν άντρας», «δυνατό κορίτσι», «συμμετέχουν», «προσπαθούν»
- Ασύμμετρη περιγραφή συναισθημάτων (αρνητικά, έναντι θετικών):

για τις γυναίκες αθλήτριες: «κουρασμένη», «απογοητευμένη», «πανικοβλημένη», «ευάλωτη», «κλαίνε», «δακρύζουν», «ξεσπούν σε κλάματα», «χρειάζονται συμπαράσταση», «έπρεπε να παρηγορηθούν», «της ανέβασε τη διάθεση», «κακόκεφη», «αρνείται να τα παρατήσει»

- Παθητική-μη ενθουσιώδης περιγραφή
- Χρήση διαφορετικού λεξιλογίου μεταξύ αθλητών-αθλητριών:

«γυναίκα», «θηλυκό», «κορίτσι», «κυρία/δεσποινίς», «αυτή», «εκείνη», «άλλες», «άνδρας», «αρσενικό», «αγόρι», «αυτός», «εκείνος», «δικός του», «άλλος»

- Εστίαση σε πτυχές εκτός του αθλητισμού (προσωπική και οικογενειακή ζωή)
- Είδος επαίνου:

για τις γυναίκες αθλήτριες: «αποτέλεσμα επιμονής», «αποτέλεσμα σκληρής δουλειάς», «η επιτυχία της οφείλεται στην τύχη», «αγωνίστηκε σαν άντρας»

για τους άνδρες αθλητές: «παλικάρισια νίκη», «μάγκικη νίκη»

- Αναλογία επαίνου/κριτικής
- Ένταξη σε στερεοτυπικές κατηγορίες (μοντέλο, σεξουαλικό αντικείμενο, fashion icon, μητέρα, νοικοκυρά): «κοκέτα», «σέξι», «μακριά από σπίτι και οικογένεια», «παντρεμένη-ανύπαντρη», «έγκυος»).

3.3 Μεθοδολογικό Εργαλείο: Κριτική Ανάλυση Λόγου

Ο λόγος σύμφωνα με τον Bucholtz (2008: 43) είναι η γλώσσα που χρησιμοποιείται για την περιγραφή κοινωνικών καταστάσεων, οι οποίες, βάσει του ορισμού αυτού, αναπαράγονται με την βοήθεια του λόγου και επομένως η λεπτομερής ανάλυσή του συμβάλει στην κατανόηση των ιδεολογιών μιας κοινωνίας. Η συμβολή του στο πεδίο αυτό δεν είναι μόνο παθητική, καθώς εκτός από την αναπαράσταση της κοινωνικής πραγματικότητας, συμβάλει και στη δημιουργία και στον μετασχηματισμό ταυτοτήτων (Fairclough, 1992: 63). Στη γλώσσα που χρησιμοποιούν οι άνθρωποι αντανακλώνται νοήματα που μαρτυρούν το κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον εντός του οποίου ζουν (Σηφianού 2020: 37-38). Καθώς γλώσσα και κοινωνία σχετίζονται άμεσα, εντός των κειμένων διατυπώνονται γλωσσικά φαινόμενα που σχετίζονται με τις υφιστάμενες κοινωνικές συμβάσεις (μικροκειμενικές δομές) και γλωσσικές δομές στις οποίες αντανακλώνται κρυμμένες ιδεολογίες (μακροκειμενικές

παραδοχές), οι οποίες μέσω του λόγου διαιωνίζονται στον κοινωνικό χώρο (Fairclough 1989: 23· 1992: 64). Ωστόσο τις περισσότερες φορές ούτε οι αναγνώστες αλλά ούτε και οι ίδιοι οι συγγραφείς δεν μπορούν να συνειδητοποιήσουν τι κρύβεται πίσω από την επιλογή των λέξεων ενός κειμένου (Ryder 2006: 40). Επομένως η εξέταση γραπτών κειμένων δίνει τη δυνατότητα να γίνονται αντιληπτά τα ενδιαφέροντα, ο ιδεολογικός προσανατολισμός, οι θέσεις και οι στάσεις του συγγραφέα (Γιαλαμπούκη 2015: 82), του οποίου όμως οι γλωσσικές επιλογές δεν οφείλονται στην ιδιοσυγκρασία του, αλλά στην συσχέτιση της γλώσσας με το κοινωνικο-πολιτιστικό περιβάλλον εντός του οποίου καλλιεργείται (Στάμου 2011: 180). Ωστόσο, οι αναγνώστες των κειμένων αποκωδικοποιούν τα γραφόμενα με διαφορετικό τρόπο, καθώς τα λανθάνοντα μηνύματα επιδέχονται διαφορετικές ερμηνείες (Σηφianού, 2020: 25). Η κριτική ανάλυση λόγου εστιάζοντας στη χρήση της γλώσσας ως κοινωνική πρακτική εξετάζει τον τρόπο που αυτή χρησιμοποιείται από τους παραγωγούς των κειμένων ώστε να περάσουν συγκεκριμένα μηνύματα ή αναζητά εναλλακτικές ερμηνείες και λανθάνοντα μηνύματα, τα οποία προσπαθεί να αποκωδικοποιήσει (Διαμαντής 2022: 152). Η κριτική ανάλυση λόγου επηρεασμένη από μαρξιστικές και φεμινιστικές θεωρίες, εφαρμόζεται μεταξύ άλλων και στην μελέτη κειμένων που προωθούν ή ενθαρρύνουν κυρίαρχα συμφέροντα και άνισες σχέσεις εξουσίας, αναδεικνύοντας όχι μόνο τη συμβολική αλλά και την υλική επίδραση του λόγου στην κοινωνία. Τέτοια είναι κείμενα που αναφέρονται σε εθνοτικές και φυλετικές μειονότητες, σε κατώτερες κοινωνικές τάξεις και σε γυναίκες. Όσον αφορά το φύλο, η κριτική ανάλυση λόγου εξετάζει κυρίως γραπτά κείμενα (Bucholtz 2008: 58).

Ως μεθοδολογικό εργαλείο αναλύει τους τρόπους που η ένταξη της γλώσσας εντός των κειμένων, ξεπερνώντας τα όριά της, μπορεί να προωθήσει κυρίαρχες θέσεις και να διαμορφώσει ιδεολογίες (Σηφianού, 2020: 25) και εφαρμόζεται τόσο σε προφορικά δεδομένα όσο και σε γραπτά κείμενα (Bucholtz 2008: 57), που προέρχονται από συνεντεύξεις, ομιλίες, ιστορικά και πολιτικά έγγραφα, μέχρι χάρτες, μνημεία και μέσα ενημέρωσης. Η κριτική ανάλυση λόγου προσφέρει τη δυνατότητα ευέλικτου σχεδιασμού της έρευνας, που μπορεί να προσαρμοστεί στις ιδιαιτερότητες κάθε θέματος. Η ανάλυση γίνεται σε τρία στάδια, όπως αυτά ορίστηκαν από τον Fairclough, περιγραφικό, ερμηνευτικό και επεξηγηματικό, που περιλαμβάνουν διαφορετικά επίπεδα ανάλυσης. Στο πρώτο επίπεδο (μικροεπίπεδο), αναλύονται τα κείμενα ως προς

την περιγραφή (περιεχόμενο, δομή, γραμματική, λεξιλόγιο, ρητορικές ή λογοτεχνικές τεχνικές). Στο μεσαίο επίπεδο εξετάζονται οι τεχνικές παραγωγής, διάδοσης και αφομοίωσης του λόγου και ερμηνείας του σε σχέση με τα συμφραζόμενα. Στο μακροεπίπεδο εξετάζεται η κατανόηση του ευρύτερου κοινωνικού πλαισίου και η σχέση μεταξύ του λόγου και του κοινωνικοπολιτιστικού περιβάλλοντος. Η διαδικασία αυτή δεν είναι γραμμική και απαιτεί συνεχή μετατόπιση μεταξύ των σταδίων και των επιπέδων, ώστε να παράγει συνεκτικά αποτελέσματα (Johnson & McLean, 2020: 374-375).

4. Ανάλυση Δεδομένων

4.1 Ποσοτική Ανάλυση

Η ποσοτική ανάλυση των δεδομένων της εργασίας διακρίνεται στους παρακάτω πίνακες.

Στον πίνακα 4-1. παρατηρούμε ότι τα περισσότερα δημοσιεύματα αντλήθηκαν από την ιστοσελίδα Gazzeta.gr (117) και ακολουθούν το sport24.gr με 63, το sportfm.gr με 37, το sdna.gr με 33, το novasports.gr με 32, το sportdog.gr με 25, το 10.gr με 22, το metrosport με 19 και το sportime.gr με 7 δημοσιεύματα.

Διοργάνωση	sport24	Gazzeta	Sdna	Sportdog	Sportfm	to10	Sportime	Metrosport	Novasports
Wimbledon	17	11	9	9	5	13	2	4	9
Παγκόσμιο Κύπελο ποδοσφαίρου γυναικών	27	63	6	6	9	0	2	7	2
Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα βόλεϊ γυναικών	4	8	5	5	6	3	0	1	5
Παγκόσμιο πρωτάθλημα ενόργανης & ευρωπαϊκό πρωτάθλημα ρυθμικής γυμναστικής	3	8	0	1	0	0	0	1	3
παγκόσμιο πρωτάθλημα στίβου	11	21	9	3	14	6	3	6	12
παγκόσμιο πρωτάθλημα υγρού στίβου	1	6	4	1	3	0	0	0	1
Σύνολο	63	117	33	25	37	22	7	19	32

Πίνακας 4-1: Αριθμός δημοσιευμάτων ανά ιστοσελίδα

Από τον πίνακα 4-2 προκύπτει ότι τα περισσότερα δημοσιεύματα που εξετάστηκαν αφορούν το ποδόσφαιρο και ακολουθούν κατά σειρά ο στίβος, το τένις, το βόλεϊ, η κολύμβηση και τέλος η ενόργανη και ρυθμική γυμναστική.

Άθλημα	Άρθρα
Τένις	79
Ποδόσφαιρο	122
Βόλεϊ	37
Ενόργανη-Ρυθμική	16
Στίβος	85
Κολύμβηση	16
Γενικό σύνολο	355

Πίνακας 4-2: Αριθμός δημοσιευμάτων ανά άθλημα

4.2 Κριτική Ανάλυση του Λόγου των Δημοσιευμάτων

Τα αποτελέσματα της έρευνας, σύμφωνα με τη μέθοδο της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου, αναλύονται σε τρία επίπεδα (μικρο-επίπεδο, μεσο-επίπεδο και μακρο-επίπεδο),

4.2.1 Sport24

4.2.1.1 Ανάλυση σε μικρο-επίπεδο: περιγραφική ανάλυση δημοσιευμάτων

Η ανάλυση των άρθρων στο επίπεδο αυτό μας οδηγεί στα ακόλουθα αποτελέσματα:

- Σήμανση των αθλημάτων με βάση το φύλο: «Βορντούσοβα εναντίον Ζαμπέρ, που θα δείτε τον τελικό γυναικών του Wimbledon...ενώ...Πού θα δείτε τον τελικό του Wimbledon ανάμεσα σε Αλκαράθ και Τζόκοβιτς», «Η Εθνική ομάδα γυναικών ηττήθηκε...», «Η Εθνική γυναικών δεν τα κατάφερε στον αγώνα με τη Γερμανία», «Με το αριστερό ξεκίνησε τις υποχρεώσεις της Ευροβόλεϊ γυναικών 2023», «Τέλος ο Χόρχε Βίλντα από την εθνική Ισπανίας γυναικών», «Αυστραλία-Αγγλία 1-3: στον τελικό του κυπέλλου γυναικών», «Η Σουηδία προκρίθηκε στον τελικό του Παγκοσμίου Κυπέλλου Γυναικών», «Η Τίτμους κατέρριψε το παγκόσμιο ρεκόρ στα 400μ ελεύθερο γυναικών...ενώ...Ο Λεόν Μάρσαλ κατέρριψε το παγκόσμιο ρεκόρ στα 400μ μικτή ατομική» (αναφέρεται στο αγώνισμα των ανδρών).
- Πλούσιες φιλοφρονήσεις: «Έντυπωσιακή ήταν η Παναγιώτα Λύτρα», «Απολαυστική η Αντιγόνη Ντισμπριώτη».

- Νηπίωση: «τα κορίτσια μπήκαν αποφασισμένα», «Τα κορίτσια του Γιανούς Οτσάλ», «Πρώτη νίκη για τα γαλανόλευκα κορίτσια».
- Ευτελισμός επιτευγμάτων: «Η Ντισμπριώτη με ζήλο και επιμονή θα διεκδικήσει....».
- Ασύμμετρη περιγραφή συναισθημάτων: «Ξέσπασε η Σάκκαρη...ήταν συναισθηματικά φορτισμένη μετά τον αποκλεισμό και ξέσπασε σε κλάματα...ήταν σε άσχημη ψυχολογική κατάσταση και δεν μπόρεσε να συγκρατήσει τα δάκρυά της», «Η Κότσιουκ έπεσε στο χορτάρι και ξέσπασε σε λυγμούς...Δεν έκρυψε τη συγκίνησή της....ξέσπασε σε λυγμούς από συγκίνηση», «Κατέρρευσαν» οι Ασιάτισσες μετά τον αποκλεισμό. Η επιθετικός της Ιαπωνίας έπεσε κλαίγοντας στο χορτάρι και η Σουηδή Αντερσον έσπευσε να την παρηγορήσει βουρκωμένη σε ένα έντονο κοντράστ συναισθημάτων», «Αγγλίδα παίκτρια παρηγορεί την Νιγηριανή τερματοφύλακαέσκυψε πάνω από την αντίπαλό της, η οποία ήταν συντετριμμένη», «Επική γκάφα της Όρσι. ...οι συμπαίκτριές της έσπευσαν να την παρηγορήσουν» «Η Αντιγόνη Ντισμπριώτη...ζήτησε μια αγκαλιά...έκλαψε ανακουφισμένη, έβαλε τα κλάματα μετά το φίνις...λύγισε βάζοντας τα κλάματα», «Βούρκωσε η Τζένγκο», «Ο πόνος ήταν έκδηλος στο πρόσωπο της Στεφανίδη».
- Εστίαση σε πτυχές εκτός του αθλητισμού: «Ο Τσιτσιπιάς και η Μπαντόσα «φλέρταραν» με τον τραυματισμό κάνοντας Zip Line.κάνοντας τα πάντα μαζί, δείχνοντας πόσο ερωτευμένοι είναι...», «Τσιτσιπιάς και Μπαντόσα αποτελούν ζευγάρι στη ζωή...», «Η Ισπανίδα τενίστρια πανηγύρισε αγκαλιά με τον πατέρα του Τσιτσιπιά», «Το τρυφερό ποστ της Μπαντόσα για τον Τσιτσιπιά: “My man”...δείχνοντας πόσο ερωτευμένη είναι» «Αργεντινή παίκτρια έχει στο πόδι της τατουάζ τον Μαραντόνα και τον Ρονάλντο», «Ιρλανδή παίκτρια απέφυγε χειραψία με Αυστραλή αντίπαλό της, γιατί εθεάθη με την πρώην σύντροφό της...», «Η Βασιλική Μιλλούση μαζί με τον Λευτέρη Πετρούνια έχουν φέρει στον κόσμο δύο υπέροχα κορίτσια... επέστρεψε στους αγωνιστικούς χώρους μετά από 4 χρόνια, πλέον μητέρα δύο παιδιών...».
- Είδος επαίνου-αναλογία επαίνου/κριτικής: «Η Εθνική ομάδα γυναικών ηττήθηκετα κορίτσια μπήκαν αποφασισμένα να διεκδικήσουν τις πιθανότητες τους», «Η Εθνική ομάδα βόλεϊ γυναικών ηττήθηκε από το

Αξερμπαϊτζάν. Τα κορίτσια του Γιανούς Οτσάλ έκαναν τρομερή προσπάθεια...», «Επική γκάφα της Όρσι!»).

- Ένταξη σε στερεοτυπικές κατηγορίες «Η Ερμόσο φωτογραφήθηκε αγκαλιά με το τρόπαιο στο κρεβάτι», «Σάλος με τον προπονητή της Ισπανίας που έπιασε το στήθος μιας γυναίκας στη διάρκεια των πανηγυρισμών του τελικού», «αντίπαλος με τη σύντροφο του Τσιτσιπά, Πάουλα Μπαντόσα», «Η Παύλα Μπαντόσα, παρότι αποσύρθηκε βρέθηκε στο πλευρό του αγαπημένου της...θέλησε να βρεθεί στο πλευρό του συντρόφου της», «το όλο σκηνικό προκάλεσε αμηχανία στη σύντροφο του Στέφανου Τσιτσιπά...», «Τα κορίτσια του Γιανούς Οτσάλ», «Η Ερμόσο σχολίασε γελώντας το φίλι του Ρουμπιάλες», «Ξεσαλώνουν σε γιοι στην Ίμπιζα οι παγκόσμιες πρωταθλήτριες.....γιορτάζουν την κατάκτηση του χρυσού κάνοντας πάρτι σε γιοι στην Ίμπιζα....μετά το σκηνικό με το φίλι του Ρουμπιάλες, τα κορίτσια αδιαφορούν και γιορτάζουν...», «Ρώτησαν την αρχηγό του Μαρόκου αν η ομάδα έχει λεσβίες», «Η Μπενζίνα έγινε η πρώτη παίκτρια στην ιστορία του Μουντιάλ που αγωνίστηκε με χιτζάμπ», «η Βασιλική Μιλλούση έχει φέρει στον κόσμο δύο υπέροχα κορίτσια, όμως η αγάπη της για τη γυμναστική δεν σταμάτησε ποτέ. Έτσι αποφάσισε να επιστρέψει».

4.2.1.2 Ανάλυση σε μεσο-επίπεδο (ερμηνευτική ανάλυση): έμφυλα στερεότυπα και σεξισμός

Η προσπάθεια ερμηνείας των αποτελεσμάτων οδηγεί αρχικά στη διαπίστωση ότι καλλιεργείται έντονα το στερεότυπο περί ανωτερότητας του ανδρικού αθλητισμού. Παρόλη την ολοένα και μεγαλύτερη συμμετοχή των γυναικών στον αθλητισμό, παρατηρείται διατήρηση των παραδοσιακών αντιλήψεων περί ανδρικής κυριαρχίας. Η σήμανση των αθλημάτων με βάση το φύλο που αποτελεί συνηθισμένη τακτική της ιστοσελίδας αποτελεί απόδειξη ενστερνισμού του στερεότυπου αυτού. Οι Εθνικές ομάδες βόλεϊ και ποδοσφαίρου χαρακτηρίζονται ως Εθνικές ομάδες γυναικών. Η ίδια τακτική ακολουθείται και κατά την αναφορά στους τελικούς του Wimbledon («Βορντούσοβα εναντίον Ζαμπέρ, που θα δείτε τον τελικό γυναικών του Wimbledon») και στα παγκόσμια ρεκόρ σε αγωνίσματα της κολύμβησης («Η Τίμους κατέρριψε το παγκόσμιο ρεκόρ στα 400μ ελεύθερο γυναικών»), ενώ η αναφορά για τα ανδρικά αθλήματα χαρακτηρίζεται από απουσία της λέξης ανδρών (πού θα δείτε τον τελικό του

Wimbledon ανάμεσα σε Αλκαράθ και Τζόκοβιτς», Ο Λεόν Μάρσαλ κατέρριψε το παγκόσμιο ρεκόρ στα 400μ μικτή ατομική»).

Η χρήση των κομπλιμέντων “εντυπωσιακή” και “απολαυστική” για την περιγραφή της προσπάθειας των αθλητριών υποκρύπτουν σεξισμό, καθώς είναι λέξεις που σχετίζονται με την εξωτερική εμφάνιση και την φυσική ελκυστικότητα και παραπέμπουν σε σεξουαλικοποίηση των αθλητριών και απεικόνισή τους ως σεξουαλικά αντικείμενα.

Διαπιστώνεται επίσης η υιοθέτηση του χαρακτηρισμού “κορίτσια” για τις αθλήτριες της Εθνικής ομάδας βόλεϊ. Η λέξη αυτή παραπέμπει σε ανωριμότητα και μειωμένες ικανότητες, καθώς χρησιμοποιείται για να χαρακτηρίσει ενήλικες αθλήτριες, στις οποίες αποδίδει χαρακτηριστικά και ικανότητες ατόμων μικρής ηλικίας, μειώνοντας έτσι τόσο την προσωπικότητα όσο και τις ικανότητές τους.

Η υιοθέτηση του στερεότυπο ότι η θηλυκότητα συνδέεται με την συναισθηματική ευαισθησία γίνεται έντονα εμφανής μέσω της εκτενούς περιγραφής των συναισθηματικών αντιδράσεων των αθλητριών, στην αποτυχία, στην επιτυχία και στον τραυματισμό. Ο συναισθηματικός κόσμος των γυναικών είναι ευάλωτος και επομένως δεν έχουν το ψυχικό σθένος ώστε να μπορούν να αντιμετωπίσουν τις απαιτήσεις του αθλητισμού. Έτσι η αντίδραση στην ήττα, που οδηγεί σε συναισθηματική φόρτιση και τελικά σε κλάματα και κατάρρευση, η οποία απαιτεί συμπαράσταση για να ξεπεραστεί, στον πόνο του τραυματισμού που εκδηλώνεται έντονα, και στη νίκη που οδηγεί σε κλάματα ανακούφισης χτίζουν το προφίλ της αδύναμης συναισθηματικά αθλήτριας.

Η στερεοτυπική αντίληψη περί κατωτερότητας των γυναικών στον αθλητισμό εκδηλώνεται στα δημοσιεύματα μέσω του ευτελισμού των επιτευγμάτων των αθλητριών και την κριτική που τους ασκείται σε αντιδιαστολή με τον έπαινο. Η Ελληνίδα παγκόσμια πρωταθλήτρια Αντιγόνη Ντισμπριώτη διεκδικεί το μετάλλιο όχι εξαιτίας των αθλητικών της ικανοτήτων, αλλά εξαιτίας του ζήλου και της επιμονής της, ενώ οι αθλήτριες της Εθνικής ομάδας βόλεϊ “έκαναν τρομερή προσπάθεια» και “μπήκαν αποφασισμένες να διεκδικήσουν τις πιθανότητές τους» και όχι τη νίκη, όπως θα έπρεπε να αναφέρεται. Αντίθετα, η ατυχής στιγμή του αυτογκόλ της Όρσι, χαρακτηρίζεται emphatically ως «επική γκάφα!». Τα παραδείγματα αυτά προωθούν το

μήνυμα περί ανικανότητας των αθλητριών και γενικότερα μειώνουν την αξία του γυναικείου αθλητισμού.

Σε σεξισμό παραπέμπει η φράση «η Ερμόσο φωτογραφήθηκε αγκαλιά με το τρόπαιο στο κρεβάτι». Η απόκτηση του τροπαίου παρουσιάζεται με μια σεξουαλική οπτική που συνδέει την αθλήτρια με συγκεκριμένο χώρο, αφήνοντας υπονοούμενα επιτέλεσης σεξουαλικής πράξης, που αποσπά τον αναγνώστη από το αθλητικό γεγονός που είναι η απόκτηση του κυπέλου, μειώνοντας έτσι τη σημαντικότητά του. Κατασκευάζει έτσι μια εικόνα ευτελισμού της αθλήτριας, μέσω του ορισμού της από την ανδρική οπτική.

Η κατασκευή της ταυτότητας της γυναίκας ως σεξουαλικό αντικείμενο, σε συνδυασμό με την ανδρική ηγεμονία στο πεδίο του αθλητισμού είναι ορατή και μέσω της αναφοράς στον Ισπανό προπονητή ποδοσφαίρου “που έπιασε το στήθος μιας γυναίκας στη διάρκεια των πανηγυρισμών του τελικού». Ο άνδρας μέσω της δύναμης που του προσδίδει η θέση εξουσίας, αγνοεί επιδεικτικά την προσωπικότητα της αθλήτριας και ξεφεύγει από κάθε πλαίσιο προσδοκώμενης συμπεριφοράς, χτίζοντας την πεποίθηση ότι ο αθλητισμός αποτελεί ευκαιρία για αναζήτηση σεξουαλικής ευχαρίστησης, ενώ η αθλήτρια από την πλευρά της αποδέχεται την ηγεμονία ως κάτι φυσικό και δεδομένο («η Ερμόσο σχολίασε γελώντας το φιλί του Ρουμπιάλες....μετά το σκηνικό με το φιλί του Ρουμπιάλες, τα κορίτσια αδιαφορούν και γιορτάζουν...»).

Η ανδρική ηγεμονία και η γυναικεία υποτίμηση στον αθλητισμό είναι εμφανής μέσω της φράσης «τα κορίτσια του Γιουννούς Οτσάλ». Οι ανώριμες και ανίσχυρες αθλήτριες τίθενται υπό την “προστασία” και “καθοδήγηση” του ισχυρού άνδρα-προπονητή, γίνονται “κτήμα του”, ώστε να καταφέρουν να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους.

Ορατή είναι ακόμη η στερεοτυπική τοποθέτηση της γυναίκας στο πλευρό του άνδρα ως “σύντροφος”, ρόλος που καθορίζει την γυναίκα βάσει της σχέσης της με τον άνδρα. Οι αναφορές στην τενίστρια Πάουλα Μπαντόσα γίνονται πάντα βάσει της σχέσης που την συνδέει με τον Στέφανο Τσιτσιπά και δεν αφορούν τις αθλητικές της ικανότητες αλλά των “υποχρεώσεων” του στερεοτυπικού ρόλου της “συντρόφου”.

Η απεικόνιση των αθλητριών να “ξεσαλώνουν σε γιοτ στην Ίμπιζα...κάνοντας πάρτι”, σχετίζεται με τα στερεότυπα περί αποδεκτής κοινωνικής συμπεριφοράς. Οι

πράξεις και οι συμπεριφορές των αθλητριών της Εθνικής ομάδας της Ισπανίας κρίνονται βάσει των προσδοκιών του ανδρικού φύλου για την συμπεριφορά των γυναικών, που σχετίζονται με τους στερεοτυπικούς ρόλους που διαχωρίζουν τη θηλυκότητα από την αρρενωπότητα.

Το στερεότυπο του ετεροεξουαλισμού στον αθλητισμό διαφαίνεται στη φράση «ρώτησαν την αρχηγό του Μαρόκου αν η ομάδα έχει λεσβίες». Το στερεότυπο αυτό συνδέεται με τις αρσενικές παροδόσεις του αθλητισμού, που οδηγούν στο διαχωρισμό των αθλημάτων βάσει του φύλου και καθορίζουν τα κριτήρια καταλληλότητας για κάθε άθλημα. Βάσει του διαχωρισμού αυτού, οι γυναίκες που ασχολούνται με το ποδόσφαιρο θεωρούνται αρρενωπές, καθώς η σκληρότητα του ποδοσφαίρου δεν είναι συμβατή με τη θηλυκότητα.

Μέσω της φράσης «η Μπενζίνα έγινε η πρώτη παίκτρια στην ιστορία του Μουντιάλ που αγωνίστηκε με χιτζάμπ» προβάλλεται το στερεότυπο της μουσουλμάνας αθλήτριας που ακολουθώντας τις επιταγές της θρησκείας και των παραδόσεών της δεν ακολουθεί τα δυτικά πρότυπα για την ενδυμασία στον αθλητισμό. Η απόφαση της αθλήτριας να αγωνιστεί με χιτζάμπ, σχετίζεται με το δικαίωμα των ελεύθερων επιλογών και της αποδοχής της διαφορετικότητας στο πεδίο του αθλητισμού.

Το στερεότυπο περί ασυμβίβαστου θηλυκότητας και αθλητισμού εκφράζεται στην αναφορά στην επιστροφή στον αθλητισμό της Βασιλικής Μιλλούση μετά από δύο γέννες. Ο παραμερισμός των αθλητικών δραστηριοτήτων τόσο στην εγκυμοσύνη, όσο και μετά τη γέννα θεωρείται επιβεβλημένος λόγω των υποχρεώσεων που δημιουργεί η μητρότητα και λόγω της δυσκολίας επανόδου του σώματος και της φυσικής κατάστασης στην πρότερη κατάσταση. Το στερεότυπο αυτό καθορίζει συγκεκριμένο πρωταρχικό ρόλο για την αθλήτρια, αυτόν της μητέρας, ο οποίος κατασκευάζεται βάσει των προτύπων της ανδρικής ηγεμονίας του αθλητισμού.

4.2.2. Gazzeta

4.2.2.1 Ανάλυση σε μικρο-επίπεδο: περιγραφική ανάλυση δημοσιευμάτων

Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την ανάλυση των δημοσιευμάτων της Gazzeta είναι:

- Σήμανση των αθλημάτων με βάση το φύλο: «Βγαίνει το ζευγάρι του τελικού γυναικών στο Wimbledon...ενώ...Ο Αλκαράθ και ο Μεντβέντεφ έδωσαν ραντεβού στα ημιτελικά του Wimbledon», «Σταθερά ψηλά η Εθνική ανσάμπλ γυναικών», «Το ευρωβόλει γυναικών θα διεξαχθεί από...», «η εθνική παίζει τελικό πρόκρισης» (αναφέρεται στους άνδρες), «Η Θάλεια Δροσίδου κυνηγά το καλύτερο αποτέλεσμα εν όψει του μεγάλου της στόχου με την ομάδα 4X100, μικτή γυναικών ενώ στον τελικό των 200μ ύπτιο ο Σίσκος...».
- Πλούσιες φιλοφρονήσεις: «Βασιλική Μιλλούση: Η Ελληνίδα Θεά...κομψή εικόνα... χάρη».
- Νηπίωση: «Σιμόν Μπάιλς: Το κορίτσι που μας έδειξε...», «Τα κορίτσια του Γιουνούς Οτσάλ», «Ζέτσιρα Μούσοβιτς: το κορίτσι που άφησε άφωνο τον πλανήτη...».
- Ευτελισμός επιτευγμάτων: «Ρόχας...τελικά η τύχη της χαμογέλασε και βρέθηκε στις οχτώ πρώτες».
- Ασύμμετρη περιγραφή συναισθημάτων: «Λύγισε η Ζαμπέρ στην απονομή. Η Ζαμπέρ με δάκρυα στα μάτια ...στο τέλος του αγώνα ξέσπασε σε κλάματα», «Δάκρυσε και ξέσπασε η Σάκκαρη...ήταν σε άσχημη ψυχολογική κατάσταση...έκδηλη απογοήτευσή της, λύγισε κάποια στιγμή και έβαλε τα κλάματα», «συντετριμμένη Νιγηριανή κίπερ», «Απαρηγόρητες οι Αργεντινές πλάνταξαν στο κλάμα μετά τον αποκλεισμό τους...Απαρηγόρητες έπεσαν στον αγωνιστικό χώρο, με τον σπαραγμό να είναι ζωγραφισμένος στο πρόσωπο της Γιαμίλα Ροντρίγκες, η οποία πλάνταξε σε κλάματα, με συμπαίκτριες και αντιπάλους να την αγκαλιάζουν», «Οι Αυστραλές παρηγόρησαν τις Καναδές που ξέσπασαν σε κλάματα μετά τον αποκλεισμό τους. Τρομερές σκηνές με έντονη συναισθηματική φόρτιση εκτυλίχθηκαν... οι καναδές ξέσπασαν σε κλάματα...με τις παίκτριες της Αυστραλίας να σπεύδουν να τις παρηγορήσουν και να τις αγκαλιάσουν σε μερικές πολύ όμορφες και συγκινητικές στιγμές», «Ισπανία: Αγκαλιά παρηγοριάς στις παίκτριες της Ζάμπια...παρηγόρησαν τις συντετριμμένες Ζαμπιανές μετά το βαρύ 5-0...δίνοντας μια ζεστή αγκαλιά», «Δακρυσμένες οι παίκτριες της Πορτογαλίας στην ανάκρουση του εθνικού ύμνου», «Οι Ιαπωνέζες παρηγόρησαν την ομάδα της Ζάμπια μετά την 5άρα», «δάκρυα στο Γαλλία-Αργεντινή, όλες οι ποδοσφαιρίστριες έγιναν μια μεγάλη

αγκαλιά», «Η Μπόρζες..έστειλε τη μπάλα στα δίχτυα, γονάτισε, έκρυψε το πρόσωπό της στα χέρια της και ξέσπασε σε κλάματα...χάθηκε στις αγκαλιές των συμπαικτριών της», «με τις ασιάτισσες να καταρρέουν κλαίγοντας στον αγωνιστικό χώρο μετά τον οδυνηρό αποκλεισμό. Η επιθετικός Μάικα Χαμάνο ήταν τόσο στενοχωρημένη που έπεσε στον αγωνιστικό χώρο και έκανε μέχρι και την Γιάννα Αντερσον που έσπευσε να την αγκαλιάσει και να την παρηγορήσει, να βουρκώσει», «Αντιγόνη Ντισμπριώτη. ...και μετά δάκρυα χαράς, πανηγυρισμοί, αγκαλιές...», «Τζένγκο: Με δάκρυα στα μάτια μίλησε με απόλυτη ειλικρίνεια για το άγχος που βιώνει...σήμερα ήταν μια κακιά μέρα και ξέσπασε σε κλάματα», «Η Βουλέτα σχεδόν έτοιμη να δακρύσει», « Η Ο' Κάλαχαν έβαλε τα κλάματα βλέποντας την επίδοσή της», «Το σώμα της Σάρα Κέλερ Γουέλμπροκ δεν αντέχει άλλο άγχος και αποσύρεται...το άγχος την έχει καταβάλει και δεν μπορεί να συνεχίσει άλλο».

- Παθητική-μη ενθουσιώδης περιγραφή: «Τα κορίτσια του Γιουνούς Οτσάλ πραγματοποιώντας πειστική εμφάνιση επικράτησαν....».
- Εστίαση σε πτυχές εκτός του αθλητισμού: «Γέννησε η Ναόμι Οσάκα», «Η Γκάμπι Ντάγκλας δέχτηκε κριτική γιατί τα μαλλιά της ήταν πολύ σγουρά και ακόμη και όταν τα έπιανε κότσο μπορεί κάποιες τρίχες να πετούσαν», «Σιμόν Μπαίλς: θα παντρευτεί με τον παίκτη του NFL Τζόνναθαν Όουενς», «Γιαμίλα Ροντρίγκες: Γνωρίστε την Αργεντινή σταρ που έχει τατουάζ CR7 στο πόδι της», «Φρέιζερ Πράις...πορτοκαλί μαλλιά...αλλάζει πολύ συχνά χρώμα στα μαλλιά της», «Η Λέα Χάνιες δεν κρύβει την αλωπεκία».
- Είδος επαίνου-Αναλογία επαίνου/κριτικής: «Η ομάδα γυναικών της Αυστραλίας ξεπέρασε σαν brand name αυτή των ανδρών!», «Το νικητήριο πέναλτι της Κέλι ήταν πιο δυνατό από οποιοδήποτε(!) γκολ της premier League!», «Η Όλγα Καρμόνα μιμήθηκε τον Ινιέστα: γκόλ σε τελικό Μνρ και αφιέρωση», «Ντύθηκε Ροναλντίνιο η Σάντος με φανταστική σέντρα-σουτ...», «Η Ρόχας το έκανε όπως ο Τεντόγλου», «Τα έκανε θάλασσα η Όρσι, γύρισε τη μπάλα δίχως να κοιτάζει και πέτυχε αυτογκόλ».
- Ένταξη σε στερεοτυπικές κατηγορίες: «Η Σβιτολίνα έκανε νέο «θαύμα». Ένα χρόνο μετά τη γέννηση του παιδιού της βρίσκεται ξανά στα ημιτελικά ενός Grand slam», «Βασιλική Μιλλούση...φόρεσε το κορμάκι...το σώμα της

αντέχει ακόμη όσο βρισκόταν στο δικό της γυμναστήριο μαζί με τις δύο κόρες της...δοκίμαζε λίγο λίγο τις δυνάμεις της», «σε κανένα σημείο τα κορίτσια του Γιουνούς Οτσάλ δεν μπόρεσαν ...τα κορίτσια του Γιουνούς Οτσάλ προηγήθηκαν...Τα κορίτσια του Γιουνούς Οτσάλ δεν τα κατάφεραν...Τα κορίτσια του Γιουνούς Οτσάλ πραγματοποιώντας πειστική εμφάνιση...», «Με γκόλ ζωγραφιά η αδερφή του Ρις Τζέιμς, Λορεν, το 1-0 για την Αγγλία», «Σιμόν Μπάιλς: θα παντρευτεί με τον παίκτη του NFL Τζόνathan Όουενς», «Ο Ρουμπιάλες κατηγορείται ότι φίλησε βίαια παίκτρια της Αγγλίας μετά τον τελικό του Μουντιάλ», «Οι εισαγγελείς της Ισπανίας κατηγορούν τον Ρουμπιάλες για σεξουαλική επίθεση...το φιλί ήταν πάνω στη στιγμή της ευφορίας...ήταν μια εκδήλωση στοργής...», «Η Ναχίλα Μπενζίνα του Μαρόκου έγινε η πρώτη παίκτρια στην ιστορία που αγωνίζεται με χιτζάπ σε μουντιάλ», «Δημοσιογράφος ρώτησε την αρχηγό του Μαρόκου αν υπάρχουν ομοφυλόφιλες παίκτριες στη ομάδα!», «Η Τζούλι Ερτζ έφερε στον κόσμο το πρώτο της παιδί πριν 11 μήνες και αυτό θα είναι το πρώτο τουρνουά που θα παίξει ως μητέρα...το δίλημμα καριέρα ή οικογένεια έχει ταλαιπωρήσει κορυφαίες παίκτριες», «Η 23χρονη άλτρια που ο κόσμος έχει γνωρίσει ως Σπάνοβιτς, μέχρι που παντρεύτηκε και έγινε Βουλέτα», «Η Μίλερ Ουίμπο έκανε το αδύνατο δυνατό, 4 μήνες μετά τη γέννηση του παιδιού της», «Οι κυρίες της Εθνικής ομάδας για το Παγκόσμιο Πρωτάθλημα Στίβου» ενώ «Τι να περιμένουμε από την ανδροπαρέα της Εθνικής στη βουδαπέστη», «Η μητέρα Κατίνκα Χόζου επέστρεψε στις προπονήσεις... τέσσερις μήνες μετά τη γέννηση της κόρης της...έχοντας χάσει σημαντικό μέρος του πρόσθετου βάρους της εγκυμοσύνης της».

4.2.2.2 Ανάλυση σε μεσο-επίπεδο: έμφυλα στερεότυπα και σεξισμός

Όπως και στα δημοσιεύματα της προηγούμενης ιστοσελίδας έτσι και εδώ, αναδεικνύεται η κυριαρχία του ανδρικού αθλητισμού, χαρακτηρίζοντας τον αθλητισμό ως ανδρικό πεδίο, παρόλη την ολοένα και μεγαλύτερη διείσδυση των γυναικών στο χώρο. Είναι χαρακτηριστική η αναφορά στην Εθνική ανσάμπλ, που ακολουθείται από τη λέξη “γυναικών”, παρόλο που το άθλημα χαρακτηρίζεται από την πλήρη απουσία ανδρικών ομάδων και η αναφορά της συμμετοχής στην ομάδα 4Χ400 μικτής γυναικών της αθλήτριας της κολύμβησης Θάλεια Δροσίδου, παρόλο που στην ίδια φράση αναφέρεται το όνομα της αθλήτριας και επομένως σε καμία περίπτωση η μη αναφορά

της λέξης “γυναικών” δεν θα μπορούσε να παραπέμψει τον αναγνώστη σε ανδρική ομάδα. Τα παραδείγματα αυτά αποτελούν απόδειξη της πλήρους ταύτισης του αθλητισμού με το ανδρικό φύλο.

Οι φιλοφρονήσεις προς την Βασιλική Μιλλούση, που χαρακτηρίζεται ως θεά και η περιγραφή της παρουσίας της με τους χαρακτηρισμούς “κομψή εικόνα” και “χάρη” παραπέμπουν σε κρυφή σεξουαλικοποίηση, καθώς δίνουν έμφαση στην ελκυστικότητα. Η παρουσία της, ως αθλήτρια της ενόργανης γυμναστικής, συνοδεύεται από στολή που εκθέτει μέρη του σώματος που έλκουν σεξουαλικά τους άνδρες και από μακιγιάζ που παραπέμπει σε θηλυκότητα. Έτσι κατασκευάζεται η εικόνα που εστιάζει στην σωματική κατασκευή και την ελκυστικότητα παραμερίζοντας την αθλητική επίδοση.

Η υποτίμηση της προσωπικότητας των αθλητριών μέσω της χρήσης της λέξης “κορίτσια” αναγνωρίζεται στα δημοσιεύματα της ιστοσελίδας. Η αθλήτρια της ενόργανης γυμναστικής Σιμόν Μπάιλς και η τερματοφύλακας Ζέτσια Μούσοβιτς, παρόλο που αναφέρονται με διθυραμβικά σχόλια για τις αθλητικές τους επιδόσεις, υποτιμούνται ως προσωπικότητες μέσω του χαρακτηρισμού τους ως “κορίτσια”, που δηλώνει ανωριμότητα και γενικά ενισχύει τις αμφιθυμίες για τις αθλήτριες. Ανάλογη υποτίμηση συνεπάγεται και η χρήση της λέξης “κυρίες” στη φράση «οι κυρίες της Εθνικής ομάδας για το Παγκόσμιο Πρωτάθλημα Στίβου» που υπονοεί την κομψότητα, ως χαρακτηριστικό της θηλυκότητας, και επομένως την μειωμένη αθλητική ικανότητα, σε αντιδιαστολή με την φράση «τι να περιμένουμε από την ανδροπαρέα της Εθνικής στη Βουδαπέστη», που παραπέμπει σε κυριαρχία και ωριμότητα.

Στα δημοσιεύματα της ιστοσελίδας που εξετάζεται, οι αναφορές στις ποδοσφαιρίστριες Καρμόνα και Σάντος, που πετυχαίνουν γκολ μιμούμενες τους ποδοσφαιριστές Ινιέστα και Ροναλντίνιο αντίστοιχα, στην αθλήτρια του μήκους Ρόχας, που πραγματοποιεί άλμα ανάλογο με του Τεντόγλου, στην «ομάδα γυναικών της Αυστραλίας που ξεπέρασε σαν brand name αυτή των ανδρών!», στο «νικητήριο πέναλτι της Κέλι που ήταν πιο δυνατό από οποιοδήποτε(!) γκολ της premier League!» είναι αποτέλεσμα της ανδρικής ηγεμονίας στον αθλητισμό και μειώνει την αξία των επιτευγμάτων των αθλητριών. Σύμφωνα με την βιβλιογραφία, η σύγκριση αυτή υπονοεί την ανωτερότητα των ανδρών και την υποτίμηση των ικανοτήτων τους. Τα επιτεύγματα των αθλητριών μπορεί επίσης να θεωρηθούν αποτέλεσμα τύχης και όχι μόνο αθλητικής ικανότητας, όπως των ανδρών («Ρόχας....τελικά η τύχη της χαμογέλασε και βρέθηκε στις οχτώ πρώτες»). Εκτός από τη σύγκριση των επιτευγμάτων, η ανδρική ηγεμονία

διαφαίνεται επίσης μέσω της παθητικής περιγραφής των επιτευγμάτων των αθλητριών και του τρόπου που ασκείται κριτική στις αθλήτριες. Ως παράδειγμα αναφέρεται η νίκη της Εθνικής ομάδας βόλεϊ που περιγράφεται άτονα, ως αποτέλεσμα “πειστικής εμφάνισης” και η κριτική στην Όρσι, που τα “κάνει θάλασσα”, επειδή πέτυχε αυτογκόλ. Οι αθλήτριες ευτελίζονται επίσης μέσω της εστίασης σε δραστηριότητες και συμπεριφορές εκτός του αθλητισμού. Η αναφορά στις επιλογές εμφάνισης της αθλήτριας της ενόργανης Γκάμπι Ντάγκλας, της οποίας “τα μαλλιά της ήταν πολύ σγουρά και ακόμη και όταν τα έπιανε κότσο μπορεί κάποιες τρίχες να πετούσαν», της ποδοσφαιρίστριας Γιαμίλα Ροντρίγκες που “έχει τατουάζ CR7 στο πόδι της», της δρομέα Φρέιζερ Πράις που “έχει πορτοκαλί μαλλιά....αλλάζει πολύ συχνά χρώμα στα μαλλιά της», της κολυμβήτριας Λέα Χάνιες που έχει αλωπεκία και της Σιμόν Μπάιλς που «θα παντρευτεί με τον παίκτη του NFL Τζόναθαν Όουενς, δεν σχετίζονται με την αθλητική τους ικανότητα και τη συνεισφορά τους στον αθλητισμό και επομένως αποτελούν μέσο ευτελισμού των αθλητικών τους ικανοτήτων. Άλλη απόδειξη του στερεότυπου της ανδρικής ηγεμονίας στο πεδίο του αθλητισμού αποτελεί η συνεχής χρήση του χαρακτηρισμού “τα κορίτσια του Γιουννούς Οτσάλ” για τις αθλήτριες της Εθνικής ομάδας βόλεϊ, που τονίζει την κυριαρχία του άνδρα προπονητή και της περιγραφής του “βίαιου φιλιού του Ρουμπιάλες σε παίκτρια της Αγγλίας” που τονίζει την κυριαρχία του άνδρα αθλητικού παράγοντα που εκδηλώνει τη στοργή του στις αδύναμες λόγω του φύλου τους αθλήτριες.

Σε αντίθεση με την άτονη περιγραφή της νίκης της Εθνικής ομάδας βόλεϊ, παρατηρείται έντονη περιγραφή της συναισθηματικής αντίδρασης των αθλητριών στη νίκη και κυρίως στην ήττα. Η περιγραφή αθλητριών όλων των σπορ με δάκρυα χαράς μετά τη νίκη, αλλά κυρίως αθλητριών σε άσχημη ψυχολογική κατάσταση, που κλαίνε απαρηγόρητες και καταρρέουν μετά την ήττα αποτελεί αναπαραγωγή του στερεότυπου της αδύναμης συναισθηματικά γυναίκας που δεν έχει το ψυχικό σθένος να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του αθλητισμού και οδηγείται μέχρι την εγκατάλειψη, όπως συμβαίνει με την κολυμβήτρια Σάρα Κέλερ Γουέλμπροκ, της οποίας «το σώμα δεν αντέχει άλλο άγχος και αποσύρεται....το άγχος την έχει καταβάλει και δεν μπορεί να συνεχίσει άλλο». Οι συμπεριφορές αυτές ως χαρακτηριστικά θηλυκότητας, ενισχύουν την αντίληψη περί μειονεξίας των αθλητριών έναντι των αθλητών και το στερεότυπο της αντίθεσης αθλητισμού και θηλυκότητας.

Κατασκευάζεται επίσης το στερεότυπο της συζύγου και στη συνέχεια της μητέρας αθλήτριας, που “το πρόσθετο βάρος της εγκυμοσύνης» και οι υποχρεώσεις της μητρότητας οδηγούν στην προσωρινή αποχή ή και εγκατάλειψη του αθλητισμού, καθώς “...το δίλημμα καριέρα ή οικογένεια έχει ταλαιπωρήσει κορυφαίες παίκτριες». Ο αθλητισμός μπαίνει σε δεύτερη μοίρα καθώς η ενασχόληση με τα παιδιά είναι το πρωταρχικό μέλημα της μητέρας-αθλήτριας, όπως η Βασιλική Μιλλούση που “φόρεσε το κορμάκι...το σώμα της αντέχει ακόμη όσο βρισκόταν στο δικό της γυμναστήριο μαζί με τις δύο κόρες της και δοκίμαζε λίγο λίγο τις δυνάμεις της». Είναι επομένως εμφανής ο διαχωρισμός των ρόλων που βασίζεται στο στερεότυπο ότι οι αθλήτριες είναι καταρχάς γυναίκες, με όλες τις υποχρεώσεις που συνδέονται με τους πολλαπλούς ρόλους που αυτές καλούνται να αναλάβουν.

Προβάλλεται επίσης το στερεότυπο της μουσουλμάνας αθλήτριας, που προσαρμόζει την αθλητική της ενδυμασία, αναγκασμένη να ακολουθήσει τις επιταγές των παραδόσεών της, που προβλέπουν τη συμμόρφωση σε πρότυπα ξένα προς αυτά του δυτικού κόσμου.

Εντοπίζεται επίσης το στερεότυπο της ετεροφυλοφιλίας, σε σχέση με το στερεότυπο του διαχωρισμού των αθλημάτων με βάση το φύλο. Η επιλογή του ποδοσφαίρου από τις γυναίκες πιθανόν υποκρύπτει ομοφυλοφιλία («ρώτησε την αρχηγό του Μαρόκου αν υπάρχουν ομοφυλόφιλες παίκτριες στη ομάδα!»), λόγω της σύνδεσης του αθλήματος με τον ανδρισμό, εξαιτίας των σκληρών χαρακτηριστικών του.

4.2.3 SDNA

4.2.3.1 Ανάλυση σε μικρο-επίπεδο: περιγραφική ανάλυση δημοσιευμάτων

Από την περιγραφική ανάλυση των δημοσιευμάτων του SDNA προκύπτουν τα εξής:

- Σήμανση των αθλημάτων με βάση το φύλο: «Τι κι αν η Εθνική γυναικών προηγήθηκε 2 φορές...», «Η πρεμιέρα της Εθνικής γυναικών», «Μουντιάλ γυναικών : το τρελό ποσό που θα λάβουν οι παίκτριες», «Μουντιάλ γυναικών: η σεντόριο σκόραρε», «Μουντιάλ γυναικών: Απαρηγόρητες οι Αργεντίνες», «Χρυσή η Ρίτσαρσον στα 100μ γυναικών», «Χρυσή η Ολλανδία στη σκυταλοδρομία 4X400 γυναικών...ενώ...Οι ΗΠΑ το χρυσό στη σκυταλοδρομία 4X100»(αναφέρεται στο άθλημα των ανδρών), «....20χλμ βάδην γυναικών», «Μεγάλες μάχες στα ημιτελικά γυναικών... ενώ...ματσάρα στα ημιτελικά» (αναφέρεται στον ανδρών).

- Ασύμμετρη σήμανση φύλου: «Το κακό για τη Μαρία είναι ότι...Ο βασικός στόχος της Μαρίας για τη φετινή σεζόν είναι... η Μαρία μάς έχει συνηθίσει σε δυνατά... φινάλε στη χρονιά».
- Πλούσιες φιλοφρονήσεις: «η Μαρκέτα Βοντρούσοβα έλαμπε», «Η «Divina» της παγκόσμιας κολύμβησης».
- Ασύμμετρη περιγραφή συναισθημάτων: «Η Ζαμπέρ κυριεύτηκε από το άγχος της...θα την επηρεάσει ψυχολογικά», «Η Σβιτολίνα Μάλλον κυριεύτηκε από άγχος», «Απαρηγόρητη η Ζαμπέρ έκλαιγε», υπήρχε αστάθεια και νευρικότητα στην επίθεση....Η αυτοκτονία στο τέλος του σετ είναι ξεκάθαρο δείγμα νευρικότητας και άγχους», «Λύγισε από το άγχος και την απειρία», «Απαρηγόρητες οι Αργεντίνες με τον αποκλεισμό...Οι παίκτριες της Αργεντινής ξέσπασαν σε κλάματα», «Εδώ είναι το ταξίδι...Στα δάκρυα της Άννας Ντουντουνάκη... κλαίει μπροστά στην κάμερα επειδή στο τσακ έχασε την πρόκριση...», «Δακρυσμένη η Ελίνα Τζένγκο. Εμφανώς στενοχωρημένη παρουσιάστηκε...δεν κατάφερε να συγκρατήσει τα δάκρυά της», «Χαρούμενη και συγκινημένη ήταν η Αντιγόνη Ντισμπριώτη....ήταν πολύ συγκινημένη με την κατάκτηση του μεταλλίου».
- Νηπίωση: «Τα κορίτσια δεν τα κατάφεραν στην 4X100, μεικτή γυναικών...».
- Εστίαση σε πτυχές εκτός του αθλητισμού: «η Μαρκέτα Βοντρούσοβα Ρωτήθηκε και για την ηρεμία του συζύγου της...δεν ξέρει τι τατουάζ θα κάνει ακόμα ή τι τατουάζ θα υποχρεώσει τον προπονητή της να κάνει, καθώς είχαν βάλει στοίχημα πριν το τουρνουά!», «Καταβρόχθιζα φαγητό και μετά έκανα εμετό. Η «Divina» της παγκόσμιας κολύμβησης, Φρεντερίκα Πελεγκρίνι, συγκλονίζει με τις αποκαλύψεις που κάνει στην αυτοβιογραφία της «Όρο», «Πρόταση γάμου στον τερματισμό των 35χλμ βάδην – Είπε το «ναι» η Μπουρζάλοβα».
- Παθητική-μη ενθουσιώδης περιγραφή: «Μεγάλες μάχες στα ημιτελικά γυναικών», ενώ «Ματσάρα στα ημιτελικά: Αλκαράθ εναντίον Μεντβέντερ!», «Χρυσή η Ρίτσαρσον στα 100μ γυναικών».
- Χρήση διαφορετικού λεξιλογίου μεταξύ ανδρών/γυναικών: «.....Μουν και Κένεντι. Οι δύο γυναίκες πέτυχαν 4,90....».

- Είδος επαίνου: «η σεντόριο σκόραρε και έκανε «Siuuuu» σαν άλλη...Ρονάλντο!».
- Αναλογία επαίνου/κριτικής: «Το κακό για τη Μαρία είναι ότι μετά τις δύο σερί ήττες σε προεμίρες Grand Slam . Ο βασικός στόχος της Μαρίας για τη φετινή σεζόν είναι η πρόκριση στο WTA Finals και αυτό φαίνεται για την ώρα πολύ δύσκολο, όμως η Μαρία μάς έχει συνηθίσει σε δυνατά... φινάλε στη χρονιά», «Τα κορίτσια δεν τα κατάφεραν στην 4X100, μεικτή γυναικών, αλλά πάλεψαν πέρα από τις δυνάμεις τους».
- Ευτελισμός επιτευγμάτων: «Η Αμερικανίδα έκανε μεγάλη προσπάθεια και τερμάτισε πρώτη.....».
- Χρήση διαφορετικού λεξιλογίου μεταξύ ανδρών/γυναικών: «Το σκληρό μάθημα της ήττας. Οι παίκτριες του Γιουνούς Οτσάλ πάλεψαν.... προσπάθησαν», «λύγισε στις λεπτομέρειες η Εθνική κόντρα στο Αζερμπαϊτζάν», «Η Στεφανίδη παλεύει να μπει στον τελικό».
- Ένταξη σε στερεοτυπικές κατηγορίες: «Βοζνιάκι για την επιστροφή της: Η 33χρονη από τη Δανία, που έφερε στον κόσμο δύο παιδιά το 2021 και το 2022, ρωτήθηκε και για πόσο διάστημα σκέφτεται να συνεχίσει να παίζει. Δεν θα μπορούσε να το κάνει αυτό χωρίς τη βοήθεια του συζύγου της», «η Μαρκέτα Βοντρούσοβα ρωτήθηκε και για την ηρεμία του συζύγου της», «Η αθλήτρια από την Ισπανία επικράτησε τελικά πιο εύκολα, έχοντας το περιθώριο να αγκαλιάσει τους δικούς της ανθρώπους».

4.2.3.2 Ανάλυση σε μεσο-επίπεδο: έμφυλα στερεότυπα και σεξισμός

Η σήμανση των αθλημάτων με βάση το φύλλο που παρατηρείται σε έντονο βαθμό στα δημοσιεύματα ταυτίζεται με την στερεοτυπική αντίληψη της σύνδεσης του αθλητισμού κυρίως με τους άνδρες και της ανωτερότητας του ανδρικού αθλητισμού έναντι του γυναικείου. Στα παραπάνω δημοσιεύματα χρησιμοποιούνται οι φράσεις “το μουντιάλ γυναικών”, “η Εθνική γυναικών”, “τα 20χλμ. βάδην γυναικών”, “ η σκυταλοδρομία 4X400 γυναικών”, “τα ημιτελικά γυναικών” (στο Wimbledon), ενώ για τους άνδρες αντίστοιχα “ματσάρα στα ημιτελικά: Αλκαράθ εναντίον Μεντβέντεφ!”, “οι ΗΠΑ το χρυσό στη σκυταλοδρομία 4X100» (αναφέρεται στο άθλημα των ανδρών), κ.α. Η παραδοσιακή πατριαρχική αντίληψη για την ικανότητα των ανδρών στον τομέα, σε συνδυασμό με την κοινωνική θέση της γυναίκας και τον διαχωρισμό των ρόλων των

δύο φύλων έχει ως αποτέλεσμα τον διαχωρισμό των αθλημάτων βάσει του φύλου, παρόλο που η ανάπτυξη του γυναικείου αθλητισμού και τα επιτεύγματα των αθλητριών έχουν αποδείξει ότι ο αθλητισμός δεν είναι μόνο ανδρική υπόθεση.

Ο χαρακτηρισμός των αθλητριών με τα μικρά τους ονόματα, που στην περίπτωση των δημοσιευμάτων της ιστοσελίδας παρατηρείται κατά την αναφορά στην τένιστρια Μαρία Σάκκαρη και η χρήση της λέξης «γυναίκα» αντί της λέξης «αθλήτρια» που παρατηρείται στη φράση «.....Μουν και Κένεντι. Οι δύο γυναίκες πέτυχαν 4,90....», προσδίδουν χαρακτηριστικά και ταυτότητες που δεν υφίστανται και ενισχύουν το στερεότυπο της ανδρικής κυριαρχίας στο χώρο του αθλητισμού. Φανερώνουν υποτίμηση της προσωπικότητας και των επιτευγμάτων τους όχι εξαιτίας της προσωπικότητάς τους αλλά εξαιτίας του φύλου τους και μόνο.

Το στερεότυπο της αθλήτριας που αξίζει το θαυμασμό λόγω της εξωτερικής της εμφάνισης προβάλλεται μέσω των λέξεων «έλαμπε» και «Divina» που χρησιμοποιήθηκαν για την περιγραφή της νικήτριας του Wimbledon Μαρκέτα Βορντούσοβα και της παγκόσμιας πρωταθλήτριας της κολύμβησης Φρεντερίκα Πελεγκρίνι αντίστοιχα. Οι αθλήτριες επαινούνται όχι για τα επιτεύγματά τους αλλά για την εξωτερική τους εμφάνιση, κάτι που σχετίζεται με την προσέλκυση του ενδιαφέροντος του πολυπληθούς ανδρικού αναγνωστικού κοινού στο οποίο απευθύνεται ο αθλητικός τύπος.

Μέσω της περιγραφής των συναισθηματικών αντιδράσεων των αθλητριών προβάλλεται και ενισχύεται το στερεότυπο της συναισθηματικά αδύναμης αθλήτριας, που λόγω της αδυναμίας του φύλου της δεν μπορεί να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις του αθλητισμού. «Η Ζαμπέρ κυριεύτηκε από το άγχος της...θα την επηρεάσει ψυχολογικά», «Η Σβιτολίνα κυριεύτηκε από άγχος», «Απαρηγόρητη η Ζαμπέρ έκλαιγε», «Απαρηγόρητες οι Αργεντίνες με τον αποκλεισμό...Οι παίκτριες της Αργεντινής ξέσπασαν σε κλάματα», «Η Άννα Ντουντουνάκη... κλαίει μπροστά στην κάμερα επειδή στο τσακ έχασε την πρόκριση...», «Δακρυσμένη η Ελίνα Τζένγκο...δεν κατάφερε να συγκρατήσει τα δάκρυά της». Ο αθλητισμός εκτός από σωματικές ικανότητες απαιτεί και ιδιαίτερη ψυχική αντοχή και ανθεκτικότητα. Οι δυσκολίες της προετοιμασίας και των αγώνων, ο κίνδυνος τραυματισμών, οι σχέσεις με συναθλητές και προπονητή και ο φόβος της αποτυχίας που αποτελούν πηγές άγχους για τους

αθλητές αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο από κάθε αθλητή (McLoughlin et al., 2021: 12-14). Σύμφωνα με την στερεοτυπική αντίληψη οι αθλήτριες δεν είναι ικανές να διαχειριστούν αποτελεσματικά τις δυσκολίες του αθλητισμού και «κυριεύονται και λυγίζουν από άγχος», «είναι νευρικές και ασταθείς», και «ξεσπούν σε κλάματα» όταν αποτυχαίνουν, ενώ εκδηλώνουν με έντονα συναισθήματα και την επιτυχία, σε αντίθεση με τους άνδρες αθλητές που αντιμετωπίζουν με ψυχραιμία όλες τις καταστάσεις.

Στη φράση «τα κορίτσια δεν τα κατάφεραν στην 4X100, μεικτή γυναικών», η λέξη «κορίτσια» χαρακτηρίζει την ανωριμότητα και η χρησιμοποίησή της για το χαρακτηρισμό ενήλικων αθλητριών τους προσδίδει χαρακτηριστικά και ταυτότητες που δεν συνάδουν με την ωριμότητα, ενισχύοντας τη στερεοτυπική αντίληψη περί ανικανότητας και επομένως αδυναμίας επίτευξης υψηλών επιδόσεων συγκριτικά με αυτές των ανδρών.

Στα δημοσιεύματα παρατηρούνται αναφορές στην προσωπική ζωή των αθλητριών, οι οποίες απεικονίζουν τις αθλήτριες σε συγκεκριμένους ρόλους. Η 33χρονη από τη Δανία, που έφερε στον κόσμο δύο παιδιά”, “βοήθεια του συζύγου της» “να αγκαλιάσει τους δικούς της ανθρώπους.....», «Καταβρόχθιζα φαγητό και μετά έκανα εμετό”, απεικονίζει τις αθλήτριες στους ρόλους της συζύγου ή της συντρόφου και επίσης της γυναίκας που πρέπει να κάνει το παν για διατηρήσει την καλλίγραμμα σιλουέτα της. Η απεικόνιση αυτή είναι αποτέλεσμα των κυρίαρχων αντιλήψεων περί αρρενωπότητας και θηλυκότητας στον αθλητισμό και με τα κοινωνικά πρότυπα που καθορίζουν συγκεκριμένους ρόλους για τη γυναίκα. Η κατασκευή των πορτρέτων αυτών είναι αποτέλεσμα των προσδοκιών του κυρίαρχου φύλου. Η εστίαση σε πτυχές εκτός του αθλητισμού μειώνει τη σημασία των επιτευγμάτων των αθλητριών και γενικότερα τον γυναικείο αθλητισμό.

Η στερεοτυπική αντίληψη που εντάσσει τη γυναίκα στους κόλπους της οικογένειας και την αποδέχεται στο ρόλο της συζύγου και μητέρας είναι έκδηλη στα παραπάνω δημοσιεύματα. Η Βοζνιάκι, ούσα μητέρα δύο παιδιών, παρόλη τη συνδρομή του συζύγου της θεωρείται δεδομένο ότι θα εγκαταλείψει σύντομα τον αθλητισμό, η Βορντούσοβα έχει ως συμπαραστάτη τον σύζυγό της, ενώ η Ισπανίδα αθλήτρια επιζητά “την αγκαλιά των οικείων της”, που αποτελούν το στήριγμά της στον δύσκολο αγώνα της. Το στερεότυπο αυτό συνδέεται με την θεώρηση περί ασυμβατότητας μεταξύ

θηλυκότητας και αθλητισμού, είτε λόγω της εύθραυστης φύσης της γυναίκας, είτε του ρόλου της στα πλαίσια της οικογένειας, που δεν της επιτρέπει την ενασχόληση με οτιδήποτε άλλο εκτός αυτής.

Εμφανές είναι επίσης το στερεότυπο της ανδρικής ηγεμονίας στο πεδίο του αθλητισμού σε συνδυασμό με την κατασκευή της ταυτότητας της αδύναμης αθλήτριας, μέσω του ευτελισμού των επιτευγμάτων των αθλητριών, της χρήσης διαφορετικού λεξιλογίου στην περιγραφή ανδρικών και γυναικείων αθλημάτων και στην ενθουσιώδη ή μη περιγραφή τους, του είδους του επαίνου και της αναλογίας επαίνου/κριτικής που χρησιμοποιούνται για τις αθλήτριες. Οι γυναίκες αθλήτριες «αγωνίζονται», «προσπαθούν», «παλεύουν πέρα από τις δυνάμεις τους», «λυγίζουν στις λεπτομέρειες» και τελικά, ή «παίρνουν το σκληρό μάθημα της ήττας» ή «καταφέρνουν» επιτεύγματα που μόνο με των ανδρών μπορούν να συγκριθούν («η Σεντόριο σκοράρει ως άλλη Ρονάλντο»). Η ανδρική ηγεμονία γίνεται επίσης εμφανής μέσω της επιλογής των λέξεων αλλά και του τόνου που επιλέγεται κατά την περιγραφή των αγώνων και χαρακτηρίζουν τα γυναικεία αθλήματα ως λιγότερο συναρπαστικά.

Ο ημιτελικός των γυναικών του Wimbledon χαρακτηρίζεται ως «μεγάλη μάχη», ενώ ο αντίστοιχος των ανδρών ως «ματσάρα!». Το στερεότυπο ότι ο αθλητισμός είναι ανδρική υπόθεση υποκρύπτεται επίσης στη χρήση διαφορετικού λεξιλογίου μεταξύ ανδρών/γυναικών. Η έρευνά μας εντόπισε, για την αναφορά σε δύο αθλήτριες τη χρήση της φράσης «οι δύο γυναίκες», αντί του ορθού «οι δύο αθλήτριες». Τα πολλά δημοσιεύματα της ιστοσελίδας στην τενίστρια Μαρία Σάκκαρη δίνουν τη δυνατότητα εξέτασης της αναλογίας επαίνου/κριτικής, με την ζυγαριά να γέρνει υπέρ της κριτικής, παρόλο που αφορούν μια από τις καλύτερες τενίστριες στο κόσμο. Υπερτονίζοντας τις ήττες και τις άτυχες στιγμές της αθλήτριας και προδιαθέτοντας τον αναγνώστη για την αποτυχία, παρόλη την αμυδρή αισιοδοξία που διαφαίνεται στο τέλος του άρθρου, μειώνεται η αξία των επιτευγμάτων της αθλήτριας και ο σεβασμός προς τις δυνατότητές της

4.2.4 Sportdog

4.2.4.1 Ανάλυση σε μικρο-επίπεδο: περιγραφική ανάλυση δημοσιευμάτων

Από την ανάλυση των δημοσιευμάτων του Sportdog.gr σε μικροεπίπεδο προκύπτουν τα εξής αποτελέσματα:

- λέξεις και φράσεις που περιέχουν πλούσιες φιλοφρονήσεις και εντάσσουν τις αθλήτριες σε στερεοτυπικές κατηγορίες: «κορμάρα», «καυτή», «επιδεικνύει αισθησιακά», «σύντροφος», «αγαπημένη», «σούπερ κοντή φούστα», «ομόρφυνε», «εντυπωσιακή», «απολαύστε την», «ποζάροντας όλο νάζι», «τράβηξε πάνω της τα βλέμματα», «σεξι», «κουνελάκι του Playboy», «κερδίζει περισσότερα χρήματα», «τα πέταξε όλα έξω στο only fans», «κουκλάρα», «τρελά προσόντα», «πάθαμε πλάκα», «τρέλανε κόσμο με την εμφάνισή της», «σύντροφος», «αγαπημένη», «πεθερός και νύφη στα μαχαίρια», «κοπέλα», «εγκυμοσύνη», «σιλουέτα», «μας δείχνει το σώμα της».
- Σήμανση των αθλημάτων με βάση το φύλο: «Μουντιάλ γυναικών», «τελικός γυναικών».
- Νηπίωση: «τα κορίτσια παίζουν μπάλα».
- Ασύμμετρη περιγραφή συναισθημάτων: «ξέσπασε σε κλάματα», «κατέρρευσε», «συγκινημένη».
- Εστίαση σε πτυχές εκτός αθλητισμού: «έγινε κουνελάκι του Playboy», «άνοιξε προφίλ στον ιστότοπο για ενήλικες only Fans», «τα πέταξε όλα στο only Fans», «η σύντροφος του Στέφανου Τσιτσιπά», «η αγαπημένη του Στέφανου Τσιτσιπά».

4.2.4.2 Ανάλυση σε μεσο-επίπεδο: έμφυλα στερεότυπα και σεξισμός

Στα παραπάνω αποσπάσματα που η αθλήτρια «έγινε κουνελάκι του Playboy», «άνοιξε προφίλ στον ιστότοπο για ενήλικες only Fans», «τα πέταξε όλα στο only Fans», γίνεται έντονα φανερό η στερεοτυπική αντιμετώπιση της αθλήτριας ως αντικείμενο του σεξ. Κατασκευάζεται η ταυτότητα των κυρίαρχων ανδρών στο χώρο, που συνδέεται με την υποτιμητική θέση των γυναικών, που δείχνουν το σώμα τους, είναι διαθέσιμες για σεξ και χρησιμοποιούνται ως όργανα ικανοποίησης των σεξουαλικών αναγκών των ανδρών, που αποτελούν τους κυνηγούς. Το ντύσιμό τους τις χαρακτηρίζει ως ελευθέρων ηθών («σούπερ κοντή φούστα») ή μη και προδιαθέτει στην αντιμετώπισή τους ως αντικείμενο σεξουαλικής απόλαυσης («τράβηξε πάνω της τα βλέμματα»). Η φιλαρέσκειά της σχετίζεται με την προσέλκυση του αντίθετου φύλου αλλά και με την απόκτηση χρημάτων («κερδίζει περισσότερα χρήματα»).

Το στερεότυπο της κυριαρχίας των ανδρών στο χώρο του αθλητισμού διαφαίνεται επίσης στη φράση «τα κορίτσια παίζουν μπάλα». Η αναφορά των αθλητριών ως «κορίτσια», υποτιμά μια γυναίκα που δεν είναι στην παιδική ηλικία.

Επίσης διαφαίνεται στη σήμανση των αθλημάτων βάσει του φύλου, με τον χαρακτηρισμό των γυναικείων αθλημάτων ως «γυναικείων», σε αντίθεση με τα ανδρικά αθλήματα που αναφέρονται απλά με τον τίτλο τους και όχι ως «ανδρικά».

Ο εξουσιαστικός ρόλος των ανδρών προβάλλεται μέσω της ταυτοτικής κατασκευής της αθλήτριας ως «η κοπέλα», «η αγαπημένη», «η σύντροφος» του άνδρα. Έτσι η τενίστρια Πάουλα Μπαντόσα, δεν προβάλλεται βάσει της ιδιότητας, των επιτευγμάτων και της προσωπικότητάς της, αλλά βάσει της σχέσης της με το άλλο φύλο ως «η σύντροφος του Στέφανου Τσιτσιπά», «η αγαπημένη του Στέφανου Τσιτσιπά», η «νύφη» του πατέρα του Τσιτσιπά.

Οι περιγραφές των αθλητριών να είναι συγκινημένες, να ξεσπούν σε κλάματα, και να καταρρέουν, προβάλλουν το στερεότυπο περί συναισθηματικής τους αδυναμίας. Οι γυναίκες, επειδή από την φύση είναι ευσυγκίνητες, αδυνατούν να αντιμετωπίσουν με ψυχραιμία και δύναμη οποιεσδήποτε καταστάσεις και επομένως δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν με επιτυχία και αξιοπρέπεια στις ψυχοφθόρες απαιτήσεις και υποχρεώσεις του αθλητισμού.

Η εγκυμοσύνη αποτελεί βασικό στερεοτυπικό στοιχείο για μια γυναίκα και ιδιαιτέρως για μια αθλήτρια. Το σώμα παραμορφώνεται και δεν επιτρέπει την συνέχιση των αθλητικών δραστηριοτήτων. Μετά τη γέννα ο ρόλος της μητέρας δεν της δίνει τη δυνατότητα να επανέλθει άμεσα και επιτυχώς στις αθλητικές της υποχρεώσεις της. Βάσει του στερεότυπου αυτού, η αθλήτρια που καταφέρνει να επανέλθει άμεσα και πλήρως στα γήπεδα, αποτελεί εξαίρεση και είναι άξια θαυμασμού, όπως διαφαίνεται στον χαρακτηρισμό της Βασιλικής Μιλλούση ως «κορμάρα».

4.2.5 Sportfm

4.2.5.1 Ανάλυση σε μικρο-επίπεδο: περιγραφική ανάλυση δημοσιευμάτων

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων του Sportfm.gr σε μικρο-επίπεδο ανέδειξε τα εξής:

- Νηπίωση: «η προσπάθεια των κοριτσιών»
- Σήμανση των αθλημάτων με βάση το φύλο: «Στην προσπάθεια όλων των κοριτσιών της Εθνικής βόλεϊ γυναικών στάθηκε», «λύγισε από την Τσεχία η Εθνική βόλεϊ γυναικών», «βλέπει πρόκριση η Εθνική βόλεϊ γυναικών»,

«Ιστορία γράφτηκε στην πρεμιέρα του Παγκοσμίου Κυπέλλου γυναικών», «Η Ρόχας κατέκτησε το τριπλούν γυναικών», «Χρυσή στον ακοντισμό γυναικών η Χαρούκα Κιταγκούσι», «Η Σέρικα Τζάκσον κατέκτησε χρυσό μετάλλιο στα 200 μ γυναικών», «Η Φέμκε Μπολ κατέκτησε το χρυσό στα 400μ με εμπόδια γυναικών», «παγκόσμια πρωταθλήτρια στα 100μ γυναικών η Σακάρι Ρίτσαρσον».

- Ασύμμετρη περιγραφή συναισθημάτων: «Ξέσπασμα της Σάκκαρη με δάκρυα στα μάτια μετά την ήττα», «Η Μαρία Σάκκαρη ήταν σε άσχημη ψυχολογική κατάσταση», «Ιδιαίτερα στενοχωρημένη εμφανίστηκε η Μαρία Σάκκαρη...δεν έκρυψε την πίκρα της...με δάκρυα στα μάτια μίλησε για την απώλεια του στόχου της», «Η Κότσιουκ μετά τη νίκη της έπεσε στο χορτάρι και πλάνταξε στο κλάμα», «τα δάκρυα στο φινάλε», «οι παίκτριες της ομάδας λύγισαν», «ξεσπώντας σε κλάματα», «Η συγκίνηση και η χαρά στις δηλώσεις της Αντιγόνης Ντισμπριώτη», «Δακρυσμένη στις δηλώσεις της η Τζένγκο...Δεν έκρυψε τη συγκίνησή της», «Τα δάκρυα χαράς της Ντουντουνάκη τη στιγμή της απονομής...ήταν εμφανώς συγκινημένη».
- Ευτελισμός επιτευγμάτων: «Ολοκλήρωσε το θαύμα η Βορντούσοβα», «Παρά τη μεγάλη πολύ μεγάλη της προσπάθεια δεν άντεξε η Γναφάκη», «Θύμα έκπληξης έπεσε στο Wimbledon η Κόκο Γκοφ».
- Είδος επαίνου (σύγκριση με άνδρα αθλητή): «Ακολούθησε τα χνάρια του Κάτσπεργκ η Ρότζερς: Αντέγραψε τον Ίθαν Κάτσπεργκ και κατέκτησε το 2ο χρυσό στη σφυροβολία».
- Εστίαση σε πτυχές εκτός αθλητισμού: «Έγινε μαμά για πρώτη φορά», «Η Μπαντόσα αποκάλυψε το όνειρο με τον Τσιτσιπά», «Η Τίμους υποβλήθηκε σε επέμβαση αφαίρεσης όγκων στην ωοθήκη».
- Ένταξη σε στερεοτυπικές κατηγορίες: «Οι παίκτριες του Γουνούς Οτσάλ πάλεψαν», «Ο πρόεδρος της ισπανικής ομοσπονδίας γιόρτασε το παγκόσμιο κύπελλο...φιλώντας στο στόμα παίκτρια! όταν πέρασε από μπροστά του η Τζένι Ερμόσο, την αγκάλιασε σφιχτά και τη φίλησε στο στόμα...», «Επικό μπινελίκι από την τερματοφύλακα της Αγγλίας έγινε viral, Απέκρουσε πέναλτι και το πανηγύρισε με βρισιές!», «έγινε μαμά».

4.2.5.2 Ανάλυση σε μεσο-επίπεδο: έμφυλα στερεότυπα και σεξισμός

Στα παραπάνω δημοσιεύματα είναι έκδηλος ο κυρίαρχος λόγος, μέσω της αναφοράς των αθλημάτων ως “γυναικεία” και της “νηπίωσης”. Έμμεσα επίσης διαφαίνεται στο είδος του επαίνου που επιλέγεται για τις γυναίκες αθλήτριες. Ο έπαινος μέσω της σύγκρισης των επιτευγμάτων τους με τα επιτεύγματα ανδρών αθλητών στα αντίστοιχα αθλήματα, υποτιμά τις γυναίκες και προβάλλει το στερεότυπο του άνδρα που μπορεί να επιτύχει μεγάλα κατορθώματα, επομένως η γυναίκα που πετυχαίνει κάτι ανάλογο μπορεί να συγκριθεί μόνο μαζί του. Έτσι η Ρότζερς «ακολούθησε τα χνάρια του Κάτσπεργκ» τον οποίο “αντέγραψε”. Άλλο στοιχείο που αποδεικνύει την στερεοτυπική αντίληψη περί κυριαρχίας των ανδρών στο χώρο του αθλητισμού είναι η αναφορά των γυναικών αθλητριών ως κτήματα του προπονητή τους (“οι παίκτριες του Γιουνούς Οτσάλ”). Οι αδύναμες γυναίκες τίθενται υπό την προστασία και καθοδήγηση του ισχυρού άνδρα. Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται και ο ευτελισμός των επιτευγμάτων των αθλητριών, μέσω του χαρακτηρισμού τους είτε ως “θαύματα” και “εκπλήξεις” είτε ως αποτέλεσμα υπέρμετρης προσπάθειας.

Οι πολλαπλές αναφορές στις συναισθηματικές αντιδράσεις των αθλητριών μετά τη νίκη ή την ήττα, όπως «...ήταν σε άσχημη ψυχολογική κατάσταση», “με δάκρυα στα μάτια μίλησε”, “έπεσε στο χορτάρι και πλάνταξε στο κλάμα», «οι παίκτριες της ομάδας λύγισαν», «Η συγκίνηση και η χαρά στις δηλώσεις της Αντιγόνης Ντισμπριώτη», «Δακρυσμένη στις δηλώσεις της η Τζένγκο..., κατασκευάζουν για τις αθλήτριες την ταυτότητα της συναισθηματικής αδυναμίας και επομένως της ανικανότητας να αντιμετωπίσουν τόσο τα θετικά όσο και τα αρνητικά γεγονότα του αθλητισμού, που οδηγεί στην εκδήλωση των συναισθημάτων σε υπέρτατο βαθμό, τη στιγμή που άνδρας αθλητής χαρακτηρίζεται από ψυχραιμία, νηφαλιότητα και ωριμότητα.

Στα δημοσιεύματα διαφαίνονται ακόμη οι στερεοτυπικές αντιλήψεις που σχετίζονται με τη γλώσσα του αθλητισμού, η οποία περιέχει λέξεις και εκφράσεις που σύμφωνα με τα κοινωνικά πρότυπα είναι επιτρεπτές μόνο για τους άνδρες. Οι άνδρες αθλητές ως κυρίαρχοι μπορούν βάσει των προτύπων αυτών να χρησιμοποιούν βρισιές, σε αντίθεση με τις αθλήτριες που επιβάλλεται να χρησιμοποιούν ήπια γλώσσα. Η φράση «επικό μπινελίκι από την τερματοφύλακα της Αγγλίας έγινε viral, απέκρουσε πέναλτι και το πανηγύρισε με βρισιές!», αναπαράγει την στερεοτυπική αυτή αντίληψη

τόσο λόγω των λέξεων που περιέχει, αλλά και γενικότερα του παραστατικού ύφους που επιτείνεται με τη χρήση θαυμαστικού.

Παρατηρείται επίσης η αναπαραγωγή του στερεότυπου της γυναίκας που αποτελεί σεξουαλικό αντικείμενο και όργανο ικανοποίησης των αναγκών των ανδρών. Η κυριαρχία των ανδρών στον αθλητισμό σχετίζεται και με την κατάληψη θέσεων που τους προσδίδουν δύναμη και κύρος. «Ο πρόεδρος της ισπανικής ομοσπονδίας γιόρτασε το παγκόσμιο κύπελλο...φιλώντας στο στόμα παίκτρια!». Ο κυρίαρχος άνδρας εκμεταλλευόμενος τη θέση αυτή, έχει το δικαίωμα, χωρίς να υπολογίζει τις συνέπειες, να συμπεριφέρεται στη γυναίκα αθλήτρια με προσβλητικό και απρεπή τρόπο, και να την αντιμετωπίζει ακόμη και ως αντικείμενο για την σεξουαλική του απόλαυση.

Η αναφορά σε πτυχές εκτός του αθλητισμού, όπως “έγινε μητέρα”, “έκανε αφαίρεση όγκων στις ωοθήκες”, “Η Μπαντόσα αποκάλυψε το όνειρο που είδε για τον Τσιτσιπά”, αποτελεί ενίσχυση του στερεότυπου περί της υποτιμητικής θέσης των γυναικών στο πεδίο του αθλητισμού, οι οποίες είναι άξιες αναφοράς για την προσωπική τους ζωή και όχι για τα αθλητικά τους επιτεύγματα.

4.2.6 Το10

4.2.6.1 Ανάλυση σε μικρο-επίπεδο: περιγραφική ανάλυση δημοσιευμάτων

Η διερεύνηση των δημοσιευμάτων της ιστοσελίδας σε μικρο-επίπεδο επιφέρει τα εξής αποτελέσματα:

- Σήμανση με βάση το φύλο των αθλημάτων: «Η Εθνική Ομάδα Βόλεϊ γυναικών έφτασε στη Γερμανία», «Η εθνική γυναικών δεν τα κατάφερε», «η Εθνική γυναικών προηγήθηκε», «Η εθνική γυναικών αποχαιρέτησε», «γρήγορη σειρά στα 400 μ μικτή γυναικών».
- Ασύμμετρη σήμανση φύλου: «η αναμέτρηση ολοκληρώθηκε με την Μάια νικήτρια (αναφέρεται στην Μπεατρίζ Χάνταντ Μάια) ...αγκάλιασε την Ονς» (αναφέρεται στην Ονς Τζαμπέρ), «Η Μαρία ξεκίνησε δυνατά...Η Μαρία βρήκε ρυθμό...Η Μαρία ξεκίνησε κάπως μουνδιασμένα...Η Μαρία κατάφερε να βάλει τέλος...Η Μαρία αποκλείστηκε στον πρώτο γύρο...Η Μαρία πρέπει να ηρεμήσει...η Μαρία δεν μπορεί να είναι ικανοποιημένη...μπορεί να έχουμε συνηθίσει από τη Μαρία» (αναφέρεται στην Μαρία Σάκκαρη).

- Πλούσιες φιλοφρονήσεις: «Άννα Μποντζόρνι: Η sexy ιταλίδα...τραβάει τα βλέμματα πάνω της».
- Νηπίωση: «τα κορίτσια» (αναφέρεται στις αθλήτριες της Εθνικής Ομάδας Βόλεϊ).
- Ασύμμετρη περιγραφή συναισθημάτων: «Κορυφαία τενίστρια ξέσπασε σε κλάματα την ώρα του αγώνα. Συναισθηματικά φορτισμένη η Ονς Τζαμπέρ, ξέσπασε σε κλάματα, με την αντίπαλό της, Μπεατρίζ Χάνταντ Μάια, να την αγκαλιάζειδεν κατάφερε να κρατήσει τα δάκρυά της και ξέσπασε μέσα στο κορτ. Μια συναισθηματική «έκρηξη» για την Τυνήσια...η Βραζιλιάνα έτρεξε στο φιλέ και αγκάλιασε την Ονς...δίνοντας δύναμη στην Τυνήσια», «Δεν υπάρχει λόγος για δάκρυα Μαρία Σάκκαρη...πρέπει να ηρεμήσει», «Η Μαρία Σάκκαρη ήταν σε δύσκολη ψυχολογική κατάσταση μετά την ήττα», «Δακρυσμένη η Τζένγκο. Μετά τον αποκλεισμό της δεν έκρυψε την ψυχολογική της κατάσταση....με δάκρυα στα μάτια βρέθηκε στη μικτή ζώνη»
- Εστίαση σε πτυχές εκτός του αθλητισμού: «τα κορίτσια...παρακολουθούσαν την αγαπημένη τους ταινία...κάποιες έπαιζαν παιχνίδια...η Κική Τερζόγλου διάβαζε ασταμάτητα για την εξεταστική», «Τσιτσιπάς και Μπαντόσα σε σέξι φωτογράφιση...το ζευγάρι πιο ερωτευμένο από ποτέ είναι πλέον αχώριστοι», «Πώς η Σακάρι Ρίτσαρσον μέσα σε 2 χρόνια άλλαξε ριζικά τη ζωή της...προσωπική της σχέση με την τζαμαϊκανή αθλήτρια Τζακίν Μπράουν αν και η τελευταία έχει χαρακτηρίσει τοξική τη σχέση τους...».
- Είδος επαίνου: το 1ο γκολ στο μουντιάλ γυναικών ήταν βγαλμένο από playstation.
- Ένταξη σε στερεοτυπικές κατηγορίες: «Άννα Μποντζόρνι: Η sexy ιταλίδα που θα σε κάνει να δεις τον στίβο με...άλλο μάτι....ξέρει πολύ καλά να τραβάει τα βλέμματα πάνω της», «Έγκυος η Κρίτοβα», «Τα κορίτσια του Γιουνούς Οζάλ», «Η Οσάκα έμεινε έγκυος και τον περασμένο Ιούλιο έφερε στο κόσμο το πρώτο της παιδί, την κόρη της Σάι...».

4.2.6.2 Ανάλυση σε μεσο-επίπεδο: έμφυλα στερεότυπα και σεξισμός

Όπως στα δημοσιεύματα των προηγούμενων ιστοσελίδων έτσι και εδώ, είναι έκδηλη η κατασκευή της ταυτότητας του ισχυρού άνδρα και της αδύναμης γυναίκας. Η συνεχής χρήση της λέξης "γυναικών" κατά την αναφορά στην Εθνική ομάδα βόλεϊ, με αντίστοιχη παράλειψη της λέξης "ανδρών" φανερώνει υποτίμηση των γυναικών στον αθλητισμό. Η μειονεκτική αντιμετώπιση του γυναικείου αθλητισμού εκδηλώνεται και μέσω της χρήσης των μικρών ονομάτων κατά την αναφορά σε γυναίκες αθλήτριες. Στα δημοσιεύματα της ιστοσελίδας η τενίστρια Μαρία Σάκκαρη αναφέρεται συνήθως μόνο με το μικρό της όνομα, ενώ η ίδια τακτική χρησιμοποιείται επίσης για την Ονς Τζαμπέρ και μαζί με τη χρήση της λέξης «κορίτσια» υποδηλώνεται η αντιμετώπιση της αθλήτριας ως κατώτερης και μη άξιας σεβασμού. Η αθλήτρια, παρόλο που έχει ενηλικιωθεί, αντιμετωπίζεται ως παιδί, δεν είναι ολοκληρωμένη προσωπικότητα, επομένως δεν της αρμόζει η ίδια θέση με τον ισχυρό ενήλικο άνδρα αθλητή.

Τα επιτεύγματα των αθλητριών αποτελούν αντικείμενο σύγκρισης με οτιδήποτε θεωρείται πιο ισχυρό. Η σύγκριση του γκολ με αυτά του PlayStation, δηλαδή με το αδύνατο και το εξωπραγματικό, ενισχύει το στερεότυπο της αδυναμίας των αθλητριών και της πεποίθησης της κοινωνίας για την ανικανότητά τους να επιτύχουν σημαντικά πράγματα.

Η υπέρμετρη περιγραφή των αρνητικών συναισθημάτων των αθλητριών συνδέεται με το στερεότυπο της συναισθηματικής γυναίκας, που δεν αντέχει στις δυσκολίες, και αντιμετωπίζει τις επιπτώσεις τους με κλάματα, μην καταφέροντας να κρύψει τα συναισθήματά της όπως αρμόζει στους άνδρες, στερεότυπο που είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένο στο χώρο του αθλητισμού. Η παρακολούθηση ταινιών και η ενασχόληση με παιχνίδια πριν τους αγώνες αποφορτίζουν τις αθλήτριες από το στρες των αγώνων. Παράλληλα, η συμπαράσταση από τις υπόλοιπες αθλήτριες κατασκευάζει την ταυτότητα της ευαισθησίας και της καλοσύνης, που αποτελούν χαρακτηριστικά της θηλυκότητας και η εκδήλωσή τους είναι περισσότερο έντονη στον αθλητισμό λόγω της ιδιαίτερης συναισθηματικής πίεσης του ανταγωνισμού.

Η αναφορά στις παράλληλες εξω-αγωνιστικές δραστηριότητες των παικτριών της Εθνικής Ομάδας Βόλεϊ προβάλλει το στερεότυπο της γυναίκας που είναι ικανή να ασχολείται και να καταφέρνει πολλά πράγματα ταυτόχρονα. Η ενασχόληση με τον αθλητισμό δεν είναι αρκετή για την κοινωνική καταξίωση και την οικονομική

εξασφάλιση των αθλητριών διότι πολλά αθλήματα που είναι επαγγελματικά για τους άνδρες, είναι ερασιτεχνικά για τις γυναίκες. Επομένως η γυναίκα αθλήτρια, σε αντίθεση με τον άνδρα αθλητή πρέπει να εξασφαλίσει με άλλο τρόπο (π.χ. σπουδές) τον μελλοντικό βιοπορισμό της.

Εμφανές είναι επίσης το στερεότυπο της εγκυμοσύνης και της μητρότητας. Οι φράσεις «Έγκυος η Κρίτοβα» και «η Οσάκα έμεινε έγκυος και τον περασμένο Ιούλιο έφερε στο κόσμο το πρώτο της παιδί, την κόρη της Σάι...», αποτελούν την περιγραφή της διαδρομής της γυναικείας φύσης, η οποία ταυτίζεται με την εγκυμοσύνη και τη μητρότητα και ο αθλητισμός δεν μπορεί να αλλάξει τη φύση. Επομένως, οι αθλήτριες, είναι πρώτα απ' όλα γυναίκες και πρέπει να ακολουθούν τη φύση τους, σταματώντας τις αθλητικές τους δραστηριότητες προκειμένου να τεκνοποιήσουν.

Δεν απουσιάζει επίσης η κατασκευή της γυναίκας αθλήτριας ως σεξουαλικό αντικείμενο. Η Άννα Μποντζόρνι είναι εκείνη που με τις κινήσεις και τη συμπεριφορά της στα γήπεδα επιδιώκει να τραβά πάνω της τα ανδρικά βλέμματα, κάνοντας τους άνδρες "να δουν το στίβο με άλλο μάτι", να τον δουν δηλαδή όχι ως έναν τομέα του αθλητισμού αλλά ως σεξουαλική ευχαρίστηση. Ο άνδρας είτε ως θεατής, είτε ως σχετιζόμενος με το χώρο του αθλητισμού, αναπαρίσταται ως κυνηγός που δεν μπορεί να αντισταθεί στην πρόκληση αυτή και αντιμετωπίζει την αθλήτρια ως αντικείμενο για να ικανοποιήσει τη σεξουαλική του επιθυμία.

Η αναφορά στην ομοφυλοφιλική σχέση της αθλήτριας του στίβου Σακάρι Ρίτσαρσον με την συναθλήτριά της Τζακίν Μπράουν αναδεικνύει το στερεότυπο του ετεροσεξουαλισμού που βασίζεται στον βιολογικό διαχωρισμό των φύλων ορίζοντας έτσι το τι είναι φυσιολογικό. Η σχέση χαρακτηρίζεται ως “τοξική” και η διακοπή της συνδέεται με την επάνοδο στις επιτυχίες, υπονοώντας την αρνητική επίδραση της ομοφυλοφιλίας στην επαγγελματική σταδιοδρομία στο χώρο.

4.2.7 Sportime

4.2.7.1 Ανάλυση σε μικρο-επίπεδο: περιγραφική ανάλυση δημοσιευμάτων

Στα δημοσιεύματα του Sportime γίνονται αντιληπτά τα εξής:

- Σήμανση των αθλημάτων με βάση το φύλο: «Σήμερα η πρώτη μάχη της Εθνικής Ομάδας γυναικών».

- Ασύμμετρη σήμανση φύλου: «στο 2ο σετ η Μαρία κατάφερε να μπει ξανά με μπρέικ».
- Εστίαση σε πτυχές εκτός του αθλητισμού: «Ο Στέφανος Τσιτσιπάς και η ισπανίδα τενίστρια Πάουλα Μπαντόσα είναι το νέο ζευγάρι των κορτ. Η είδηση ...έχει συγκλονίσει τον πρώην σύντροφο της τενίστριας...», «Η είδηση της πρόκρισης βρήκε τη μαμά της (αναφέρεται στην αθλήτρια της ενόργανης γυμναστικής Αθανασία Μεσίρη) να πλένει ένα αυτοκίνητο στο βενζινάδικο όπου εργάζεται. Άφησε το λάστιχο και από τη χαρά της άρχισε να χοροπηδάει μέσα στις σαπουνάδες».
- Αναλογία επαίνου/κριτικής: «Απίθανη γκάφα τερματοφύλακα. Τρύπησαν τα χέρια της!»

4.2.7.2 Ανάλυση σε μεσο-επίπεδο: έμφυλα στερεότυπα και σεξισμός

Και στα δημοσιεύματα αυτά συνεχίζει να παρατηρείται η προσφώνηση των αθλητριών με τα μικρά τους ονόματα (η Μαρία Σάκκαρη αναφέρεται μόνο ως Μαρία) και η αναφορά των γυναικείων αθλημάτων με βάση το φύλο (Ενική ομάδα βόλεϊ γυναικών), ενισχύοντας το στερεότυπο περί κυριαρχίας των ανδρών στο πεδίο του αθλητισμού.

Οι αναφορές σε πτυχές εκτός του αθλητισμού που υπάρχουν στα δημοσιεύματα και εστιάζουν στην προσωπική ζωή και στην οικογένεια των αθλητριών σχετίζονται με το στερεότυπο περί ασημαντότητας του γυναικείου αθλητισμού. Στο πλαίσιο αυτό η αθλήτρια δεν αξίζει αναφοράς για τις αθλητικές της επιδόσεις, αλλά για πτυχές της προσωπικής της ζωής που θεωρούνται περισσότερο σημαντικές.

Η γλώσσα που χρησιμοποιείται για την περιγραφή και την κριτική μιας άτυχης στιγμής των αθλητριών, όπως η λέξη "γκάφα" και η φράση "τρύπησαν τα χέρια της" φανερώνει έμμεσα την στερεοτυπική αντίληψη περί αδυναμίας, κατωτερότητας και ανικανότητας των αθλητριών να φέρουν εις πέρας μια σχετικά εύκολη κατάσταση. Η στερεοτυπική αυτή αντίληψη επιτρέπει να γίνεται με ευκολία η αθλήτρια αντικείμενο χλευασμού και ειρωνείας.

4.2.8 Metrosport

4.2.8.1 Ανάλυση σε μικρο-επίπεδο: περιγραφική ανάλυση δημοσιευμάτων

Κατά την ανάλυση των αποτελεσμάτων στο επίπεδο αυτό παρατηρείται:

- Σήμανση των αθλημάτων με βάση το φύλο: «Σάλος στο Μουντιάλ γυναικών»
- Νηπίωση: «Σβίοντεκ: Το «τέλειο» κορίτσι των κορτ».
- Εστίαση σε πτυχές εκτός του αθλητισμού: «Πάουλα Μπαντόσα πριν λίγες μέρες βρέθηκε στην Αθήνα για να στηρίξει τον αγαπημένο της Στέφανο Τσιτσιπά....Η Μπαντόσα είχε βάλει τα νύχια της στο χρώμα της σημαίας της χώρας μας για να φωτογραφηθεί μαζί με τον Στέφανο Τσιτσιπά. Το ζευγάρι δεν έχανε ευκαιρία να δείχνει πόσο ερωτευμένο είναι....τρυφερές στιγμές που είχαν μαζί. Η Μπαντόσα σε τολμηρή φωτογράφιση μαζί με τον αγαπημένο της Στέφανο Τσιτσιπά. μία φωτογράφιση μαζί, την οποία θα μπορούσε να χαρακτηρίσει κανείς ιδιαίτερα σέξι, καθώς εμφανίζονται οι δυο τους ημίγυμνοι. Φοράνε τζιν παντελόνια, ο Στέφανος Τσιτσιπάς είναι γυμνός από τη μέση και πάνω και η σύντροφος του, φοράει μόνο ένα μαύρο στηθόδεσμό.... έδειξαν για ακόμη μία φορά πόσο ερωτευμένοι είναι», «Μαζί της είναι πάντα η Ναταλία Ζαμπιάκο πρωταθλήτρια του καλλιτεχνικού πατινάζ, με την οποία είναι ζευγάρι», «Η Schmidt...περπάτησε στην εβδομάδα μόδας του Μιλάνου».
- Ασύμμετρη περιγραφή συναισθημάτων: «Δακρυσμένες οι παίκτριες της Πορτογαλίας...συγκινητικές στιγμές εκτυλίχθηκαν», «Ο πόνος ήταν ζωγραφισμένος στο πρόσωπο της Κατερίνας Στεφανίδη...οι συναθλήτριές της πήγαν κοντά να την παρηγορήσουν», «Σάκκαρη: δάκρυσε και ξέσπασε μετά τον αποκλεισμό», «Λύγισε η Σάκκαρη», «Καταρρακωμένη η Μαρία Σάκκαρη».
- Πλούσιες φιλοφρονήσεις: «Σβίοντεκ: Το «τέλειο» κορίτσι των κορτ», «...η μελαχρινή καλλονή που βρέθηκε στην προπόνηση του Νόβακ Τζόκοβιτς», «Schmidt, η «πιο καυτή αθλήτρια του κόσμου».
- Ένταξη σε στερεοτυπικές κατηγορίες: «Γκόλ της Βραζιλίας και ...γυμνή φωτογραφία από μοντέλο του Playboy», «Η Χαϊτίδου έθιξε το ταμπού της περιόδου», «Η Schmidt, η «πιο καυτή αθλήτρια του κόσμου»...περπάτησε στην εβδομάδα μόδας του Μιλάνου», «Μαροκινή η πρώτη παίκτρια στην ιστορία του μουντιάλ που αγωνίζεται με χιτζάμπ», «...Ρώτησαν την αρχηγό του Μαρόκου αν η ομάδα έχει λεσβίες», «Ρωσίδα τενίστρια δεν μπορεί να επιστρέψει στη χώρα της λόγω της ομοφυλοφιλικής της σχέσης», «Μαζί της είναι πάντα η Ναταλία Ζαμπιάκο πρωταθλήτρια του καλλιτεχνικού πατινάζ, με την οποία είναι ζευγάρι», «.....έπιασε και φίλησε στο στόμα την Ερμόσο».

«Σβίοντεκ: ένα κορίτσι χαμηλών τόνων...η τελειότητα δεν είναι αυτοσκοπός...Ένωθε σαν σταρ του Χόλυγουντ και αυτό την τρώμαζε, ο μπαμπάς της φρόντιζε να της...υπενθυμίζει ποια είναι και τι κάνει...Ντρεπόταν να κοιτάξει τους ανθρώπους στα μάτια».

- Ευτελισμός επιτευγμάτων: «Σβίοντεκ: κυνηγούσε τη βελτίωση...συνέχισε τις ικανοποιητικές εμφανίσεις...βελτίωνε τις αδυναμίες της...δεν είχε τη δύναμη να κάνει κάτι διαφορετικό....Δυσκολευόταν να συνδεθεί...ένιωθε έντονο άγχος κάθε φορά που έπρεπε να πει τη γνώμη της».
- Είδος επαίνου (σύγκριση με άνδρα αθλητή): «Σβίοντεκ...ξεπέρασε τον Λεβαντόφσκι».
- Χρήση κυρίαρχης γλώσσας: Επική ανατροπή – μάγικη ανατροπή (αναφέρεται στην Εθνική των ανδρών στο βόλεϊ).

4.2.8.2 Ανάλυση σε μεσο-επίπεδο: έμφυλα στερεότυπα και σεξισμός

Η ανάλυση των δημοσιευμάτων στο επίπεδο αυτό ανακαλύπτει τόσο σεξισμό, όσο και στερεότυπα σχετικά με την θέση των αθλητριών στο χώρο του αθλητισμού.

Ο σεξισμός είναι έντονος κατά την περιγραφή της αισθησιακής φωτογράφισης του Τσιτσιπά και της Μπαντόσα. Οι δύο αθλητές περιγράφονται σε προσωπικές στιγμές φορώντας ελάχιστα ρούχα, σε μια περιγραφή που αναδύεται έντονα ο αισθησιασμός. Σε σεξισμό παραπέμπουν επίσης η σύνδεση των γκολ της ομάδας της Βραζιλίας με την γυμνή φωτογράφιση ενός μοντέλου και οι πλούσιες φιλοφρονήσεις των αρθρογράφων για την Schmidt, η οποία χαρακτηρίζεται «καυτή», για την Σβίοντεκ με τον χαρακτηρισμό «τέλειο κορίτσι» και την «μελαχρινή καλλονή» στην προπόνηση του Τζόκοβιτς.

Τα παραπάνω αναπαριστούν το στερεότυπο που αντιμετωπίζει την αθλήτρια ως αντικείμενο του σεξ. Η γυμνή φωτογράφιση του αθλητικού γυναικείου σώματος απευθύνεται στο αναγνωστικό κοινό ενός ανδρικού περιοδικού. Οι όμορφες και σεξουαλικά διαθέσιμες γυναίκες-αθλήτριες αποτελούν αντικείμενο θαυμασμού των ανδρών και ικανοποίησης των σεξουαλικών τους επιθυμιών. Έτσι η Σβίοντεκ αναπαρίσταται ως το «τέλειο» κορίτσι των κορτ», και η Schmidt, η «πιο καυτή αθλήτρια του κόσμου», ενώ «...η μελαχρινή καλλονή που βρέθηκε στην προπόνηση του Νόβακ Τζόκοβιτς», με την ομορφιά της προσελκύει το ενδιαφέρον των ανδρών,

που έχοντας τον κυρίαρχο ρόλο, αντικειμενοποιούν το γυναικείο σώμα, χρησιμοποιώντας το για την σεξουαλική τους ικανοποίηση.

Παρατηρείται επίσης, όπως και στα δημοσιεύματα όλων των ιστοσελίδων που εξετάστηκαν, ασύμμετρη περιγραφή των συναισθημάτων των αθλητριών, που παραπέμπει στο στερεότυπο της συναισθηματικά αδύναμης γυναίκας, που εκδηλώνει τα συναισθήματά της σε υπέρμετρο βαθμό. Στον γυναικείο αθλητισμό εκτυλίσσονται "συγκινητικές στιγμές", η χαρά και η λύπη εκδηλώνονται σε υπερμετρο βαθμό, οι δυσκολίες "λυγίζουν" συναισθηματικά τις αθλήτριες, οι οποίες καταρρέουν και χρειάζονται υποστήριξη για να συνέλθουν.

Είναι επίσης εμφανές το στερεότυπο του ετεροσεξουαλισμού. Η κοινωνία του αθλητισμού δέχεται ως φυσιολογική τη διάκριση των δύο φύλων με βάση το βιολογικό φύλο. Η απαγόρευση εισόδου στη χώρα για ομοφυλόφιλη τενίστρια και η αναφορά στη συμμετοχή ομοφυλόφιλων αθλητριών στην ομάδα ποδοσφαίρου του Μαρόκου αποδεικνύουν ότι η ομοφυλοφιλία αντιμετωπίζεται διαφορετικά και με προκατάληψη.

Η αναφορά στη συμμετοχή ομοφυλόφιλων αθλητριών σε μια ποδοσφαιρική ομάδα συνδέεται επίσης με το στερεότυπο ότι το ποδόσφαιρο είναι ανδρικό άθλημα. Το ποδόσφαιρο απαιτεί δύναμη, σκληρότητα και έχει πολλούς τραυματισμούς. Όλα αυτά δεν είναι συμβατά με τη φύση της γυναίκας, η οποία είναι αδύναμη σωματικά, ευαίσθητη και λεπτεπίλεπτη και επομένως της ταιριάζουν αθλήματα που βασίζονται στη χάρη και εναρμονίζονται με χαρακτηριστικά που χαρακτηρίζουν παραδοσιακά τη θηλυκότητα.

Το στερεότυπο της κατωτερότητας των αθλητριών σε αντίθεση με τον ισχυρό άνδρα αθλητή προβάλλεται μέσω της σήμανσης των αθλημάτων με βάση το φύλο, της νηπίωσης της γυναίκας αθλήτριας, του ευτελισμού των επιτευγμάτων της, της σύγκρισής τους με αντίστοιχα επιτεύγματα ανδρών και της χρήσης κυρίαρχης γλώσσας στην περιγραφή των ανδρικών αθλημάτων. Έτσι, ενώ οι άνδρες αθλητές της Εθνικής ομάδας του βόλεϊ «πετυχαίνουν μάγκικη ανατροπή», η Σβίτοσεκ κυνηγά τη βελτίωση...συνεχίζει τις ικανοποιητικές εμφανίσεις...βελτιώνει τις αδυναμίες της...δεν έχει τη δύναμη να κάνει κάτι διαφορετικό....δυσκολεύεται». Ο άνδρας είναι ο ισχυρός, ο κυρίαρχος του πεδίου και μπορεί να επιβληθεί στην αδύναμη γυναίκα «.....έπιασε και φίλησε στο στόμα την Ερμόσο». Οι άνδρες αθλητές χαρακτηρίζονται

από δύναμη και κύρος που οφείλονται στο φύλο και τους οδηγούν σε επιτεύγματα, ενώ οι γυναίκες αθλήτριες πετυχαίνουν όχι λόγω των ικανοτήτων τους αλλά λόγω της σκληρής δουλείας και της υπέρμετρης προσπάθειας και τα επιτεύγματά τους μπορούν να συγκριθούν μόνο με αυτά των ανδρών αθλητών («Η Σβίοντεκ...ξεπέρασε τον Λεβαντόφσκι»).

Η φράση «μάγκικη ανατροπή» που χρησιμοποιήθηκε για να χαρακτηρίσει τη νίκη της Εθνικής ομάδας βόλεϊ των ανδρών δεν χρησιμοποιείται σε καμία περίπτωση στην περιγραφή κάποιου γυναικείου επιτεύγματος. Ο χαρακτηρισμός του μάγκα αποδίδεται μόνο στους άνδρες και σχετίζεται με το στερεότυπο της αποδεκτής συμπεριφοράς των ανδρών που δεν μπορεί να είναι αποδεκτή για τις γυναίκες λόγω του φύλου τους. Παραδοσιακά το ανδρικό φύλο συνδέεται με συμπεριφορές που χαρακτηρίζονται από θρασύτητα, τόλμη και πονηριά, στοιχεία έντονα στον αθλητισμό λόγω της φύσης του, ενώ χαρακτηριστικό της γυναικείας συμπεριφοράς είναι η ευγένεια και η ατολμία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περιγραφή της τενίστριας Σβίοντεκ. Είναι χαμηλών τόνων, η επιτυχία την τρομάζει και δυσκολεύεται να την διαχειριστεί, είναι ντροπαλή και χρειάζεται τον μπαμπά της για να τονώνει την αυτοπεποίθησή της.

Η αναφορά στο ταμπού της περιόδου σχετίζεται με το στερεότυπο της διακοπής των αθλητικών δραστηριοτήτων κατά τη διάρκεια της έμμηνης ρύσης. Καθώς, σύμφωνα με την Trosic (2024), η βίωση έντονων σωματικών συμπτωμάτων μετριάζει την απόδοση των αθλητριών και το στυλ και το χρώμα των αθλητικών ενδυμάτων κάποιων αθλημάτων κάνουν τις αθλήτριες να αισθάνονται άβολα, κάνοντας την περίοδο μια ιδιαίτερη κατάσταση για τις αθλήτριες που είναι δύσκολο να αντιμετωπισθεί.

Στην αναφορά στην αθλήτρια που αγωνίστηκε με χιτζάμπ διαφαίνεται το στερεότυπο που περιορίζει τη συμμετοχή των γυναικών στον αθλητισμό στον μουσουλμανικό κόσμο. Η υποχρέωση να φορούν μαντίλες όταν αγωνίζονται σε κάποιες χώρες, αλλά και η απαγόρευση της χρήσης τους σε κάποιες άλλες, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η επιθυμία των αθλητριών θεωρείται καταπιεστική για τις αθλήτριες και αποτελεί ένδειξη άνισης μεταχείρισης.

4.2.9 Novasports

4.2.9.1 Ανάλυση σε μικρο-επίπεδο: περιγραφική ανάλυση δημοσιευμάτων

Τα αποτελέσματα από την ανάλυση των δημοσιευμάτων του Novasport έχουν ως εξής:

- Σήμανση των αθλημάτων με βάση το φύλο: «Εθνική βόλεϊ γυναικών», «Μουντιάλ γυναικών», «4X100 μεικτή γυναικών», «20χλμ βάδην γυναικών», «35 χλμ. βάδην γυναικών», «μαραθώνιος γυναικών», «200μ γυναικών»,ενώ για τους άνδρες: Οι Έλληνες κολυμβητές της Εθνικής 4X200 μέτρα ελεύθερο».
- Ασύμμετρη σήμανση φύλου: «Η Μαρία έψαχνε αντίδραση», «Η Ολίβια γίνεται δημοφιλής».
- Νηπίωση: «τα κορίτσια», «η νεαρή Λύτρα».
- Ασύμμετρη περιγραφή συναισθημάτων: «απογοητευμένη και δακρυσμένη η Σάκκαρη», «διαλυμένη», «Η Κάτσιουκ μετά τη νίκη της έπεσε στο χορτάρι και ξέσπασε σε κλάματα», «Άγχος και λάθη για την Εθνική», «συγκινημένη η Ντισμπριώτη μετά την επιτυχία της», «Λύτρα: η παρουσία της στον τελικό θα είναι ψυχολογική τόνωση».
- Ευτελισμός επιτευγμάτων: «Η Βορντούσοβα κατάφερε να κερδίσει...καθώς αποδείχθηκε ψύχραιμη και συγκεντρωμένη», «η εμπειρία και η δύναμη την ώθησε στον τίτλο την Ριμπάκινα», «η νίκη της Ριμπάκινα οφείλεται στο πείσμα και την ψυχική της δύναμη», «η επιτυχία της Ντισμπριώτη οφείλεται στο ζήλο και την επιμονή της», «Η Εθνική έσπασε το ρόδι».
- Εστίαση σε πτυχές εκτός του αθλητισμού: «εγκυμοσύνη», «παντρεύτηκε», «μετά τη γέννηση της κόρης της», «η σύντροφος», «Η Χάνα Μπουρζάλοβα είδε τον αγαπημένο της να την περιμένει στον τερματισμό των 35 χιλ. βάδην και να της κάνει πρόταση γάμου».
- Είδος επαίνου (παραπομπή σε άνδρα αθλητή): «Το χέρι της θεάς του Μουντιάλ».
- Ένταξη σε στερεοτυπικές κατηγορίες: «Η δημοτικότητα της Ολίβια Νταν ανεβαίνει μετά τις αποκαλυπτικές φωτογραφίες της», «Σβιτολίνα επέστρεψε στα court μετά από απουσία λόγω εγκυμοσύνης», «παντρεύτηκε η Κρίτοβα», «Τα κορίτσια του Γιουνούς Οζάλ», «σκοπεύει να επιστρέψει η Οσάκα μετά τη

γέννηση της κόρης της», «ο τραυματισμός θα στερήσει από τη σύντροφο του Τσιτσιπά τη συμμετοχή στο μικτό διπλό».

4.2.9.2 Ανάλυση σε μεσο-επίπεδο: έμφυλα στερεότυπα και σεξισμός

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων μας οδηγεί στη διαπίστωση της χρήσης του κυρίαρχου λόγου που αποτελεί απόδειξη της υποτίμησης της αθλήτριας. Η σήμανση των γυναικείων αθλημάτων ως «γυναικεία», σε αντίθεση με τα ανδρικά που χαρακτηρίζονται απλά ως «αθλήματα», η προσφώνηση των αθλητριών με τα μικρά τους ονόματα και η νηπίωση, μέσω της χρήσης των λέξεων «κορίτσια» και «νεαρή» για την προσφώνηση ενήλικων αθλητριών, φανερώνουν την στερεοτυπική αντίληψη περί κατωτερότητάς της έναντι του ισχυρού άνδρα του οποίου είναι κτήμα και την προστατεύει. Δεν έχει δική της υπόσταση, είναι «σύντροφος». Η αντίληψη αυτή ενισχύεται επίσης μέσω του ευτελισμού των επιτευγμάτων της. Τα επιτεύγματα των αθλητριών δεν οφείλονται στις ικανότητές τους, αλλά σε άλλους παράγοντες. Έτσι, «η Βορντούσοβα κατάφερε να κερδίσει...καθώς αποδείχθηκε ψύχραιμη και συγκεντρωμένη», «η εμπειρία και η δύναμη ώθησε στον τίτλο την Ριμπάκινα», «η νίκη της Ριμπάκινα οφείλεται στο πείσμα και την ψυχική της δύναμη», «η επιτυχία της Ντισμπριώτη οφείλεται στο ζήλο και την επιμονή της», «Η Εθνική έσπασε το ρόδι». Η αθλήτρια που κατορθώνει να ξεφύγει από το πλαίσιο αυτό είναι αξιοθαύμαστη. Και πάλι όμως τα επιτεύγματά της μπορούν να συγκριθούν μόνο με αυτά ενός άνδρα. Ο ευτελισμός των επιτευγμάτων των αθλητριών υποκρύπτεται και στην αναφορά σε εξωαθλητικές δραστηριότητες των αθλητριών, που τις εντάσσουν στις στερεοτυπικές κατηγορίες της συζύγου, μητέρας, συντρόφου, εγκύου, τονίζοντας τη σημασία των ρόλων αυτών σε αντιδιαστολή με τις επιτυχίες τους στον αθλητισμό, τον οποίο τοποθετούν σε κατώτερη θέση.

Είναι επίσης εμφανές το στερεότυπο που θέλει την αθλήτρια να κυριεύεται υπέρμετρα από τα συναισθήματά της. «Απογοητευμένη και δακρυσμένη η Σάκκαρη», «διαλυμένη (η Σάκκαρη)», «Η Κάτσιουκ μετά τη νίκη της έπεσε στο χορτάρι και ξέσπασε σε κλάματα» είναι αντιπροσωπευτικές φράσεις για την διαχείριση της νίκης και της ήττας από τις αθλήτριες. Η αθλήτρια επίσης αγχώνεται, και όταν αγχώνεται κάνει λάθη, συγκινείται και χρειάζεται ψυχολογική τόνωση για να τα καταφέρει.

Διακρίνεται επίσης το στερεότυπο για τον διαχωρισμό του ρόλου των φύλων. Σε μια πατριαρχικά οργανωμένη κοινωνία η αθλήτρια, όπως κάθε γυναίκα, θα δεχθεί συγκινημένη την πρόταση γάμου που της κάνει ο ισχυρός άνδρας.

Εμφανής είναι ακόμη ο σεξισμός και το στερεότυπο που αναπαριστά τη γυναίκα ως φιλάρεσκη και σεξουαλικό αντικείμενο, ταυτόχρονα με την αντίληψη να μια όμορφη γυναίκα που επιδεικνύει την ομορφιά της με κάθε τρόπο μπορεί να πετύχει τους στόχους της, που στον αθλητισμό είναι η διασημότητα. «Η δημοτικότητα της Ολίβια Νταν ανεβαίνει μετά τις αποκαλυπτικές φωτογραφίες της», Ο αθλητισμός απαιτεί μια ιδιαίτερη ενδυμασία που τις περισσότερες φορές αφήνει ακάλυπτα μέρη του σώματος που συνδέονται με τη σεξουαλική ικανοποίηση των ανδρών. Σε μια πατριαρχική κοινωνία αυτό μπορεί να εκληφθεί ως πρόκληση για το αντίθετο φύλο. Έτσι το γυναικείο αθλητικό σώμα αντικειμενοποιείται καθώς η έκθεσή του σχετίζεται με την ικανοποίηση των σεξουαλικών αναγκών των κυρίαρχων ανδρών.

4.3 Ανάλυση των δημοσιευμάτων στο μακρο-επίπεδο: προώθηση ιδεολογιών για το φύλο

Οι δύο πρώτες φάσεις ανάλυσης των αποτελεσμάτων (μικρο-επίπεδο και μεσο-επίπεδο) ανέδειξαν την αναπαραγωγή κοινών στερεοτύπων για όλες τις εξεταζόμενες ιστοσελίδες. Για το λόγο αυτό και προκειμένου αν αποφευχθεί η επανάληψη της περιγραφής των προωθούμενων ιδεολογιών για το φύλο, επιλέχθηκε η από κοινού ανάλυση των αποτελεσμάτων σε μακρο-επίπεδο, της ανάλυσης δηλαδή της δημοσιογραφικής γλώσσας σε σχέση με τις αντιλήψεις του ευρύτερου κοινωνικοπολιτιστικού περιβάλλοντος και των ιδεολογιών που αυτή προωθεί.

Στον πίνακα 4-3 συνοψίζονται τα έμφυλα στερεότυπα που ανιχνεύτηκαν σε κάθε ιστοσελίδα.

	Sport24	Gazzeta	SDNA	Sportdog	Sport-fm	To10.gr	Sportime	metrosport	novasport
Ανδρική ηγεμονία	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Γυναικεία αδυναμία	✓	✓	✓		✓		✓	✓	
Συναισθηματική αδυναμία	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		.
εγκυμοσύνη/μητρότητα	✓	✓	✓		✓	✓			✓
Ασυμβατότητα θηλυκότητας/αθλητισμού	✓	✓	✓						✓
Ετεροφυλοφιλία/ετεροσε- ξουαλισμός	✓	✓				✓		✓	
Ασημαντότητα γυναικείου αθλητισμού	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Σεξουαλικό αντικείμενο	✓	✓		✓		✓		✓	✓
Γυναικεία αποδεκτή συμπεριφορά					✓			✓	
Έμμηνος ρύση								✓	
Αθλήτρια στο μουσουλμανικό κόσμο	✓	✓						✓	
Διαχωρισμός έμφυλων ρόλων	✓	✓	✓	✓		✓			✓

Πίνακας 4-3: Στερεότυπα ανά ιστοσελίδα

Οι ιδεολογίες με τις οποίες συνδέονται τα στερεότυπα που η δημοσιογραφική γλώσσα κατασκευάζει και ταυτόχρονα προωθεί είναι οι εξής:

Ανδρική ηγεμονία

Η ανδρική ηγεμονία, όπως αυτή προκύπτει από τα δημοσιεύματα του συνόλου των ιστοσελίδων που εξετάστηκαν στην παρούσα εργασία, αποτελεί το ισχυρότερο στερεότυπο που χαρακτηρίζει το πεδίο του αθλητισμού. Τα βασικά στοιχεία που καθιστούν ισχυρό το στερεότυπο αυτό είναι η προγενέστερη εμφάνιση του ανδρικού αθλητισμού, ο μεγαλύτερος αριθμός των ανδρών στο χώρο, οι αντιλήψεις για βιολογικές διαφορές που οδηγούν στην καλύτερη απόδοση των ανδρών, οι υψηλότερες ικανότητές τους και η κατοχύρωση της θέσης τους σε όλους τους τομείς του αθλητισμού (αγωνιστικούς, προπονητικούς, διοικητικούς) (Lumpkin 2009: 39). Η

σωματική κατασκευή των ανδρών συνδυάζεται παραδοσιακά με την δύναμη και την εξουσία, ενώ των γυναικών με την αδυναμία και την εξάρτηση. Οι μετρήσεις και οι συγκρίσεις στις οποίες βασίζεται ο αθλητισμός αποτελούν την απόδειξη για την υπεροχή των ανδρών έναντι των γυναικών και ενισχύουν τον εξουσιαστικό ρόλο των ανδρών στο πεδίο (Kane 1996: 96-97).

Οι αντιλήψεις αυτές ταυτίζονται και προωθούν το πατριαρχικό μοντέλο για την αντιμετώπιση των δύο φύλων, βάσει του οποίου ο άνδρας είναι ο ισχυρός και μπορεί να επιβληθεί στην αδύναμη γυναίκα και στις σχέσεις σεβασμού μεταξύ τους ακολουθείται μια προκαθορισμένη ιεραρχία. Ο καθορισμός των ρόλων και των συμπεριφορών εξαρτάται από τα χαρακτηριστικά των φύλων που είναι βιολογικά καθορισμένα. Η υπεροχή των ανδρών στα βιολογικά χαρακτηριστικά είναι αυτή που καθορίζει τις σχέσεις εξουσίας και εδραιώνει την ανδρική κυριαρχία (Miller, 1989: 120-122), η οποία σύμφωνα με την Παπαγεωργίου (2008: 64-65), λαμβάνει την έννοια της ηγεμονίας, που νομιμοποιεί τον εξουσιαστικό ρόλο των ανδρών (Αρτινοπούλου & Φαρσεδάκης, 2003:12-13). Η αντίληψη αυτή επιδρώντας ασυνείδητα στον τρόπο σκέψης των ανθρώπων, έγινε τελικά κτήμα και ισχυρό πολιτιστικό στοιχείο της κοινωνίας (Bourdieu, 2007: 44)

Γυναικεία αδυναμία

Σε συνδυασμό με το στερεότυπο της ανδρικής ηγεμονίας, κυριαρχεί και η πεποίθηση περί γυναικείας αδυναμίας στον αθλητισμό. Η κατασκευή της ταυτότητας της αδύναμης αθλήτριας πραγματοποιείται στα δημοσιεύματα των ιστοσελίδων Sport24, Gazzeta, SDNA, Sportfm, Sportime και metrosport. Από τις αναφορές τους στις γυναίκες αθλήτριες επιβεβαιώνεται η πεποίθηση ότι το πεδίο του αθλητισμού δεν χαρακτηρίζεται από σεβασμό για τις ικανότητες των αθλητριών και αυτό είναι απόρροια της αντίληψης ότι οι γυναίκες αθλήτριες είναι αδύναμες και επομένως τα επιτεύγματά τους δεν είναι το ίδιο σπουδαία με τα αντίστοιχα των ανδρών, οι οποίοι είναι σωματικά και ψυχικά ικανότεροι. Η αντίληψη αυτή συνδέεται με την γενικότερη ιδεολογία της κοινωνίας περί της αδυναμίας του γυναικείου φύλου και ανωτερότητας του ανδρικού εξαιτίας βιολογικών χαρακτηριστικών (Musto, Cooky & Messner 2017: 587). Οι γυναίκες είναι από τη φύση τους λιγότερο δυναμικές σε σχέση με τους άνδρες, και η αδυναμία αυτή αφορά τα σωματικά, ψυχολογικά και πνευματικά χαρακτηριστικά

τους (Connell, 2006: 89- 93), επομένως είναι ανίκανες να επιτύχουν σημαντικά πράγματα, σε αντίθεση με το ανδρικό φύλο, που λόγω της εγγενούς ανωτερότητάς του καταφέρνει σπουδαία επιτεύγματα.

Συναισθηματική αδυναμία των γυναικών

Η συναισθηματική αδυναμία των αθλητριών προβάλλεται από όλες τις ιστοσελίδες που εξετάστηκαν. Οι περιγραφές των αθλητριών να είναι συγκινημένες, να ξεσπούν σε κλάματα, και να καταρρέουν, προβάλλουν το στερεότυπο περί της συναισθηματικής αδυναμίας των γυναικών, οι οποίες είναι ευσυγκίνητες και αδυνατούν να αντιμετωπίσουν με ψυχραιμία και δύναμη οποιεσδήποτε καταστάσεις. Η υπέρμετρη περιγραφή των αρνητικών συναισθημάτων των γυναικών συνδέεται με το στερεότυπο της συναισθηματικής γυναίκας, που δεν αντέχει στις δυσκολίες, και αντιμετωπίζει τις επιπτώσεις τους με κλάματα, μην καταφέροντας να κρύψει τα συναισθήματά της όπως αρμόζει στους άνδρες. Παράλληλα, η συμπαράσταση από τις υπόλοιπες αθλήτριες κατασκευάζει την ταυτότητα της ευαισθησίας και της καλοσύνης των γυναικών που αποτελούν χαρακτηριστικά της θηλυκότητας.

Το στερεότυπο περί συναισθηματικής αδυναμίας των αθλητριών είναι απόρροια της στερεοτυπικής αντίληψης για την συναισθηματική αδυναμία των γυναικών έναντι των ανδρών, που είναι ένα από τα πιο κοινά έμφυλα στερεότυπα, που συναντώνται στις περισσότερες κοινωνίες (Shields, 2002) και σχετίζεται με το στερεότυπο του «ασθενέστερου φύλου», τόσο σωματικά, όσο και συναισθηματικά (Gentile, Boca & Giammusso 2018). Η θεωρία περί συναισθηματικότητας των γυναικών αναγνωρίζει συναισθήματα που εκδηλώνονται με ένταση, και περιγράφει τις γυναίκες ως ευγενικές, περιποιητικές, ευσυγκίνητες και αγχώδεις (Heilman, 2001: 671) και ταυτόχρονα ως ανίκανες να ελέγξουν την εκδήλωση των συναισθημάτων τους. Υπάρχει όμως και η αντίληψη ότι τα δύο φύλα είναι εξίσου συναισθηματικά, αλλά οι κοινωνικές προκαταλήψεις για τα φύλα οδηγούν στην εστίαση στα συναισθήματα των γυναικών (Brescoll, 2016: 417).

Εγκυμοσύνη/μητρότητα

Στα δημοσιεύματα των ιστοσελίδων Sport24, Gazzeta, SDNA, Sportfm, to10.gr και Novasport γίνεται αντιληπτό το στερεότυπο της εγκυμοσύνης και μητρότητας.

Η φύση της γυναίκας, με ότι κι αν αυτή ασχολείται ταυτίζεται με την εγκυμοσύνη. Έτσι, όταν προκύπτει, όλες οι δραστηριότητες παραγκωνίζονται χάριν αυτής. Οι εγκυμονούσες βιώνουν προκαταλήψεις που σχετίζονται με την ανικανότητα και την ανάγκη για προστασία (Ellemers, 2014: 52). Τα στερεότυπα για την εγκυμοσύνη και τη μητρότητα έχουν βάση βιολογική αλλά περισσότερο πολιτισμική. Πρόκειται για στερεότυπα που πηγάζουν μέσα από τις κυρίαρχες αντιλήψεις για τους έμφυλους ρόλους. Το σώμα της γυναίκας παραμορφώνεται κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης και στη συνέχεια η ενασχόληση με τα παιδιά με το ρόλο της μητέρας δεν της δίνει τη δυνατότητα να επανέλθει άμεσα και επιτυχώς στις υπόλοιπες υποχρεώσεις της, επομένως δεν μένει χρόνος να ασχοληθεί με το σώμα της. Η μητρότητα συνδέεται με συγκεκριμένες συμπεριφορές που διαμορφώνουν την ταυτότητα της μητέρας (Douglas & Michaels, 2004: 224-225) και είναι απόρροια της ιδεολογίας περί των έμφυλων ρόλων, βάσει της οποίας είναι στη φύση της γυναίκας η ικανότητα και η ηθική, που απαιτούνται για την φροντίδα και την ανατροφή των παιδιών της (McGannon et al., 2012: 34), σε αντίθεση με τον άνδρα που φροντίζει για την παροχή των οικονομικών πόρων της οικογένειας (Choi, et al. 2005: 178).

Καθώς οι αντιλήψεις περί των έμφυλων ρόλων επηρεάζουν τις αντιλήψεις για τη μητρότητα, ακόμη και στη σύγχρονη κοινωνία, που δέχεται τον διαμοιρασμό των ρόλων σε μια οικογένεια, οι υποχρεώσεις της μητρότητας περιορίζουν την σωματική δραστηριότητα των γυναικών (Batey & Owton, 2014 : 35). Οι αθλήτριες που γίνονται μητέρες βιώνουν μια διαμάχη ανάμεσα στον ρόλο τους ως αθλήτριες και στον ρόλο τους ως μητέρες, καθώς οι ρόλοι της αθλήτριας και της μητέρας συγκρούονται. Οι υποχρεώσεις του αθλητισμού σε προπονήσεις, αγώνες και ταξίδια τις κρατούν μακριά από τα παιδιά τους, πράγμα που δημιουργεί στις ίδιες ενοχές (Batey & Owton, 2014 : 35) και στην κοινωνία την αντίληψη περί ηθικής «παράβασης» (Thompson-Radford, & Skey, 2021: 142).

Ασυμβατότητα θηλυκότητας-αθλητισμού

Στις ιστοσελίδες Sport24, Gazzeta, SDNA και novasport διαφαίνεται το στερεότυπο της ασυμβατότητας θηλυκότητας-αθλητισμού. Η συμμετοχή των γυναικών στον αθλητισμό σχετίζεται με τις αντιλήψεις περί της κοινωνικής θέσης της γυναίκας, και περί αρρενωπότητας και θηλυκότητας. Το πεδίο του αθλητισμού παραδοσιακά

χαρακτηρίζεται από την ανδρική κυριαρχία και την ασυμβατότητα της γυναικείας φύσης και του αθλητισμού. Οι αντιλήψεις αυτές, παρόλο που τείνουν να εξαλειφθούν, μετά την αναθεώρηση των αντιλήψεων για τη θέση της γυναίκας, τα σχετικά στερεότυπα εξακολουθούν να υφίστανται.

Έτσι υπάρχει ακόμη η αντίληψη περί ανδρικών και γυναικείων αθλημάτων, βάσει της φύσης και των απαιτήσεών τους, σύμφωνα με την οποία η φύση της γυναίκας δεν επιτρέπει την ενασχόληση με αθλήματα των οποίων οι απαιτήσεις δεν συνάδουν με την θηλυκότητα. Σύμφωνα με τον Krane et al. (2004:326-327), ο γυναικείος αθλητισμός χαρακτηρίζεται από δύο αντίθετες μεταξύ τους κουλτούρες, την αθλητική και την κοινωνική/θηλυκή. Η αθλητική σχετίζεται με την σωματικότητα, το μυώδες σώμα, που βάσει των κοινωνικοπολιτισμικών ιδεολογιών δεν ταιριάζει στη γυναικεία φύση, και η κοινωνική/θηλυκή που είναι συμβατή με τις κοινωνικές αντιλήψεις για τη φύση της γυναίκας, και σχετίζεται με την έμφαση στο ντύσιμο, στο κούρεμα και στο μακιγιάζ που αποτελούν στοιχεία θηλυκότητας. Η επικρατούσα κοινωνικοπολιτισμική ιδεολογία, περί παραμερισμού της θηλυκότητας ως προϋπόθεση συμμετοχής στον αθλητισμό θεωρείται πατριαρχική, αναπαράγει τον κυρίαρχο αντρικό λόγο και οδηγεί σε συγκρούσεις μεταξύ των δύο φύλων (McDowell, & Schaffner, 2011: 547).

Ένα ακόμη στοιχείο που σύμφωνα με τις επικρατούσες ιδεολογίες επιτείνει την ασυμβατότητα αθλητισμού και θηλυκότητας είναι η εγκυμοσύνη και η μητρότητα, που ήδη έχουν αναλυθεί ως ξεχωριστά στερεότυπα.

Ετεροφυλοφιλία/Ετεροσεξουαλικότητα

Από το σύνολο των εννέα ιστοσελίδων, οι τέσσερις αναπαράγουν την αντίληψη της κανονικότητας της ετεροφυλοφιλίας και της απόρριψης των ομοφυλοφιλικών σχέσεων. Πρόκειται για τις ιστοσελίδες Sport24, Gazzeta, to10.gr και Metrosport, τα δημοσιεύματα των οποίων αναδεικνύουν το στερεότυπο του ετεροσεξουαλισμού, που βασίζεται στον βιολογικό διαχωρισμό των φύλων ορίζοντας έτσι το τι είναι φυσιολογικό. Η ομοφυλοφιλία αποτελεί ταμπού και αντιμετωπίζεται με προκατάληψη, καθώς αποτελεί παρέκκλιση από το φυσιολογικό. Οι αναπαραστάσεις αυτές είναι απόρροια επίδρασης των αντιλήψεων που επικρατούν στο ευρύτερο κοινωνικοπολιτισμικό περιβάλλον και σύμφωνα με τους Frosh, Phoenix & Pattman (2002: 75-76, όπως αναφ. στο Μιχάλη, 2019: 219), ορίζουν τι είναι «κανονικό» στον

σεξουαλικό προσανατολισμό του ατόμου. Και ενώ οι ετεροφυλοφιλικές σχέσεις, καθώς θεωρούνται δεδομένες και σταθερές, απεικονίζονται με κοινωνικά αποδεκτούς όρους, όπως «σύζυγος», «έγγαμος», οι ομοφυλοφιλικές σχέσεις αντιμετωπίζονται με προκατάληψη και απεικονίζονται έμμεσα, μέσω του υπερτονισμού του διπόλου άνδρας/ γυναίκα (Μιχάλη 2019: 294). Στο πλαίσιο αυτό η ομοφυλοφιλία ταυτίζεται με κοινωνική ανισότητα. Το στερεότυπο της ομοφυλοφιλίας στον αθλητισμό βασίζεται κυρίως στη φύση του ίδιου του αθλητισμού, όπως αυτή προβάλλεται στις πατριαρχικές ιδεολογίες και σχετίζεται με τα χαρακτηριστικά του αθλήματος (δύναμη, ταχύτητα, βιαιότητα, χάρη, ευγένεια), που το εντάσσουν στην κατηγορία του αρρενωπού ή μη, βάσει των αποδεκτών μορφών αρρενωπότητας της κοινωνίας (Kian et al., 2011: 696). Έτσι, η ενασχόληση και μόνο μιας γυναίκας με το ποδόσφαιρο που θεωρείται το πιο διαδεδομένο, παραδοσιακά ανδρικό άθλημα, αφού εμπεριέχει όλα τα «αρρενωπά» ανδρικά χαρακτηριστικά, αποτελεί, σύμφωνα με την κοινωνική αντίληψη, λόγο ώστε να χαρακτηριστεί ως λεσβία.

Ασημαντότητα γυναικείου αθλητισμού

Το στερεότυπο περί ασημαντότητας του γυναικείου αθλητισμού συναντάται σε δημοσιεύματα όλων των ιστοσελίδων που εξετάστηκαν στην παρούσα εργασία και εντοπίζεται μέσω της σήμανσης των γυναικείων αθλημάτων με τη λέξη «γυναικεία», σε αντίθεση με τα ανδρικά, που χαρακτηρίζονται απλώς ως αθλήματα, της αναφοράς στις αμοιβές των ποδοσφαιριστριών, που σε πολλές περιπτώσεις ξεπερνούν τις αντίστοιχες ποδοσφαιριστών, στην υποτίμηση της προσωπικότητας και των επιτευγμάτων των αθλητριών και στην απεικόνισή τους σε έμφυλους/στερεοτυπικούς ρόλους συμβατούς με τα κοινωνικοπολιτιστικά πρότυπα. Το στερεότυπο αυτό συνδέεται σύμφωνα με τους Parks and Robertson (2000: 422), με τη γενικότερη αντίληψη περί ανδρικής ηγεμονίας στον αθλητισμό, λόγω κυρίως των σωματικών προνομίων των ανδρών έναντι των γυναικών. Στο πλαίσιο αυτό οι αθλήτριες παραγκωνίζονται και τόσο η προσωπικότητα, όσο και τα επιτεύγματά τους υποτιμώνται ή συγκρίνονται με αντίστοιχα των αθλητών, των οποίων η κυριαρχία θεωρείται δεδομένη. Ο παραδοσιακός συντηρητισμός του αθλητισμού συνεχίζει να υφίσταται, παρά την ολοένα και μεγαλύτερη ενασχόληση γυναικών και συνδέεται με την άνιση μεταχείριση των γυναικών στην κοινωνία γενικότερα, παρά τις προόδους που έχουν γίνει μετά την εμφάνιση του κινήματος του φεμινισμού.

Τα δημοσιεύματα, μέσω του στερεότυπου της ασημαντότητας του γυναικείου αθλητισμού προβάλλουν την αντίληψη της έμφυλης ανισότητας που χαρακτηρίζει το πεδίο και συμβαδίζοντας με τις ιδεολογίες του κοινωνικοπολιτιστικού περιβάλλοντος αναπαράγουν την αντίληψη ότι οι τα δύο φύλα δεν είναι εξίσου ικανά.

Η Γυναίκα ως Σεξουαλικό Αντικείμενο

Η αντικειμενοποίηση των αθλητριών, που προκύπτει από τα δημοσιεύματα των έξι από τις εννέα ιστοσελίδες που εξετάστηκαν (Sport24, Gazzeta, Sportdog, to10.gr, metrosport, novasport), είναι αποτέλεσμα της ιδεολογίας του κοινωνικοπολιτιστικού περιβάλλοντος περί κυριαρχίας των ανδρών και υποτέλειας των γυναικών στην κοινωνία. Οι αντιλήψεις αυτές δημιουργούν για τη γυναίκα την ταυτότητα του σεξουαλικού αντικειμένου και για τον άνδρα την ταυτότητα του κυνηγού της σεξουαλικής απόλαυσης. Η γυναίκα δηλαδή υποτάσσεται στην κυριαρχία του άνδρα, ώστε αυτός να ικανοποιήσει τις σεξουαλικές του ορμές (Μιχάλη 2019: 271). Η παρουσία μιας όμορφης γυναίκας έλκει τον άνδρα κυνηγό, που ενεργεί με στόχο την κατάκτησή της, ενώ και η ίδια η γυναίκα αναγνωρίζει τις επιθυμίες του κυρίαρχου άνδρα, δίνει έμφαση στην εξωτερική εμφάνιση και τον προκαλεί για σεξουαλική συνεύρεση (Λαμπροπούλου 2014: 425). Ο διαχωρισμός αυτός των ρόλων σε σχέση με το σεξ οδηγεί σύμφωνα με την MacKinnon (όπως αναφ. στο Μιχάλη 2019: 271), στην ανισότητα των δύο φύλων, καθώς προβάλλεται η ανδρική κυριαρχία, ενώ η θέση της γυναίκας είναι υποτιμητική.

Έτσι, υπό την επίδραση αυτής της ιδεολογίας, στα δημοσιεύματα γίνεται έντονα φανερή η στερεοτυπική αντίληψη της αντιμετώπισης της γυναίκας ως αντικείμενο του σεξ. Κατασκευάζεται η ταυτότητα της γυναίκας που βρίσκεται σε υποτιμητική θέση, δείχνει το σώμα της, είναι διαθέσιμη για σεξ και χρησιμοποιείται ως όργανο ικανοποίησης των σεξουαλικών αναγκών των ανδρών. Η γυναίκα επίσης αντιμετωπίζεται ανάλογα με το ντύσιμό της, το οποίο την χαρακτηρίζει ως ελευθέρων ηθών ή μη και προδιαθέτει τον άνδρα στην αντιμετώπισή της ως αντικείμενο σεξουαλικής απόλαυσης. Κατασκευάζεται επίσης η ταυτότητα της φιλάρεσκης γυναίκας, που δίνει μεγάλη έμφαση στην εμφάνιση, με απώτερο σκοπό μέσω της εμφάνισης να πετύχει το σκοπό της, που δεν είναι άλλος από την απόκτηση χρημάτων και την προσέλευση του αντίθετου φύλου. Έτσι το γυναικείο σώμα αντιμετωπίζεται με

διάθεση ερωτισμού και αντικειμενοποιείται καθώς η έκθεσή του σχετίζεται με την ικανοποίηση των σεξουαλικών αναγκών των κυρίαρχων ανδρών.

Γυναικεία αποδεκτή συμπεριφορά

Στις ιστοσελίδες sportfm και sportime ανιχνεύτηκε το στερεότυπο περί αποδεκτής και μη αποδεκτής συμπεριφοράς των γυναικών.

Το στερεότυπο περί μη αποδεκτής συμπεριφοράς που διαπιστώθηκε στα δημοσιεύματα συνδέεται με την κοινωνικά αποδεκτή γλώσσα των γυναικών. Τα δύο φύλα κοινωνικοποιούνται με διαφορετικό τρόπο, με αποτέλεσμα η γλώσσα που χρησιμοποιούν να έχει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά (Λαμπροπούλου 2014: 403). Οι κυρίαρχες αντιλήψεις για το φύλο ταυτίζουν την αρρενωπότητα με την δυναμικότητα και τη θηλυκότητα με την καθαρότητα και ευγένεια. Η ταυτότητα του γυναικείου φύλου ταυτίζεται με συγκεκριμένες αξίες, όπως της ηθικότητας, της ντροπής και της αγνότητας (Παπαταξιάρχης 2006: 45). Έτσι οι άνδρες που χρησιμοποιούν υβριστική γλώσσα θεωρούνται δυναμικοί, ανταγωνιστικοί και σκληροί, ενώ οι γυναίκες άσεμνες και χυδαίες, καθώς η “βρώμικη” γλώσσα δεν αρμόζει στην καθαρότητα και την ηθικότητα της θηλυκότητας. Οι γυναίκες, στα πλαίσια του φεμινισμού, αντιδρώντας στην πατριαρχική αυτή αντίληψη, υιοθετούν τη χρήση της προσβλητικής γλώσσας που χρησιμοποιούν οι άνδρες, ως ένδειξη αμφισβήτησης της ηγεμονίας του ανδρισμού (McDowell, & Schaffner 2011: 547). Ο επαναπροσδιορισμός της θηλυκότητας στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες, έχει ως αποτέλεσμα τον επαναπροσδιορισμό της αποδεκτής συμπεριφοράς των γυναικών που πλέον μπορούν να είναι δυναμικές και ανταγωνιστικές και να διεκδικούν την αναγνώριση μέσω της χρήσης υβριστικής γλώσσας, όπως ακριβώς και οι άνδρες. Στο πλαίσιο αυτό, οι γυναίκες στο πεδίο του αθλητισμού μπορούν να ακολουθούν τα πρότυπα της ανδρικής συμπεριφοράς, που τους προσφέρουν πολλά ψυχολογικά οφέλη, επιτρέποντάς τες να αισθάνονται δυναμικές εντός αλλά και εκτός των γηπέδων (Krane et al. 2004: 328).

Κατασκευάζεται επίσης το στερεότυπο περί αποδεκτής συμπεριφοράς των γυναικών, μέσω του τρόπου εκδήλωσης της χαράς και της ευτυχίας. Τα δύο φύλα αντιδρούν στις πληροφορίες με διαφορετικό τρόπο, που σχετίζεται με τον τρόπο που αντιλαμβάνονται την κοινωνική τους ταυτότητα. Οι γυναίκες εκδηλώνουν τα συναισθήματά τους με πιο έντονο και ανοικτό τρόπο από τους άνδρες. Οι αντιδράσεις

μιας γυναίκας μπορεί να περιλαμβάνουν αστείες και ανώριμες εκδηλώσεις, που ταιριάζουν με την κοινωνική αντίληψη περί ανωριμότητας των γυναικών στην αντιμετώπιση διαφόρων καταστάσεων. Επίσης η κοινωνική αντίληψη που θέτει τη γυναίκα στον εσωτερικό/ιδιωτικό χώρο την αποκλείει από έντονους τρόπους διασκέδασης, που αρμόζουν μόνο στο κυρίαρχο ανδρικό φύλο (Brakus 2022: 1646).

Έμμηνος ρύση

Το ταμπού της έμμηνου ρύσεως για τις αθλήτριες διαφαίνεται σε δημοσίευμα της ιστοσελίδας metrosport.

Ο εμμηνορροϊκός κύκλος των αθλητριών προκαλεί διάφορα σωματικά συμπτώματα, αλλά σχετίζεται και με αλλαγές στη διάθεση, με αποτέλεσμα να αποτελεί εμπόδιο στην επιθυμία για προπόνηση και στον ανταγωνισμό. Η αναφορά στην περίοδο των αθλητριών ως ταμπού συνδέεται με την αδυναμία και την μειονεξία της γυναίκας σε σχέση με τον άνδρα και βασίζεται στην πατριαρχική αντίληψη περί παθολογικής κατάστασης της γυναίκας, που λόγω αυτής δεν μπορεί να συμμετάσχει στις κοινωνικές δραστηριότητες (Ganguly, et al, 2021: 250-251) Εκτός αυτού, η γυναίκα κατά τη διάρκεια της περιόδου θεωρείται μιαρή, σε κάποιες κοινωνίες συνδέεται με την ανηθικότητα με αποτέλεσμα την ντροπή και την μυστικοπάθεια, και ως εκ τούτου αποτρέπει τις αθλήτριες από τη συζήτηση των επιπτώσεών της στην αθλητική επίδοση με τους άνδρες προπονητές, καθώς θεωρείται καθαρά γυναικείο ζήτημα (Brown, Knight & Forrest 2020: 15).

Αθλήτρια στο μουσουλμανικό κόσμο

Στις ιστοσελίδες Sport24, Gazzeta και metrosport εντοπίστηκε δημοσίευμα σχετικό με μουσουλμάνα αθλήτρια που αγωνίστηκε φορώντας τη μουσουλμανική μαντήλα (χιτζάμπ).

Η χρήση του χιτζάμπ σχετίζεται με στερεότυπα που αφορούν τον μουσουλμανικό κόσμο και την αντιμετώπιση αυτών από τον δυτικό πολιτισμού, του οποίου η ισλαμοφοβία βασίζεται μεταξύ άλλων και στη θεωρία περί μισογυνισμού των μουσουλμάνων, που επιβάλλουν στις γυναίκες συγκεκριμένους ενδυματολογικούς κανόνες. Η αντίληψεις αυτές έχουν ως αποτέλεσμα, οι μουσουλμάνες αθλήτριες να αντιμετωπίζουν μια σειρά από εμπόδια κατά τη συμμετοχή τους σε αγώνες τόσο στο

εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό. Το χιτζάμπ, σύμφωνα με τον Green (2015: 6), σχετίζεται με την ελευθερία στην ατομική επιλογή, την αξιοπρέπεια και την καταπίεση των γυναικών από έναν ιδιαίτερα πατριαρχικό μουσουλμανικό κόσμο, στον οποίο η κάλυψη της κεφαλής των γυναικών αποτελεί ένδειξη σεμνότητας και θεωρείται επιβεβλημένη κατά την έξοδο της γυναίκας από τον ιδιωτικό χώρο του σπιτιού της (Benn 2010: 30-33). Σε συνδυασμό με το στερεότυπο ότι ο αθλητισμός είναι καθαρά ανδρική υπόθεση, στερεί από τις γυναίκες των μουσουλμανικών χωρών το δικαίωμα στον αθλητισμό. Καθώς η θέση της γυναίκας βελτιώνεται σταδιακά σε πολλούς τομείς, αλλά σε συνδυασμό με την ισλαμική ηθική, πολλές μουσουλμανικές χώρες επιτρέπουν πλέον τη συμμετοχή γυναικών σε διεθνείς αγώνες, υπό την προϋπόθεση τήρησης συγκεκριμένου ενδυματολογικού κώδικα, που επιβάλλει τη χρήση μαντίλας. Ωστόσο, οι διεθνείς κανόνες του αθλητισμού, στα πλαίσια της ασφάλειας των αθλητών λόγω της υψηλής σωματικής καταπόνησης, προβλέπουν συγκεκριμένο ενδυματολογικό κώδικα, με αποτέλεσμα τον αποκλεισμό των μουσουλμάνων γυναικών από διεθνείς αγώνες. Στα πλαίσια της ισότητας των ευκαιριών στον αθλητισμό τα τελευταία χρόνια υιοθετήθηκε η χρήση του “ασφαλούς” χιτζάμπ, παρέχοντας στις μουσουλμάνες αθλήτριες, που επιθυμούν να αγωνιστούν τηρώντας τη μουσουλμανική ηθική, τη δυνατότητα συμμετοχής σε διεθνείς αγώνες (Iqbal, 2011: 9).

Διαχωρισμός έμφυλων ρόλων

Το στερεότυπο του διαχωρισμού των έμφυλων ρόλων συναντάται σε δημοσιεύματα των έξι από τις εννέα ιστοσελίδες που εξετάστηκαν και συγκεκριμένα στις sport24, Gazzeta, SDNA, Sportdog, to10.gr, novasports.

Τα δημοσιεύματα αντλώντας στοιχεία από το ευρύτερο κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον αναπαράγουν για τις αθλήτριες κυρίαρχους έμφυλους ρόλους, που συμβαδίζουν με τις επικρατούσες ιδεολογίες για τους ρόλους των φύλων, ως απόρροια της αντίληψης ότι οι γυναίκες και οι άνδρες δεν έχουν τις ίδιες ικανότητες. Σύμφωνα με τον Αθανασίου (2007: 97), σε μια πατριαρχικά οργανωμένη κοινωνία τα δύο φύλα προσεγγίζονται διαφορετικά και τοποθετούνται σε δύο κόσμους «αρσενικό» και «θηλυκό», που σχετίζονται με την κατασκευή του κοινωνικού φύλου και λόγω αυτής της διχοτόμησης γεννούνται διαφορετικές ταυτότητες που καθορίζουν συγκεκριμένους ρόλους και συμπεριφορές, οι οποίες σύμφωνα με τη θεωρία της έξης

του Bourdieu μεταβιβάζονται μέσω της συνεχούς πολιτισμικής διαδικασίας (Παντελίδου Μαλούτα, 2012: 23).

Οι ρόλοι που αναδεικνύονται στα δημοσιεύματα και συμβαδίζουν με τη θηλυκότητα ταυτίζονται με την οικογένεια και τον ιδιωτικό χώρο του σπιτιού. Είναι η γυναίκα που καταρχάς είναι σύντροφος και στη συνέχεια γίνεται σύζυγος και μητέρα, που είναι ικανή να ασχολείται και να καταφέρνει πολλά πράγματα ταυτόχρονα, ικανότητα που σχετίζεται με την ανάγκη ανάληψης πολλών παράλληλων καθηκόντων στα πλαίσια του νοικοκυριού και της ανατροφής των παιδιών. Σε μια κοινωνία βασισμένη στο πατριαρχικό μοντέλο της οικογένειας, η γυναίκα καταρχάς θα δεχθεί συγκινημένη την πρόταση γάμου που της κάνει ο ισχυρός άνδρας. Στη συνέχεια θα εγκυμονήσει, θα αποκτήσει παιδιά, στα οποία θα αφιερώσει όλο της το χρόνο και μόνο μετά από πολύ καιρό θα μπορεί να επιστρέψει στις προηγούμενες δραστηριότητές της. Η κατασκευή της ταυτότητας της ευαίσθητης και ευσυγκίνητης γυναίκας πηγάζει από τον ρόλο της στην ανατροφή των παιδιών, που είναι κυρίως δική της ευθύνη. Ο κύριος χώρος δράσης της δηλαδή είναι ο ιδιωτικός/εσωτερικός χώρος του σπιτιού και κάθε δραστηριότητα στον εξωτερικό/δημόσιο χώρο είναι δευτερεύουσας σημασίας, σε αντίθεση με τον άνδρα που φροντίζει για τα οικονομικά της οικογένειας, επομένως εργάζεται εκτός σπιτιού, δραστηριοποιείται δηλαδή στον εξωτερικό/δημόσιο χώρο, και κάθε παρέκκλιση από τον ρόλο αυτό θεωρείται μη φυσιολογική. Γίνεται δηλαδή αντιληπτή η αναπαραγωγή μιας αναχρονιστικής εικόνας, της αθλήτριας που υποτάσσεται στις επιταγές που της επιβάλλουν οι ρόλοι της πατριαρχικά οργανωμένης κοινωνίας.

5. Συζήτηση – Συμπεράσματα

5.1 Συζήτηση

Τα ΜΜΕ κατέχουν σημαντική θέση σε μια κοινωνία, καθώς προβάλλουν τις δεσπόζουσες ιδεολογίες και επηρεάζουν την κοινωνική πραγματικότητα μέσω της διαμόρφωσης, προβολής και ενίσχυσης αξιών και συμπεριφορών (Kane 2007: 5 Koceva & Mirascieva 2018: 59).

Στην παρούσα εργασία μελετήθηκε η γλώσσα των δημοσιογράφων των δημοφιλέστερων αθλητικών ιστοσελίδων της Ελλάδας, ως προς την κατασκευή και προβολή έμφυλων στερεότυπων και σεξισμό για τις αθλήτριες και τον γυναικείο αθλητισμό γενικότερα. Αναλυτικά, αρχικά αναζητήθηκαν οι λέξεις και φράσεις που βάσεις της βιβλιογραφίας παραπέμπουν σε σεξισμό και κατασκευή έμφυλων στερεότυπων. Στη συνέχεια, διερευνήθηκε ο τρόπος κατασκευής και αναπαραγωγής των στερεότυπων και του σεξισμού και τέλος, πραγματοποιήθηκε σύνδεση των στερεότυπων αυτών με τις κυρίαρχες αντιλήψεις της κοινωνίας για τις γυναίκες γενικότερα.

Η μεθοδολογία της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου που χρησιμοποιήθηκε, περιλαμβάνει την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την αναπαραγωγή των στερεότυπων και του σεξισμού και την ερμηνεία τους εντός των τριών επιπέδων ανάλυσης. Στο κεφάλαιο αυτό θα πραγματοποιηθεί μια συνοπτική συζήτηση των αποτελεσμάτων, κατηγοριοποίησή τους βάσει των ερευνητικών ερωτημάτων της εργασίας και σύγκρισή τους με τα παγκόσμια βιβλιογραφικά δεδομένα.

Η εξέταση της γλώσσας των δημοσιογραφικών κειμένων ανέδειξε λέξεις και φράσεις που δεν σχετίζονται με τον αθλητισμό, οι οποίες οδηγούν σε κατασκευές ταυτοτήτων και εκφράζουν στερεοτυπικές αντιλήψεις για τις αθλήτριες, που παράγονται και αναπαράγονται βασιζόμενες στην αντίληψη της ανδρικής κυριαρχίας στον αθλητισμό και γενικότερα στην πατριαρχική ιδεολογία της ελληνικής κοινωνίας. Τα αποτελέσματα μπορούν να ενταχθούν σε δύο βασικές κατηγορίες: αυτά που σχετίζονται με την υπεροχή των ανδρών έναντι των γυναικών και αυτά που εντάσσουν τις αθλήτριες σε συγκεκριμένες στερεοτυπικούς ρόλους. Πιο συγκεκριμένα,

Παρόλο που ο γυναικείος αθλητισμός κερδίζει συνεχώς έδαφος, και στα πλαίσια της ισότητας ευκαιριών για όλους, αναγνωρίζεται από τους επίσημους φορείς

πέρα από προκαταλήψεις και στερεότυπα (European Union, 2008), διαπιστώνεται ότι στην ελληνική αθλητική δημοσιογραφία επικρατεί ακόμη η αντίληψη περί ανδρικής ηγεμονίας και υποτέλειας των γυναικών στον αθλητισμό. Η αντίληψη αυτή επιβεβαιώνεται μέσω της σήμανσης των γυναικείων αθλημάτων με βάση το φύλο, με ταυτόχρονη απουσία αντίστοιχης σήμανσης για τα ανδρικά αθλήματα και συνδέεται με τα στερεότυπα περί αδυναμίας των αθλητριών και της ασημαντότητας του γυναικείου αθλητισμού, που σχετίζονται με την αντίληψη της κοινωνίας για βιολογικές ανισότητες των δύο φύλων, που δεν επιτρέπουν την ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στον αθλητισμό. Προβάλλεται μέσω του ευτελισμού των επιτευγμάτων των αθλητριών και της σύγκρισής τους με αντίστοιχα επιτεύγματα ανδρών, της νηπίωσης, του είδους του επαίνου και της αναλογίας επαίνου-κριτικής, της χρήσης μόνο του μικρού ονόματος κατά την αναφορά σε αθλήτριες και της χρήσης διαφορετικού λεξιλογίου κατά την περιγραφή των γυναικείων επιτευγμάτων. Στα δημοσιεύματα που εξετάστηκαν επομένως είναι εμφανής η χρήση παραδοσιακού, μη κυρίαρχου λόγου, που δηλώνει υποτίμηση των ικανοτήτων των αθλητριών και ενίσχυση της ανδρικής ηγεμονίας στον αθλητισμό.

Η προβολή αυτών των αντιλήψεων από τα δημοσιεύματα των ιστοσελίδων που εξετάστηκαν δεν διαφοροποιούνται από τα αποτελέσματα προηγούμενων σχετικών ερευνών. Συγκεκριμένα η σήμανση των γυναικείων αθλημάτων με βάση το φύλο, ως χαρακτηριστικό έμφυλης γλώσσας στον αθλητισμό αλλά και η αναφορά των αθλητριών με τα μικρά τους ονόματα, ως στοιχείο υποτίμησής τους, παρατηρήθηκαν το 1996 σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τον Kane και κατέτασσαν τις αθλήτριες σε χαμηλότερο επίπεδο απ' αυτό των αθλητών (Kane 1996: 111-113). Η υποτίμηση της προσωπικότητας των αθλητριών μέσω των λέξεων «κορίτσια» και «γυναίκες» αναφέρεται από τους Duncan, Messner και Williams, που ανέλυσαν στοιχεία της δεκαετίας 1989-1999, από τους Billings και Angelini που ανέλυσαν δημοσιεύματα των Ολυμπιακών αγώνων του 2004, από τους Crolley και Teso, που ανέλυσαν το 2007 τη χρήση έμφυλης γλώσσας των Ισπανικών ΜΜΕ και από τον Lindzon, που ανέλυσε την δημοσιογραφική κάλυψη των Ολυμπιακών Αγώνων του 2016 (Billings & Angelini 2007: 95 Crolley & Teso, 2007: 157 Duncan, Messner & Williams, 2000: 12-13 Lindzon, 2016). Η χρήση λεξιλογίου που υποβαθμίζει τα επιτεύγματα των αθλητριών είναι σύμφωνη με τα αποτελέσματα της έρευνας των Estman and Billings που

δημοσιεύτηκε το 2000 και αφορούσε τη χρήση κυρίαρχης γλώσσας κατά την περιγραφή των επιτευγμάτων των αθλητών και τη σύγκριση των επιτευγμάτων των αθλητριών με άνδρες αθλητές, ως πρότυπα, ευτελίζοντάς τες (Eastman and Billings 2000: 208-209), ενώ παρόμοια αποτελέσματα ως προς τη χρήση κυρίαρχης γλώσσας έχει διαπιστωθεί και κατά την κάλυψη των Αγώνων της Κοινοπολιτείας το 2018 από τα αυστραλιανά MME, όπως παρουσιάστηκε από τους Yang et al. (2020: 680-681). Η εγγενής αδυναμία και ευθραυστότητα των αθλητριών σε αντίθεση με τις ικανότητες των αθλητών και η αντίληψη περί κατώτερης γυναικείας φύσης, που αναδύθηκαν από την παρούσα έρευνα, είχαν επίσης προκύψει σε έρευνα του Billings κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων του Πεκίνου το 2008 (Billings 2010:12-13). Η στερεοτυπική αντίληψη περί αδύναμης γυναικείας φύσης συνεχίζει να αναδεικνύεται και κατά την κάλυψη των Χειμερινών Ολυμπιακών Αγώνων του Βανκούβερ το 2010 που αναλύθηκε από τους Angelini, MacArthur & Billings (2012: 276).

Μέσα από τις αντιλήψεις περί ανδρικής ηγεμονίας και γυναικείας αδυναμίας, που αναγνωρίζονται στη γλώσσα των δημοσιογραφικών κειμένων που εξετάστηκαν, προωθούνται συγκεκριμένα στερεότυπα για τις αθλήτριες, που συμβαδίζουν με τις κοινωνικές αντιλήψεις για τον διαχωρισμό των ρόλων βάσει του φύλου. Συγκεκριμένα διαπιστώνεται η απεικόνιση των αθλητριών στους παραδοσιακούς στερεοτυπικούς ρόλους της συντρόφου, της συζύγου και της μητέρας. Βασικό στοιχείο αποτελεί η προβολή των σταθερών σχέσεων μεταξύ των δύο φύλων με κυρίαρχο το στοιχείο του ρομαντισμού. Η συμβολή της γυναίκας στη διατήρηση της σχέσης αυτής παρουσιάζεται ως καθοριστική, και γίνεται εμφανής μέσω του τρόπου που παρουσιάζεται απ' όλες τις ιστοσελίδες η σχέση της τενίστριας Πάουλα Μπαντόσα με τον συναθλητή της Στέφανο Τσιτσιπά. Στη σχέση μεταξύ των δύο φύλων κυρίαρχος είναι ο άνδρας, είναι αυτός που αποφασίζει την επισημοποίηση της σχέσης και την νομιμοποίησή της μέσω του γάμου. Είναι αυτός που θα κάνει την πρόταση γάμου, την οποία η γυναίκα με συγκίνηση θα αποδεχθεί. Οι αναφορές σε αθλήτριες που είναι παντρεμένες με αθλητές ή προπονητές προβάλλει την ανάγκη για συνδυασμό του έγγαμου βίου με τις υποχρεώσεις του αθλητισμού.

Η προβολή της αθλήτριας ως «συζύγου» παρουσιάζεται κυρίως ως προπομπός για την εγκυμοσύνη και τη μητρότητα. Οι αναφορές στην εγκυμοσύνη δεν συνδέονται μόνο με τη διακοπή των αθλητικών δραστηριοτήτων, αλλά και με την επαναφορά στην

πρότερη σωματική και φυσική κατάσταση, κυρίως λόγω της μακροχρόνιας αποχής από τις αθλητικές δραστηριότητες αλλά και λόγω της παραμόρφωσης του σώματος εξαιτίας των κιλών της εγκυμοσύνης. Οι αναφορές στην παραμόρφωση του σώματος προβάλλουν την αντιμετώπιση του γυναικείου σώματος μέσα από την ανδρική οπτική, που θαυμάζει το καλλίγραμμα γυναικείο σώμα και το αντιμετωπίζει ως αντικείμενο για σεξουαλική απόλαυση.

Η στερεοτυπική αντιμετώπιση της μητρότητας μιας αθλήτριας έχει ως βάση την κοινωνικοπολιτιστική πατριαρχική αντίληψη που τοποθετεί τη γυναίκα στον εσωτερικό χώρο του σπιτιού. Οι γυναίκες ως μητέρες οφείλουν να αφιερώνουν το χρόνο τους στην ανατροφή των παιδιών τους και κάθε ενασχόληση με οτιδήποτε άλλο αποτελεί απόπημα (Benn 2010: 30-33). Στα δημοσιεύματα που εξετάστηκαν οι μητέρες αθλήτριες, αντιμετωπίζονται με την στερεοτυπική αυτή αντίληψη, που σχετίζεται με την κατασκευή του κοινωνικού φύλου. Παρουσιάζονται να παραμερίζουν τον αθλητισμό χάριν της ενασχόλησης με τα παιδιά και να επανέρχονται μετά από αρκετό διάστημα διακοπής των αθλητικών τους δραστηριοτήτων, πολλές φορές συνοδευόμενες απ' αυτά (βλ. αναφορά της Gazzeta στην Βασιλική Μιλλούση, σελ....). Ως αθλήτριες και παράλληλα ως υπεύθυνες για το μέγαλωμα και την ανατροφή των παιδιών οφείλουν να κρατούν ισορροπίες. Η παράλληλη επιτυχής ενασχόληση και με τους δύο ρόλους απαιτεί μεγάλες θυσίες και γ' αυτό αντιμετωπίζεται με θαυμασμό.

Τα αποτελέσματα συμφωνούν μερικώς με τα αποτελέσματα έρευνας του Jones, που ανέδειξαν την στερεοτυπική αντιμετώπιση των αθλητριών ως φιλενάδων, συζύγων και μητέρων (Jones 2013: 256-259). Η μερική συμφωνία αφορά στην άσκοπη αναφορά στους ανωτέρω ρόλους στην έρευνα του Jones, ενώ στην παρούσα έρευνα η άσκοπη αναφορά αφορά μόνο το στερεότυπο της «συντρόφου» και της «συζύγου». Αντίθετα, ο στερεοτυπικός ρόλος της μητρότητας αναφέρεται μόνο σε σχέση με την αποχή από τις αθλητικές δραστηριότητες ή την επιστροφή σ' αυτές.

Η μητρότητα συνδέει στερεοτυπικά τη γυναικεία φύση με την ηθικότητα και τη συναισθηματική ευαισθησία και ενσυναίσθηση, ως απαραίτητα στοιχεία για τη σωστή ανατροφή των παιδιών, με αποτέλεσμα να καθορίζονται γι' αυτές αποδεκτές ή μη συμπεριφορές και να χαρακτηρίζονται από έμφυτη υπέρμετρη εκδήλωση των συναισθημάτων τους (Παπαταξιάρχης 2006: 45). Η στερεοτυπική αυτή αντίληψη είναι

ιδιαίτερα έντονη στα δημοσιεύματα που εξετάστηκαν και αφορά το σύνολο των εξεταζόμενων ιστοσελίδων. Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι η εμμονή στην προβολή των συναισθηματικών αντιδράσεων των αθλητριών είναι απόρροια της ιδεολογίας της ελληνικής κοινωνίας που κατασκευάζει με συγκεκριμένο τρόπο τη γυναικεία ταυτότητα, που χαρακτηρίζεται από αγνότητα, ευθραυστότητα και συναισθηματική αδυναμία. Η εκδήλωση των συναισθημάτων των αθλητριών αντιμετωπίζεται ως ελάττωμα που επιδρά στο αθλητικό αποτέλεσμα και αφορά στην αντίδραση τόσο στην ήττα, όσο και στη νίκη. Η περιγραφή των συναισθημάτων πολλές φορές επαναλαμβάνεται τόσο συχνά και επίμονα που αποτελεί το κύριο στοιχείο που χαρακτηρίζει τις αθλήτριες (χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι αναφορές στην τένιστρια Μαρία Σάκκαρη, που όλα τα δημοσιεύματα την παρουσιάζουν σε στιγμές κάποιας συναισθηματικής αντίδρασης). Τα αποτελέσματα έρχονται σε συμφωνία με τα αποτελέσματα έρευνας των MacArthur και συνεργατών που ανέδειξε το χαρακτηρισμό των αθλητριών βάσει των συναισθημάτων τους (MacArthur, et al, 2016: 1565). Εστίαση στην συναισθηματική κατάσταση των αθλητριών παρατηρήθηκε σε έρευνα του Jones το 2013 και κατά την μελέτη της κάλυψης από τον τύπο των Ολυμπιακών Αγώνων του Πεκίνου το 2008 από τον Billings, όπου τονίζεται ο αδύναμος συναισθηματικός κόσμος των γυναικών, οι οποίες χαρακτηρίζονται βάσει αυτής της συναισθηματικής τους αδυναμίας (Billings, 2010: 12-13 Jones 2013: 256-259). Οι Duncan, Messner και Williams επίσης παρατήρησαν εμμονή στην συναισθηματική ευθραυστότητα των αθλητριών που χαρακτηρίζονται ως «ευάλωτες» (Duncan, Messner & Williams, 2000: 12-13). Εκ διαμέτρου αντίθετη είναι η διαπίστωση της Caple που διεξήχθη στην Αυστραλία και ανέδειξε την ισότιμη αντιμετώπιση αθλητών και αθλητριών ως προς την αναπαράσταση της συναισθηματικής τους κατάστασης (Caple 2013: 291).

Το ταμπού της έμμηνης ρύσης στον αθλητισμό ως αποτέλεσμα της ανάλογης γενικότερης αντίληψης του κοινωνικοπολιτιστικού περιβάλλοντος προβάλλεται μόνο σε ένα δημοσίευμα, επομένως μπορεί να θεωρηθεί ότι οι αθλητικογράφοι δεν βλέπουν ως «πρόβλημα» την περίοδο των αθλητριών. Το γεγονός αυτό ίσως να μπορεί να εκληφθεί ως ένδειξη αλλαγής των αντιλήψεων της κοινωνίας γι' αυτό το τόσο έντονα ριζωμένο και αναχρονιστικό πατριαρχικό στερεότυπο που συνδέεται με τον μισογυνισμό.

Το στερεότυπο του μουσουλμανικού κόσμου για το κάλυμμα της κεφαλής των γυναικών που διακρίνεται στα δημοσιεύματα τριών ιστοσελίδων, αντιμετωπίζεται ως κάτι περίεργο και αφύσικο. Η αντιμετώπιση αυτή είναι αποτέλεσμα τόσο της διαφορετικής ιδεολογίας του δυτικού πολιτισμού για το θέμα, όσο και της ισλαμοφοβίας της Δύσης και θίγεται στο πλαίσιο είτε του δικαιώματος ελεύθερης επιλογής των αθλητριών, είτε ως στοιχείο συντηρητισμού και κοινωνικού αποκλεισμού και της υποχρεωτικής χρήσης του ως προϋπόθεση συμμετοχής στους αγώνες, ενώ σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί ένδειξη ρατσισμού. Παλαιότερη σχετική έρευνα ανέδειξε θετική αναπαράσταση από τα ΜΜΕ των αθλητριών ως προς το δικαίωμα της ελεύθερης επιλογής, ταυτόχρονα όμως το ζήτημα της κάλυψης της κεφαλής αντιμετωπίστηκε και ως ένδειξη ανωτερότητας της θηλυκότητας, όπως αυτή προβάλλεται από τον δυτικό πολιτισμό (Samie & Toffoletti, 2018).

Στα δημοσιεύματα αναγνωρίζεται ο κυρίαρχος λόγος της ετεροφυλοφιλίας/ετεροσεξουαλικότητας είτε μέσω της προβολής των σταθερών σχέσεων των δύο φύλων, που τις χαρακτηρίζει ο έρωτας και ο ρομαντισμός και παρουσιάζονται ως φυσικές και δεδομένες, είτε μέσω της απόρριψης της ομοφυλοφιλίας. Αυτές οι προβαλλόμενες ιδεολογίες ταυτίζονται με τις κοινωνικές προκαταλήψεις για το φύλο που σύμφωνα με τον Ponterotto (2014: 107), ορίζουν τη σεξουαλικότητα στη βάση των χαρακτηριστικών της αρρενωπότητας και της θηλυκότητας του βιολογικού φύλου. Στα δημοσιεύματα που εξετάστηκαν τα χαρακτηριστικά αυτά αφορούν μόνο την γυναικεία ομοφυλοφιλία και αφορούν αθλήτριες του τένις, του στίβου και κυρίως του ποδόσφαιρου, που απαιτούν δύναμη και ταχύτητα (ως ανδρικά χαρακτηριστικά). Η κανονικότητα της ετεροφυλοφιλίας, προβάλλεται μέσω του διαχωρισμού ρόλων, στους οποίους είναι εμφανής η κυριαρχία του άνδρα στο γυναικείο σώμα και επίσης μέσω της αντικειμενοποίησης του γυναικείου σώματος. Η σύγκριση των αποτελεσμάτων με αποτελέσματα προγενέστερων ερευνών φανερώνει την πολυπλοκότητα του ζητήματος. Συγκεκριμένα, οι Knight και Giuliano διαπίστωσαν ότι η ομοφυλοφιλία των αθλητριών παρουσιάζεται πιο εύκολα από τα ΜΜΕ σε σχέση με την ομοφυλοφιλία των αθλητών (Knight & Giuliano 2003: 280), ενώ οι Bullingham και Postlethwaite αναφέρονται σε αορατότητα όσον αφορά τις λεσβίες αθλήτριες (Bullingham & Postlethwaite, 2019). Αντίθετα οι Dann και Everbach καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η ετεροφυλοφιλία και η

αρρενωπότητα, όπως προβάλλεται βάσει της ανδρικής ηγεμονίας, κυριαρχούν στον αθλητισμό και οι αθλήτριες που ασχολούνται με δυναμικά αθλήματα κατασκευάζονται από τα ΜΜΕ ως «αρσενικές». Παρόλα αυτά όμως παρατηρούν θετική κάλυψη από τα ΜΜΕ (Dann & Everbach, 2016: 169).

Η πιο κοινή ίσως στερεοτυπική αναπαράσταση των αθλητριών από τα ΜΜΕ, που θεωρείται και η πιο ενδεικτική της ετεροφυλοφιλίας/ετεροσεξουαλισμού, αποτελεί αυτή του σεξουαλικού αντικειμένου. Ο γλωσσικός σεξισμός των δημοσιευμάτων που εξετάστηκαν στην παρούσα εργασία και κατασκευάζει την αθλήτρια ως σεξουαλικό αντικείμενο, αφορά το σύνολο των ιστοσελίδων και συνδέεται με το γεγονός ότι όλα τα άρθρα έχουν γραφτεί από άνδρες αθλητικογράφους. Η αντικειμενοποίηση του γυναικείου σώματος που προβάλλεται σχετίζεται με την αντίληψη περί ανδρικής ηγεμονίας και γυναικείας υποτέλειας και όπως αυτή διαμορφώνεται στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία (Λαμπροπούλου, 2014:425). Τα αποτελέσματα φανερώνουν ότι σώμα των αθλητριών αντιμετωπίζεται με ερωτισμό όταν προβάλλεται σε στιγμές εκτός του αθλητισμού. Η έντονα περιγραφική γλώσσα και οι λέξεις που παραπέμπουν σε σεξουαλική επιθυμία κατασκευάζουν την ταυτότητα της γυναίκας που προορίζεται για την σεξουαλική ικανοποίηση του άνδρα, ενώ η ίδια έχει επίγνωση του ρόλου αυτού, τον αποδέχεται και τον ενισχύει. Τα αποτελέσματα αυτά είναι σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας του Lumpkin το 1990, που παρατηρεί έντονα σεξιστική γλώσσα, της Daddario για το διάστημα 1994-1997, που διαπιστώνει την αντιμετώπιση των γυναικών ως σεξουαλικά αντικείμενα και των Goddard και Patterson το 2000 και Billings, Halone & Denham, 2002, που διαπιστώνουν έμφαση στη σεξουαλικότητα των αθλητριών (Billings, Halone & Denham, 2002: 311-313 Daddario 1994: 275 1997: 103 Goddard και Patterson 2000: 32 Lumpkin 2009: 49).

Εκτός από την αντικειμενοποίηση του γυναικείου σώματος που αποτελεί φανερό σεξισμό, τα αποτελέσματα παραπέμπουν και σε λανθάνοντα σεξισμό, που σχετίζεται με την υιοθέτηση όλων των στερεότυπων που αναλύθηκαν παραπάνω και σύμφωνα με τους Swim, Mallett and Stangor (2004: 125-127), σχετίζονται με την άνιση αντιμετώπιση των αθλητριών που δεν γίνεται εύκολα αντιληπτή, διότι θεωρείται φυσιολογική. Ο λανθάνων σεξισμός που εντοπίζεται στην εργασία αφορά την υποτίμηση του γυναικείου αθλητισμού μέσω του διαχωρισμού των αθλημάτων σε γυναικεία και μη, μέσω του ευτελισμού των επιτευγμάτων των αθλητριών και του

τρόπου παρουσίασης της επιτυχίας και της αποτυχίας τους και της εστίασης σε θέματα της προσωπικής ζωής των αθλητριών, που συνδέονται με ταυτοτικές κατασκευές εκτός του αθλητισμού.

Η παραπάνω ανάλυση των αποτελεσμάτων απαντά εκτενώς στα ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας, τα οποία απαντώνται συνοπτικά παρακάτω:

1. Χρησιμοποιούν οι αθλητικογράφοι σεξιστική γλώσσα κατά την περιγραφή των επιτευγμάτων των αθλητριών?

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων προκύπτει με σαφήνεια η χρήση σεξιστικής γλώσσας στη αναπαράσταση του γυναικείου αθλητισμού και αφορά εμφανή αλλά και λανθάνοντα σεξισμό.

2. Οι γλωσσικές επιλογές των αθλητικογράφων φανερώνουν αναπαραγωγή των έμφυλων στερεότυπων?

Οι γλωσσικές επιλογές των αθλητικογράφων παραπέμπουν στην αναπαραγωγή των έμφυλων στερεότυπων, της συντρόφου, της συζύγου, της μητέρας, του σεξουαλικού αντικειμένου, της ετεροφυλοφιλίας/ετεροσεξουαλικότητας, της μουσουλμάνας αθλήτριας, της εμμήνου ρύσεως, της σωματικής και συναισθηματικής αδυναμίας των γυναικών και της ανδρικής ηγεμονίας.

3. Το λεξιλόγιο των αθλητικογράφων αναπαράγει την παραδοσιακή άποψη της κοινωνίας περί ανδρικής ηγεμονίας?

Στις λέξεις και φράσεις που χρησιμοποιούν οι αθλητικογράφοι είναι εμφανής η επίδραση από τις ευρύτερες ιδεολογικές αντιλήψεις της κοινωνίας για την κυρίαρχη θέση των ανδρών και την αδυναμία των γυναικών.

4. Ο δημοσιογραφικός λόγος περιορίζεται στην περιγραφή των αθλητικών επιτευγμάτων των αθλητριών?

Ο δημοσιογραφικός λόγος πέραν των αθλητικών επιτευγμάτων των αθλητριών συχνά εστιάζει και σε πτυχές εκτός του αθλητισμού και κυρίως στην αναπαράστασή τους μέσα από στερεοτυπικούς ρόλους της προσωπικής τους ζωής.

Όλες οι παραπάνω αναφορές των δημοσιογραφικών κειμένων βασίζονται αλλά και ενισχύουν την πεποίθηση της κοινωνίας για την ανικανότητά των αθλητριών να επιτύχουν σημαντικά πράγματα και ενισχύουν την αντίληψη περί υποταγής και

εξάρτησης των γυναικών και την νομιμοποίηση του εξουσιαστικού ρόλου των ανδρών. Η διαπίστωση αυτή αφορά τόσο τα χαρακτηριζόμενα ως γυναικεία, όσο και τα χαρακτηριζόμενα ως ανδρικά αθλήματα και δεν διαφοροποιείται μεταξύ ατομικών και ομαδικών αθλημάτων. Η συμφωνία των αποτελεσμάτων της παρούσας έρευνας με τα αποτελέσματα προγενέστερων ερευνών μας οδηγεί στη διαπίστωση μιας διαχρονικής συνέχισης της προβολής έμφυλων στερεότυπων και σεξισμού από τα ΜΜΕ κατά την κάλυψη του γυναικείου αθλητισμού. Οι διαπιστώσεις αυτές μας οδηγούν να ενστερνιστούμε την άποψη του Ponterotto (2014: 107), ότι στη σημερινή κοινωνία η όλο και αυξανόμενη συμμετοχή των γυναικών στον αθλητισμό αποτελεί μια μορφή αντίδρασης στην ανδρική ηγεμονία, ωστόσο, η στερεοτυπική κάλυψή του από τα ΜΜΕ είναι ένας τρόπος επιβεβαίωσης και εδραίωσης της ανδρικής ηγεμονίας. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί αν λάβουμε υπόψη τις διεθνείς στατιστικές στον τομέα της αθλητικής δημοσιογραφίας μαρτυρούν την κυριαρχία των ανδρών στο χώρο, καθώς παγκοσμίως, το 90% των αθλητικογράφων είναι άνδρες, ενώ το υπόλοιπο 10% που είναι γυναίκες ασχολείται με την κάλυψη συγκεκριμένων αθλημάτων, ή έχει ρόλο υποστηρικτικό (Radioproto, 2021). Επίσης, πρέπει να ληφθεί υπόψη, το κοινό στο οποίο απευθύνονται τα δημοσιεύματα. Οι στατιστικές σχετικά με τα ποσοστά κατανάλωσης αθλητικού περιεχομένου ανά γένος, δείχνουν ότι το αθλητικό κοινό αποτελείται από άνδρες σε ποσοστό 80% (Daily News Hungary, 2023). Τα στοιχεία αυτά, σε συνδυασμό με την διαπίστωση ότι η θέση της γυναίκας στην κοινωνία καθορίζεται βάσει της ανδρικής οπτικής, μαρτυρούν το λόγο της σεξιστικής και στερεοτυπικής αντιμετώπισης των αθλητριών από τους αθλητικογράφους.

5.2 Συμπεράσματα

Συμπερασματικά τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας αποδεικνύουν την ύπαρξη έμφυλων στερεότυπων και σεξισμού για τις αθλήτριες στην γλώσσα της διαδικτυακής αθλητικής δημοσιογραφίας στην Ελλάδα. Ο εντοπισμός τους στα δημοσιεύματα του συνόλου των ιστοσελίδων που εξετάστηκαν μαρτυρά τις βαθιές ρίζες στην ελληνική κοινωνία, εντός της οποίας, οι ρόλοι που κατασκευάζει η πατριαρχική ιδεολογία καθορίζουν τις σχέσεις μεταξύ των δύο φύλων στον αθλητισμό.

5.3 Περιορισμοί

Ο βασικός περιορισμός έγκειται στο γεγονός της απουσίας από το δείγμα της έρευνας δημοσιευμάτων γυναικών αθλητικογράφων, που θα παρείχε τη δυνατότητα σύγκρισης και εξαγωγής συμπερασμάτων σχετικά με την αντίληψη όχι μόνο των ανδρών, αλλά και των γυναικών για τον γυναικείο αθλητισμό. Το δείγμα δεν αφορούσε άρθρα όλων των αθλητικών ιστοσελίδων, παρά μόνο των δημοφιλέστερων, ούτε συμπεριέλαβε τον έντυπο τύπο. Επίσης δεν αναλύθηκε ο ίδιος αριθμός άρθρων για την κάθε μια ιστοσελίδα. Επιπλέον, παρόλο που η έρευνα χρησιμοποίησε τα δημοσιεύματα των ιστοσελίδων ολόκληρου του 2023, εστίασε μόνο σε μεγάλα ευρωπαϊκά και παγκόσμια αθλητικά γεγονότα, που πραγματοποιήθηκαν το συγκεκριμένο έτος, με αποτέλεσμα να μην περιλαμβάνει εθνικές διοργανώσεις και να μη μελετά όλα τα σπορ και ως εκ τούτου να μην υπάρχει σφαιρική εικόνα των αντιλήψεων του τύπου της χώρας. Οι περιορισμοί αυτοί ωστόσο, δεν καταργούν την αξία των αποτελεσμάτων της έρευνας, αλλά αποτελούν αφορμή για μελλοντικές έρευνες στο θέμα των έμφυλων στερεότυπων και του σεξισμού στον γυναικείο αθλητισμό στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

5.4 Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα

Τα αποτελέσματα της παρούσας εργασίας μπορούν να δώσουν το έναυσμα για μελλοντική έρευνα, η οποία θα μπορούσε να επεκταθεί και στα έντυπα ΜΜΕ, δίνοντας τη δυνατότητα συγκριτικής μελέτης μεταξύ του τρόπου αναπαράστασης των αθλητριών στα ηλεκτρονικά και έντυπα ΜΜΕ. Επίσης, λόγω του μικρού αριθμού γυναικών που ασχολούνται με την αθλητική δημοσιογραφία και του περιορισμού της παρούσας μελέτης σε αρθρογραφία αποκλειστικά ανδρών αθλητικογράφων, περαιτέρω έρευνα θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί με συγκριτικά τον τρόπο αναπαράστασης των αθλητριών από γυναίκες και άνδρες αθλητικογράφους. Επιπλέον θα είχε ενδιαφέρον η επέκταση της έρευνας και σε επόμενα έτη, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα ελέγχου μεταβολής της χρησιμοποιούμενης γλώσσας και επομένως της αντίληψης για την γυναίκα αθλήτρια με την πάροδο του χρόνου.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Αθανασίου, Α. (2006). Εισαγωγή: Φύλο, εξουσία και υποκειμενικότητα μετά το «δεύτερο κύμα». Στο Α. Αθανασίου (επιμ.), *Φεμινιστική θεωρία και πολιτισμική κριτική* (σσ. 13-138). Αθήνα: Νήσος.

Αλμπανίδης, Ε. (χ.χ.). *Φύλο και ισότητα στον αθλητισμό και τη Φυσική Αγωγή*. ΣΕΦΑΑ – ΔΠΘ.

Αρτινοπούλου, Β. & Φαρσεδάκης, Ι. (2003). *Ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών. Πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα*. Αθήνα: Κ.Ε.Θ.Ι.

Αρχάκης, Α. & Τσάκωνα, Β. (2011). *Ταυτότητες, αφηγήσεις και γλωσσική εκπαίδευση* (3η έκδοση). Αθήνα: Πατάκης.

Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων-INTRAWAY (2014). *Οδηγός Χρήσης μη Σεξιστικής Γλώσσας στα Διοικητικά Έγγραφα*. Αθήνα: ΓΠΦ.

Διαμαντής, Φ. (2022). Από το Λόγο στο Γραμματισμό: Η Κριτική Ανάλυση Λόγου ως μεθοδολογικό εργαλείο ανάδειξης των κοινωνικών πρακτικών του Λόγου. *Παιδαγωγικά Ρεύματα στο Αιγαίο*, 146-152.

Ελληνική Στατιστική Αρχή (2023). *Έρευνα χρήσης τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας από νοικοκυριά*. Αθήνα: ΕΛΣΤΑΤ.

European Union (2008). *Λευκή Βίβλος για τον Αθλητισμό Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 8ης Μαΐου 2008 σχετικά με τη Λευκή Βίβλο για τον Αθλητισμό (2007/2261(INI))*. Ανακτήθηκε 30 Μαρτίου, 2024, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52008IP0198>

Ζαϊμάκης, Γ. (2015). «Θεωρητικά ρεύματα και προσεγγίσεις στην κοινωνιολογία του αθλητισμού». Στο Ζαϊμάκης Γ. & Ε. Φουρναράκη (επιμ.), *Αθλητισμός και κοινωνία στη νεότερη Ελλάδα: Ιστορικές και κοινωνιολογικές προσεγγίσεις* (89-130). Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Ιωαννίδης, Ι. (2021). Πολιτισμός, Αθλητισμός, Τουρισμός: Αρχικές έννοιες και βασικά νοήματα. *Εκπαιδευτικό υλικό ΕΚΔΔΑ*, 2, Αθήνα: ΕΚΔΔΑ.

Καλόπλαστου, Μ. & Πετροπούλου, Κ. (2024). *Η γυναίκα μέσα από τη ματιά των ελληνικών media*. Ανακτήθηκε 29 Μαρτίου, 2024, από <https://specials.gazzetta.gr/ereuna/gunaikes-sta-media/index.html>

Κ.Ε.Δ.Ε. (2023, Ιούλιος 7) *Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Καμπάνια για την καταπολέμηση των έμφυλων στερεοτύπων*, Ανακτήθηκε 16 Απριλίου, 2024, από <https://kede.gr/evropaiki-epitropi-kabania-gia-tin-katapolemisi-ton-emfylon-stereotypon/>

ΚΕΘΙ (2018). *Πρόληψη και καταπολέμηση του σεξισμού και των διακρίσεων σε θέματα ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού*. Ανακτήθηκε Μάρτιος 27, 2024 από <https://www.kethi.gr/programmata/prolipsi-kai-katapolemisi-toy-sexismoy-kai-ton-diakriseon-se-themata-taytotitas-fyloy-kai-sexoyalikoy-prosanatolismoy>

Κωστούλας, Κ. (2017, Οκτώβριος 23). Έμφυλη ταυτότητα: Μια κοινωνιολογική προσέγγιση. *Special Policy.gr*. Ανακτήθηκε 23 Μαρτίου, 2024 από <https://socialpolicy.gr/2017/10/%CE%AD%CE%BC%CF%86%CF%85%CE%BB%CE%B7-%CF%84%CE%B1%CF%85%CF%84%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1-%CE%BC%CE%B9%CE%B1-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE.html>

Λαμπροπούλου, Σ. (2014). Κοινωνικό φύλο: Μέθοδοι και προσεγγίσεις. Στο Μ. Γεωργαλίδου, Μ. Σηφianού & Β. Τσάκωνα (επιμ.), *Ανάλυση λόγου: Θεωρία και εφαρμογές*. Νήσος: Αθήνα.

Μαλτέζου, Δ. & Κουλαουζίδης, Γ. Α. (2020). *Έμφυλα στερεότυπα και μετασχηματισμός θεωρήσεων στην εσπερινή εκπαίδευση ενηλίκων: νοητικές συνήθειες και αποπροσανατολιστικά βιώματα γυναικών που επιστρέφουν στην εκπαίδευση*. 9 (1), 92-111. Κομοτηνή: Εργαστήριο Παιδαγωγικής Έρευνας και Εκπαιδευτικών Πρακτικών. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.

Μιχάλη, Μ. (2019). Κείμενα και έμφυλες ταυτότητες: Η κατασκευή του φύλου σε μαθητικά γραπτά στο πλαίσιο του μαθήματος της λογοτεχνίας (Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή). Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών, Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών, Κατεύθυνση Γλωσσολογίας, Ρόδος.

Μοσχοβάκου, Ν. & Χατζηαντωνίου, Λ. (2018). *Οδηγός προς τα Μέσα Επικοινωνίας για την εξάλειψη του σεξισμού και των έμφυλων διακρίσεων*. Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ).

Μπρέγιαννη, Κ. (2018, Ιούνιος 10). Έμφυλες ανισότητες και σεξισμός στη βιομηχανία των ΜΜΕ. *Η Αυγή*, Ανακτήθηκε 28 Μαρτίου, 2024, από https://www.avgi.gr/koinonia/277771_emfyles-anisotites-kai-sexismos-sti-biomihania-ton-mme?amp

Παναγιωτοπούλου, Ρ. (2013). Αθλητικές εφημερίδες και αθλητική δημοσιογραφία στην Ελλάδα. *Ζητήματα Τηλεπικοινωνίας*, 16-17, 66-87.

Παντελίδου Μαλούτα, Μ. (2012). *Πολιτική Συμπεριφορά: Θεωρία, Έρευνα και Ελληνική Πολιτική*. Αθήνα: Σαββάλας.

Παπαταξιάρχης, Ε. (2006). Εισαγωγή: Από τη σκοπιά του φύλου: Ανθρωπολογικές θεωρήσεις της σύγχρονης Ελλάδας. Στο Ε. Παπαταξιάρχης και Θ. Παραδέλλης (επιμ.), *Ταυτότητες και Φύλο στη Σύγχρονη Ελλάδα*, 3η έκδοση (11-98). Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Radioproto (2021, Νοέμβριος 2). *Διεθνές Σχολείο-Μώραλη: «Ισότητα Των Φύλων Στον Αθλητισμό Και Στον Αθλητικό Τύπο: Από Την Προσωπική Εμπειρία Στη Γενική Εικόνα»*. Ανακτήθηκε 9 Απριλίου, 2024, από <https://radioproto.gr/%CE%B4%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%AD%CF%82-%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CE%BC%CF%8E%CF%81%CE%B1%CE%BB%CE%B7-%CE%B9%CF%83%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CF%86/>

Σερακιώτη, Δ. (2012). *Κριτική Ανάλυση Λόγου σε κείμενα που προωθούν κοινωνικές ανισότητες*. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Σηφianού, Μ. (2020). Ανάλυση λόγου: Χαρτογραφώντας το πεδίο. Στο Σ. Μπουκάλα & Α. Γ. Στάμου (επιμ.), *Κριτική Ανάλυση Λόγου: (Από)δομώντας την ελληνική πραγματικότητα* (19-49). Αθήνα: Νήσος.

Σιαπέρα, Ε. & Δημητρακοπούλου, Δ. (2012). Διαδίκτυο και δημοσιογραφία: Παραδοσιακές και εναλλακτικές μορφές. *Ζητήματα Επικοινωνίας*, 14-15, 30-46.

Σωτηρόπουλος, Δ. (2003). Στερεότυπα: όροι ύπαρξης και παρεμβάσεις για την αναίρεσή τους. *Το Βήμα των κοινωνικών Επιστημών*, 1 (36), 71-86.

Χαραμής, Π. & Γλαρέντζου, Ε. (2009). *Στερεότυπα του Φύλου στο Σχολείο και στην Τηλεόραση, Σεμινάριο «Εναισθητοποίηση για την ισότητα των φύλων στο επάγγελμα των εκπαιδευτικών και την εκπαίδευση»*. Βρυξέλλες: ETUCE.

Χουλιάρáκη, Α. (2020). Πολιτικός λόγος στις ειδήσεις: εκδημοκρατισμός της ευθύνης ή αισθητικοποίηση της πολιτικής;. Στο Σ. Μπουκάλα & Α. Γ. Στάμου (επιμ.), *Κριτική Ανάλυση Λόγου: (Από)δομώντας την ελληνική πραγματικότητα* (223-257). Αθήνα: Νήσος.

Ξενόγλωσση

Angelini, J.R. (2008). Television sports and athlete sex: Looking at the differences in watching male and female athletes. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 52, 16 – 32.

Angelini, J.R., MacArthur, ., P.J. & Billings, A.C. (2012). What’s the Gendered Story? Vancouver’s Prime Time Olympic Glory on NBC. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 56 (2), 261–279.

Angelini, J.R., Billings, A.C. & MacArthur, P.J. (2013). The Vancouver ‘Big Six’ GenderFramed: NBC’s Prime-Time Coverage of the 2010 Vancouver Olympics. *Sport in Society*, 16 (9), 1176–1197.

Arapi, E. (2021). Reimagining Sport Pathways to Gender-Balanced Media Coverage. *EBU*. Retrieved 12 March, 2024, form [Reimagining_Sport.pdf \(ebu.ch\)](#)

Azmi, N. J., Radzuwan, A. R., Mairas, A. R., & Safawati, B. Z. (2016). Gender and speech in a Disney Princess movie. *International Journal of Applied Linguistics & English literature*, 5 (6), 235-239.

Bandy, S.J. (2016). Gender and the ‘cultural turn’ in the study of sport and physical cultures. *Sport in Society*, 19 (5), 726-735. doi: [10.1080/17430437.2015.1073950](https://doi.org/10.1080/17430437.2015.1073950)

- Batey, J., & Owton, H. (2014). Team mums: Team sport experiences of athlete mothers. *Women In Sport and Physical Activity Journal*, 22, 20-36. doi.org/10.1123/wspaj.2014-0010
- Bernstein, A. (2020). The Rise of Mothers in Elite Sports – Gender, Media and Sport. On S. R. Quiroga (Eds.), *Media, Communication and Sport Section*, (6-7), IAMCR.
- Bernstain, A. & Gaily, Y. (2008). Games and sets: Women, media and sport in Israel. *Journal of Jewish Women's Studies & Gender Issues*, 15, 175-196. doi: [10.2979/NAS.2008.-15.175](https://doi.org/10.2979/NAS.2008.-15.175)
- Billings, A. C., Halone, K. & Denham, B. (2002). “Man, that was a pretty shot”: An analysis of gendered broadcast commentary surrounding the 2000 men’s and women’s NCAA Final Four basketball championships. *Mass Communication & Society*, 5 (3), 295–315.
- Billings, A.C., Angelini, J.R., & Eastman, S.T. (2005). Diverging discourses: Gender differences in televised golf announcing. *Mass Communication and Society*, 87 (2), 155-171.
- Billings, A.C. & Angelini, J.R. (2007). Packaging the games for viewer consumption: Gender, ethnicity, and nationality in NBC’s coverage of the 2004 summer Olympics. *Communication Quarterly*, 55, 95 – 111.
- Billings, A. C., Brown, C. L., Crout, J. H., McKenna, K. E., Rice, B. A., Timanus, M. E. & Zeigler, J. (2008). The Games through the NBC lens: Gender, ethnic and national equity in the 2006 Torino Winter Olympics. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 52 (2), 215–230.
- Billings, A.C., Angelini, J. & Duke, A. (2010). Gendered Profiles of Olympic History: Sportscaster Dialogue in the 2008 Beijing Olympics. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*. 54, 9-23. doi: [10.1080/08838150903550352](https://doi.org/10.1080/08838150903550352)
- Billings, A. C., & Young, B. D. (2015). Comparing Flagship News Programs: Women’s Sport Coverage in ESPN’s SportsCenter and FOX Sports 1’s FOX Sports Live. *Electronic News*, 9 (1), 3-16. doi: <https://doi.org/10.1177/1931243115572824>
- Birkner, T. & Noelleke, D. (2016). Soccer players and their media-related behavior: A contribution on the mediatization of sports. *Communication & Sports*, 4 (4), 367-384.

- Bourdieu, P. (1991). Sport and social class. In: C. Mukerji & M. Schudson (eds.), *Rethinking Popular Culture. Contemporary Perspectives in Cultural Studies* (357-373). Berkeley: University of California Press.
- Bourdieu, P.(2007). Η ανδρική κυριαρχία. Αθήνα: Πατάκη.
- Brakus, J., Chen, W., Schmitt, B. & Zarantonello, L. (2022). Experiences and happiness: The role of gender. *Psychology & Marketing*, 39. Doi: [10.1002/mar.21677](https://doi.org/10.1002/mar.21677)
- Brandt, M. & Carstens, A. (2005). The discourse of the male gaze: A critical analysis of the feature section 'The beauty of sport' in SA Sports Illustrated. *Southern African Linguistics and Applied Language Studies*, 23, 233-244. doi: [10.2989/16073610509486387](https://doi.org/10.2989/16073610509486387)
- Brescoll, V.L. (2016). Leading with their hearts? How gender stereotypes of emotion lead to biased evaluations of female leaders. *The Leadership Quarterly*, 27 (3), 415-428.
- Broersma, M. (2010). *Journalism as performative discourse. The importance of form and style in journalism*. 15-35. University of Groningen.
- Brown, N., Knight, C.J. & Forrest, L.J. (2020). Elite female athletes' experiences and perceptions of the menstrual cycle on training and sport performance. *Scand J Med Sci Sports*, 31 (1), 52-69. doi: [10.1111/sms.13818](https://doi.org/10.1111/sms.13818)
- Bruce, T. (2015). Assessing the sociology of sport: On media and representations of sportswomen. *International Review for the Sociology of Sport*, 50 (4-5), 380-384. doi: <https://doi.org/10.1177/1012690214539483>
- Bucholtz, M. (2008). Theories of Discourse as Theories of Gender: Discourse Analysis in Language and Gender Studies. In J. Holmes and M. Meyerhoff (eds.), *The Handbook of Language and Gender* (43). Blackwell Publishing. doi: [10.1002/9780470756942.ch28](https://doi.org/10.1002/9780470756942.ch28)
- Bullingham, R. & Postlethwaite, V. (2019). Lesbian Athletes in the Sports Media: Ambivalence, Scrutiny and Invisibility. In [R. Magrath](#) (eds.), *LGBT Athletes in the Sports Media* (51-74). Doi: [10.1007/978-3-030-00804-8_3](https://doi.org/10.1007/978-3-030-00804-8_3)

- Bullock, C. & Cubert, J. (2002). Coverage of Domestic Violence Fatalities by Newspapers in Washington State. *Journal of Interpersonal Violence*, 17, 475-499. doi: [10.1177/0886260502017005001](https://doi.org/10.1177/0886260502017005001)
- Burstyn, V. (2000). The rites of men: manhood, politics and the culture of sport. Toronto: University of Toronto Press.
- Burton, L.J. (2015). Underrepresentation of women in sport leadership: A review of research. *Sport Management Review*, 18 (2), 155-165.
- Buyse, J. A. M. & Embser-Herbert, M. S. (2004). Constructions of gender in sport: An analysis of intercollegiate media guide cover photographs. *Gender & Society*, 18 (1), 66- 81.
- Caple, E. (2013). Competing for coverage: Exploring emerging discourses on female athletes in the Australian print media. *English Text Construction*, 6 (2), 271 – 294. doi: <https://doi.org/10.1075/etc.6.2.03cap>
- Choi, P. Henshaw, C., Baker, S., & Tree, J. (2005). Supermum, superwife, supereverything: Performing femininity in the transition to motherhood. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 23, 167-180. doi: [10.1080/02646830500129487](https://doi.org/10.1080/02646830500129487)
- Connell, R. (2006). *Masculinities*. Berkeley & Los Angeles: University of California Press.
- Costera-Meijer, I. (2020). Understanding the Audience Turn in Journalism: From Quality Discourse to Innovation Discourse as Anchoring Practices 1995–2020. *Journalism Studies*, 21, 2326–2342.
- Crolley, L. & Teso, E. (2007). Gender Narratives in Spain. The Representation of Female Athletes in Marca and El País. *International Review for the sociology of sport*, 42 (2), 149–166.
- Dann, L. & Everbach, T. (2016). Opening the Sports Closet: Media Coverage of the Self-Outings of Jason Collins and Brittney Griner. *Journal of Sports Media*, 11, 169-192. Doi: [10.1353/jsm.2016.0003](https://doi.org/10.1353/jsm.2016.0003)
- Daddario, G. (1994). Chilly scenes of the 1992 Winter Games: The mass media and the marginalization of female athletes. *Sociology of Sport Journal*, 11, 275-288.

Daddario, G. (1997). Gendered sports programming: 1992 Summer Olympic coverage and the feminine narrative form. *Sociology of Sport Journal*, 14, 103-120.

Daily News Hungary (2023, April 3). *Why do men like sports more than women?* Retrieved from <https://dailynewshungary.com/why-do-men-like-sports-more-than-women/>

Douglas, S.J. & Michaels, M.W. (2004). *The mommy myth: The idealization of motherhood and how it has undermined all women*. New York, NY: Free Press.

Duncan, M. & Messner, M. (2005). Gender in Televised Sports: News and Highlights Shows, 1989 – 2004. *Amateur Athletic Foundation of Los Angeles*. Retrieved 28 March, 2024, from <http://www.aafla.org/9arr/ResearchReports/tv2004.pdf>

Eagly, A.H. & Wood, W. (2012). Social role theory. In P.A. M. Van Lange, A.W., Kruglanski & E.T. Higgins (Eds.), *Handbook of theories in social psychology*, 2nd edition (458 – 476). California: Sage publications.

Eastman, S.T. & Billings, A. (2000). Sportscasting and Sports Reporting The Power of Gender Bias. *Journal of Sport & Social Issues*. 24, 192-213. Doi: [10.1177/0193723500242006](https://doi.org/10.1177/0193723500242006)

Ellemers, N. (2014). Women at work: How organizational features impact career development. *Policy Insights from the Behavioral and Brain Sciences*, 1(1), 46–54. doi: [10.1177/2372732214549327](https://doi.org/10.1177/2372732214549327)

European Institute of Gender Equality (EIGE). (2024, November 24). *Sexism at work: how can we stop it?* Retrieved 18 March, 2024, from https://eige.europa.eu/publications-resources/toolkits-guides/sexism-at-work-handbook/part-1-understand/what-sexism?language_content_entity=en

Fairclough, N. (1989). *Language and Power*. London: Longman.

Fairclough, N. (1995) *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. London: Longman.

Fer, S. (2018, February 22). *The Language of Journalism: Particularities and Interpretation of Its Coexistence with Other Languages*. Retrieved April 2, 2024 from <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3128134>

- Frey, J.H. & Eitzen, S.D. (1991). Sports and Society. *Annual Review of Sociology*, 17, 503-522.
- Fox, K. (Journalist). (2021, August 7). *Ponytails and smiles: Pervasive language keeps sexism in Olympic sport at play* [TV show]. Atlanta: CNN.
- Fu, L., Danescu-Niculescu-Mizil, C. & Lee, L. (2016). Tie-breaker: Using language models to quantify gender bias in sports journalism. Retrieved April 16, 2024, from [Download citation of Tie-breaker: Using language models to quantify gender bias in sports journalism \(researchgate.net\)](#)
- Ganguly, L., Satpati, L. & Nath, S.. (2021). “Taboos and Myth” – Indispensable Part of Menstruation: An Overview. *Asian Pacific Journal of Health Sciences*. 8, 250-253. doi: [10.21276/apjhs.2021.8.4.28](#)
- Gentile, A., Boca, S. & Giammusso, I. (2018). You play like a Woman! Effects of gender stereotype threat on Women's performance in physical and sport activities: A meta-analysis. *Psychology of Sport and Exercise*, 39, 95-103.
- Giulianotti, R. (2004). The fate of hyperreality: Jean Baudrillard and the sociology of sport. In R. Giulianotti (eds.), *Sport and modern social theorist* (225-239). London: Palgrave Macmillan.
- Glick, P. & Fiske, S.T. (1997). Hostile and benevolent sexism: Measuring ambivalent sexism attitudes towards women. *Psychology and Women Quarterly*, 21, 119 – 135.
- Goddard, A. & Patterson, L.M. (2000). *Language and Gender*. London and New York: Routledge.
- Grau, S.L., Zotos, Y.C. (2016). Gender stereotypes in advertising: a review of current research. *International Journal of Advertising*, 35 (5), 761 – 770.
- Green, T. H. (2015). *The fear of Islam: An introduction to Islamophobia in the West*. Minnesota: Augsburg Fortress Publishers.
- Halbert, C. & Latimer, M. (1994). "Battling" Gendered Language: An Analysis of the Language Used by Sports Commentators in a Televised Coed Tennis Competition. *Sociology of Sport Journal*, 11, 298-308.

Hardin, M., Dodd, J. & Lauffer, K. (2006), Passing It On: The Reinforcement of Male Hegemony in Sports Journalism Textbooks, *Mass Communication & Society*, 9 (4), 429–446

Hardin, M., Greer, J.D. (2009). The influence of gender role socialization, media use and sports participation on perceptions of gender – appropriate sports. *Journal of Sport Behavior*, 32, 207 – 226.

Haslam, A.S., Turner, J.C., Oakes, P.J., Reynolds, K.J. & Doosje, B. (2003). From personal pictures to collective tools in the world: how shared stereotypes allow groups to represent and change social reality. In: C, McGarty, Yzerbyt, Y. & Spears, R. et al. (eds.), *Stereotypes as explanantions. The formation of meaningful beliefs about social groups* (157-185). Cambridge: Cambridge University Press.

Heilman, M. E. (2001). Description and prescription: How gender stereotypes prevent women's ascent up the organizational ladder. *Journal of Social Issues*, 57 (4), 657–674. doi: [10.1111/0022-4537.00234](https://doi.org/10.1111/0022-4537.00234)

Huffman, S., Tuggle, C. A. & Rosengard, D. S. (2004). How campus media cover sports: The gender-equity issue, one generation later. *Mass Communication and Society*, 7 (4), 475-489.

Hurtz, W. & Durkin, K. (2004). The effects of gender – stereotyped radio commercials. *Journal of Applied Social Psychology*, 34, 1974 – 1992.

Heywood, L. & Dworkin, S. (2003). *Built to Win: The Female Athlete as Cultural Icon*. Chicago: Bibliovault OAI Repository, the University of Chicago Press.

Hutchins, B. & Rowe, D., (2010). Reconfiguring Media Sport for the Online World: An Inquiry Into “Sports News and Digital Media”. *International Journal of Communication*, 4, 696-718.

International Olympic Committee (2018). *Portrayal Guidelines for gender balanced representation*. Retrieved April 17, 2024, from <https://olympics.com/athlete365/app/uploads/2021/02/Guide-Genders-Balanced-Representation-1.pdf>

Iqbal, Y. (2011). Muslim female athletes in sports and dress code: major obstacle in international competitions. *Journal of Experimental Sciences*, 2(11), 9-13.

- Jarvie, G. (2006). *Sport, culture and society: An introduction*. Routledge, London & New York.
- Jones, D. (2013). Online coverage of the 2008 olympic games on the ABC, BBC, CBC and TVNZ. *Pacific Journalism Review*, 19, 244-263. doi: [10.24135/pjr.v19i1.248](https://doi.org/10.24135/pjr.v19i1.248)
- Johnson, M.N.P. & McLean, E. (2020). Discourse analysis. *Int. Encyclopedia Human Geogr.*, 3, 377-383. doi: [10.1016/B978-0-08-102295-5.10814-5](https://doi.org/10.1016/B978-0-08-102295-5.10814-5)
- Kane, M. (1996). Media Coverage of the post title IX female athlete: A feminist analysis of sport, gender, and power. *Duke Journal of Gender Law & Policy*, 9(35), 95-130.
- Kefi-Chatzichamperi, E., Kamberidou, I. & Patsantaras, N. (2021). Coed Sports as an 'Integration Tool' in Hellenic Military Higher Education Institutions. *European Journal of Physical Education and Sport Science*, 7 (1), 1-19.
- Kian, E. (2007). Gender in sports writing by the print media: An exploratory examination of writer's experiences and attitudes. *The Smart Journal*, 4 (1), 1-26.
- Kian, E.M. (2008). Study examines stereotypes in two national newspapers. *Newspaper Research Journal*, 29(3), 38 – 49.
- Kian, E., Clavio, G., Vincent, J. & Shaw, S. (2011). Homophobic and sexist yet uncontested: Examining football fan postings on Internet message boards. *Journal of Homosexuality*, 58, 680-699.
- Knight, J. L., & Giuliano, T. A. (2003). Blood, Sweat, and Jeers: The Impact of the Media's Heterosexist Portrayals on Perceptions of Male and Female Athletes. *Journal of Sport Behavior*, 26, 272-284.
- Koceva, D. & Mirasceva, S. (2018). From Mass Media and Culture to Mass Society. *Balkan Social Science Review*, 12, 59-71.
- Koivula, N. (1999). Gender stereotyping in televised media sport coverage. *Sex Roles: A Journal of Research*, 41 (7-8), 589–604. doi: [10.1023/A:1018899522353](https://doi.org/10.1023/A:1018899522353)
- Kokovic, D. (2010). Sport as cultural phenomenon. *Exercise and Quality of Life*, 2(1), 37-44).

Konkov, V.I. & Solomkina T.A. (2021). Professional journalistic speech in the media environment. *Russian Language Studies*, 19 (4), 419-435. doi: [10.22363/2618-8163-2021-19-4-419-435](https://doi.org/10.22363/2618-8163-2021-19-4-419-435)

Krane, M.J., Choi, P.Y.L., Baird, S.M., Aimar, C.M. & Kauer, K.J. (2004). Living the paradox: Female athletes negotiate femininity and muscularity. *Sex Roles*, 50 (5/6), 315–329.

Lange, K. (2002). *Sport and New Media: A Profile of Internet Sport Journalists in Australia*. School of Human Movement, Recreation and Performance Faculty of Human Development Victoria University.

Lindzon, J. (2016). The results are in: Sports reporting is as sexist as you’ve always expected. *Fast Company*. Retrieved 11 April, 2024, from <https://www.fastcompany.com/3062793/the-results-are-in-sports-reporting-is-as-sexist-as-youve-always-suspected>

Lumpkin, A. (2009). Female Representation in Feature Articles Published by Sports Illustrated in the 1990s. *Women in Sport and Physical Activity Journal*, 18, 38-51. doi: [10.1123/wspaj.18.2.38](https://doi.org/10.1123/wspaj.18.2.38)

MacArthur, P., Angelini, J., Billings, A. & Smith, L. (2016). The dwindling Winter Olympic divide between male and female athletes: the NBC broadcast network’s prime time coverage of the 2014 Sochi Olympic Games. *Sport in Society*, 19, 1-17. doi: [10.1080/17430437.2016.1159193](https://doi.org/10.1080/17430437.2016.1159193)

McDowell, J. & Schaffner, S. (2011). Football, it’s a man’s game: Insult and gendered discourse in The Gender Bowl. *Discourse & Society*, 22 (5), 547-564. doi: [10.1177/0957926511405574](https://doi.org/10.1177/0957926511405574)

Maguire, J. (2011). Thinking sociologically about sport. *Sport in Society*, 14 (7-8), 864-871.

Mason, F. & Rail, G. (2006). The creation of sexual difference in Canadian newspaper photographs of the Pan-American Games. *Women in Sport and Physical Activity Journal*, 15 (1), 28-41.

Mediterranean Institute of Gender Studies (2009). *Glossary of Gender-related Terms*. Nicosia: MIGS.

- Messner, M. A., Duncan, M. C. & Jensen, K. (1993). Separating the men from the girls: The Gendered Language of Televised Sports. *Gender & Society*, 7 (1), 121-137. doi: [10.1177/089124393007001007](https://doi.org/10.1177/089124393007001007)
- Messner, M. A., Duncan, M.C. & Cooky, C. (2003). Silence, Sports Bras, And Wrestling Porn: Women in Televised Sports News and Highlights Shows. *Journal of Sport and Social Issues*, 27, 38-51. doi: [10.1177/0193732502239583](https://doi.org/10.1177/0193732502239583)
- Messner, M. & Montez de Oca, J. (2005). The male consumer as loser: Beer and liquor ads in mega sports media events. *Journal of Women in Culture and Society*, 30 (3), 1879-1909.
- Messner, M.A. & Cooky, C. (2010). Gender in televised sports. News and highlights shows, 1989-2009. Center for Feminist Research, University of Southern California.
- Messner, M.A. (2011). Gender ideologies, youth sports, and the production of soft essentialism. *Sociology of Sport Journal*, 28, 151 – 170.
- Milanovic, D., Custonja, Z., & Skegro, D. (2015). *Sport As A Social Phenomenon. Economy of eastern Croatia yesterday, today, tomorrow*. Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics, Croatia, 4, 603-611.
- Miller, S. (1990). Foucault on Discourse and Power. *Theoria: A Journal of Social and Political Theory*, 76, 115–125. doi: <http://www.jstor.org/stable/41801502>
- Morrow, D. . & Messinger, L. (2006). *Sexual Orientation and Gender Expression in Social Work Practice: Working with Gay, Lesbian, Bisexual, and Transgender People*. Columbia : Columbia University Press.
- Musto, M. & McGann, P. (2016). Strike a pose! The femininity effect in collegiate women's sport. *Sociology of Sport Journal*, 33 (2), 101-112.
- Musto, M. Cooky, C. & Messner, M. (2017). "From Fizzle to Sizzle!" Televised Sports News and the Production of Gender-Bland Sexism, *Gender & Society*, 31 (5), 573–596 doi: [10.1177/0891243217726056](https://doi.org/10.1177/0891243217726056)
- Naumenko, Y. (2018). Sport as social phenomenon. *SHS Web of Conferences*, 55, 02023.

Parks, J. & Robertson, M.A. (1998). Influence of Age, Gender, and Context on Attitudes Toward Sexist/Nonsexist Language: Is Sport a Special Case?. *Sex Roles*, 38. 477-494.
[doi: 10.1023/A:1018766023667](https://doi.org/10.1023/A:1018766023667)

Parks, J. & Robertson, M.A. (2000). Development and Validation of an Instrument to Measure Attitudes Toward Sexist/Nonsexist Language. *Sex Roles*, 42 (5/6), 415-438.

Pennington, R. (2012). Mass media content as cultural theory. *The Social Science Journal*, 49 (1), 98 - 107, doi: [10.1016/j.soscij.2011.08.004](https://doi.org/10.1016/j.soscij.2011.08.004)

Plaza, M., Boiche, J., Brunel, L. & Ruchaud, F. (2016). Sport = Male... But Not All Sports: Investigating the Gender Stereotypes of Sport Activities at the Explicit and Implicit Levels. *Sex Roles: A Journal of Research*, 75 (1/2).

Pomerantz, S., Raby, R. & Stefanik, A. (2013). *Girls Run the World? Caught between Sexism and Postfeminism in School*. *Gender and Society*, 27, 185-207.
[doi:10.1177/0891243212473199](https://doi.org/10.1177/0891243212473199)

Ponterotto, D. (2014). *Trivializing the Female Body: A Cross-cultural Analysis of the Representation of Women in Sports Journalism*. *Journal of International Women's Studies*, 15 (2), 94-111.

Rachini, M. (Radio Producer). (2021, August 2). *(), Despite more female competitors, sexism remains prominent in women's sport* [radio show]. Ottawa: CBC RADIO.

Rojas-Torrijos, J.L. & Nölleke, D. (2023). Rethinking Sports Journalism. *Journalism and Media*, 4 (3), 853-860. doi: [10.3390/journalmedia4030053](https://doi.org/10.3390/journalmedia4030053)

Ryder, M.E. (2006). Transitivity: Stylistics Approaches. *Encyclopedia of Language & Linguistics*, Second Edition, 40-46.

Samie, Sumaya F; Toffoletti, Kim (2018). *Postfeminist paradoxes and cultural difference: unpacking media representations of American Muslim sportswomen Ibtihaj and Dalilah Muhammad*. Deakin University. Chapter.
<https://hdl.handle.net/10536/DRO/DU:30113820>

Serttas, A., Ege, O., Canakpinar, B. & Bedir, A. (2023). Sexism and the Commodification of Women in Media: A Critical Analysis. *Communication papers-media literacy & gender studies*, 12 (25), 79-93.
[doi:10.33115/udg_bib/cp.v25i12.22944](https://doi.org/10.33115/udg_bib/cp.v25i12.22944)

Shauna, P., Raby, R. & Stefanik, A. (2013). Girls run the world? Caught between sexism and postfeminism in school. *Gender & Society*, 27, 185-207.

Shields, S. A. (2002). *Speaking from the heart : Gender and the social meaning of emotion*. Cambridge, U.K.: Cambridge University Press.

Sringer, S. (2023). Word play: Shift thw laguage, shift the narrative around women's sports. *Sport Bussines Journal*. Retrieved 28 March 28, 2024, from <https://www.sportsbusinessjournal.com/Journal/Issues/2023/01/3/Opinion/springer.aspx>

Swim, J.K., Mallett, R. & Stangor, C. (2004), Understanding Subtle Sexism: Detection and Use of Sexist Language, *Sex Roles*, 5 (¾), 117-128. doi: [10.1023/B:SERS.0000037757.73192.06](https://doi.org/10.1023/B:SERS.0000037757.73192.06)

Tansin, B., Pfister, G. & Jawad, H.A. (2010). *Muslim Women and Sport*. London: Routledge.

Thompson-Radford, H. & Skey, M. (2021). ThisMama: The Professional Athlete, Pregnancy and Motherhood – The Case of Serena Williams, In Bowes, A. Bowes, & Culvin, A. (Eds.), *The Professionalisation of Women's Sport* (141-156). Leeds: *Emerald Studies in Sport and Gender*. Emerald Publishing Limited. doi: [10.1108/978-1-80043-196-620211009](https://doi.org/10.1108/978-1-80043-196-620211009)

Trolan, E. (2013). The Impact of the Media on Gender Inequality within Sport. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 91, 215-227.

Trosic, J. (2024 ,27 March). A period that starts a conversation: Female athletes break the taboo menstrulationin the elite sport. *Olympic Games Paris 2024*. Retrieved 23 March, 2024, from <https://olympics.com/en/news/menstruations-elite-sport-break-taboo-improve-female-athletes-performance-period>

Tsotsou, V. & Stamou, A. (2018). Sociolinguistic Representations of Gender in Children's Cartoon Movies in the Past and the Present: A Comparative Scene Analysis of an Older and of a Contemporary Disney Animation Film. *Multilingual Academic Journal of Education and Social Sciences*, 6 (1), 158–175.

Umera-Okeke, N. (2012). Linguistic Sexism: An Overview of the English Language in Everyday Discourse. *Afirrev Lligens: An International Journal of Language*, 1, 1-17. doi:[10.4314/LALIGENS.V1I1](https://doi.org/10.4314/LALIGENS.V1I1)

Unesco (2003). Language Vitality and Endangerment. *International Expert Meeting on UNESCO Programme Safeguarding of Endangered Languages*, Paris, 10–12 March 2003 (1-25). Retrieved 25 March, 2024, from: <https://ich.unesco.org/doc/src/00120-EN.pdf>

Viki, G. T., Abrams, D., & Hutchison, P. (2003). The “true” romantic: Benevolent sexism and paternalistic chivalry. *Sex Roles*, 49 (9-10), 533-537.

Vincent, J., Imwold, C., Johnson, J. T. & Massey, D. (2003). Newspaper Coverage of Female Athletes Competing in Selected Sports in the 1996 Centennial Olympic Games: The More Things Change the More They Stay the Same. *Women in Sport and Physical Activity Journal*, 12, 1-22. doi: [10.1123/wspaj.12.1.1](https://doi.org/10.1123/wspaj.12.1.1)

Washington R.E. & Karen, D. (2001). Sport and Society. *Annual Review of Sociology*, 27, 187-212.

Williamson, J. (2003, May 31). Sexism with an alibi. *The Guardian*, Retrieved 2024, April 2, from <https://www.theguardian.com/media/2003/may/31/advertising.comment>

Women's Sports Foundation (2016, August 30). *Media-Images and words in women's sports*. Retrieved 2 April, 2024, from <https://www.womenssportsfoundation.org/wp-content/uploads/2016/08/media-images-and-words-in-womens-sports-the-foundation-position.pdf>

World Association for Christian Communication (2008). *'Mission Possible': A Gender and Media Advocacy Toolkit, Global Media Monitoring Project*. Toronto: WACC.

Yang, E., Chiao, L. Hayes, M., Chen, J., Riot, C. & Khoo-Lattimore, C. (2020). A Social Media Analysis of the Gendered Representations of Female and Male Athletes During the 2018 Commonwealth Games. *International Journal of Sport Communication*, 13 (4), 670-695.

Ιστοσελίδες

greesites.gr

Similarweb.gr